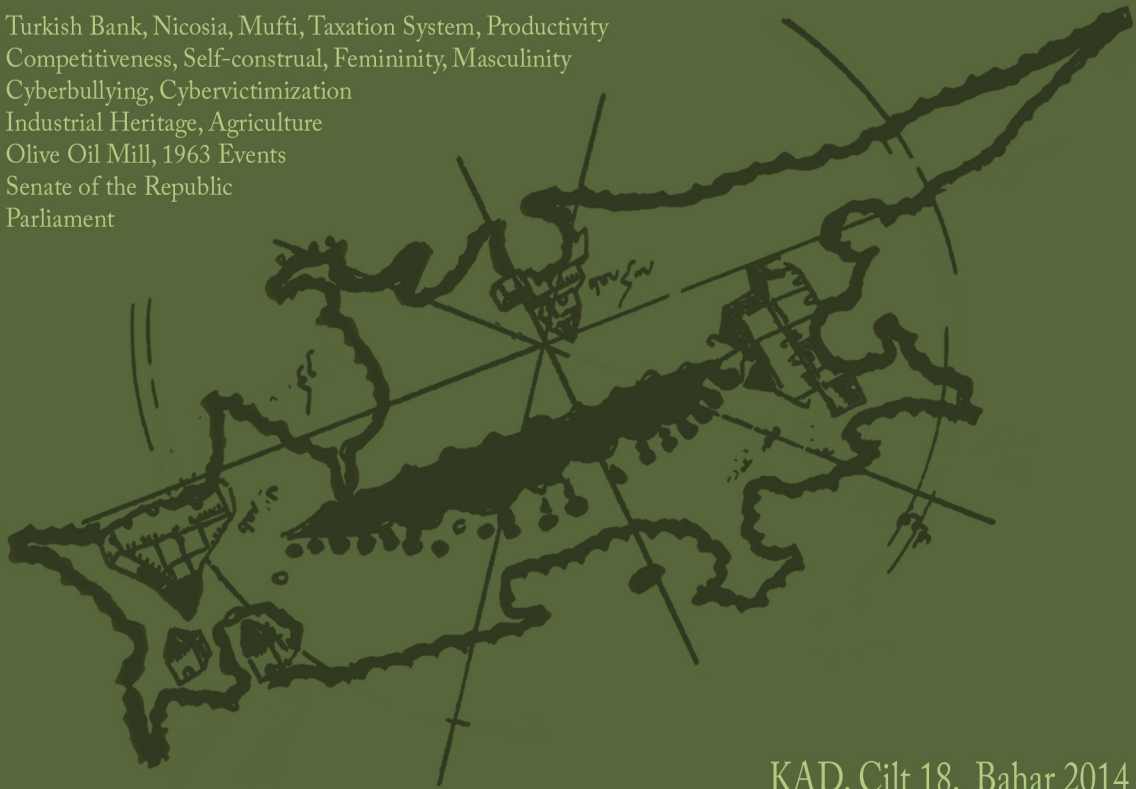

Journal of
Cyprus Studies

Kıbrıs Araştırmaları Dergisi

Turkish Bank, Nicosia, Mufti, Taxation System, Productivity
Competitiveness, Self-construal, Femininity, Masculinity
Cyberbullying, Cybervictimization
Industrial Heritage, Agriculture
Olive Oil Mill, 1963 Events
Senate of the Republic
Parliament

KAD, Cilt 18, Bahar 2014

JCS, Volume 18, Spring 2014

eastern mediterranean university
emupress

42

Journal of Cyprus Studies

Kıbrıs Araştırmaları Dergisi
Volume /cilt 18, Number / sayı, 42
Spring / Bahar, 2014

Please visit the JCS Web site at
<http://jcs.emu.edu.tr>

KAD internet sitesi
<http://jcs.emu.edu.tr>

Eastern Mediterranean University Publications
CENTER FOR CYPRUS STUDIES
CCS
© 2014 **emupress**

Doğu Akdeniz Üniversitesi Yayınları
KIBRIS ARAŞTIRMALARI MERKEZİ
DAÜ-KAM
© 2014 DAÜ-Yayınevi

Indexing and Databases

The Journal of Cyprus Studies is indexed in the following databases: CSA Sociological Abstracts, Social Services Abstracts, Linguistics and Language Behavior Abstracts, ASSIA, Worldwide Political Science Abstracts, Info Trac Custom, Info Trac One File, Expanded Academic Index and History RC: Modern World, International Political Science Abstracts, ABC-Clio Historical Abstracts, America: History and Life.

Correspondence Address

The Journal of Cyprus Studies is published twice a year by the EMU Press on behalf of the Centre for Cyprus Studies at the Eastern Mediterranean University. Subscriptions, address changes, advertising, books for review, and other business communications or inquiries should be addressed to:

The editor
Journal of Cyprus Studies
Centre for Cyprus Studies
Eastern Mediterranean University
Famagusta - North Cyprus,
Mersin-10, Turkey.
Fax: (90) 392-630 2865.
E-mail: jcs@emu.edu.tr
Web: <http://jcs.emu.edu.tr>

© 2014 emupress
ISSN: 1303-2925

Derginin Tarandığı Bilimsel Dizinler ve Veritabanları

Kıbrıs Araştırmaları Dergisi aşağıda belirtilen veritabanlarında taranmaktadır: CSA Sociological Abstracts, Social Services Abstracts, Linguistics and Language Behaviour Abstracts, ASSIA, Worldwide Political Science Abstracts, Info Trac Custom, Info Trac One File, Expanded Academic Index and History RC: Modern World, International Political Science Abstracts, ABC-Clio Historical Abstracts, America: History and Life.

Adres Bilgileri

Kıbrıs Araştırmaları Merkezi (Doğu Akdeniz Üniversitesi, Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti) Kıbrıs Araştırmaları Dergisi'ni yılda iki kere çıkarır. Abonelik başvuruları, adres değişiklikleri, ilanlar, kitap eleştirileri ve benzer iş bağlantıları veya sorular için tüm yazışmalar aşağıdaki adrese yapılır:

Editör
Kıbrıs Araştırmaları Dergisi
Kıbrıs Araştırmaları Merkezi
Doğu Akdeniz Üniversitesi
Gazimağusa - KKTC.
Belgegeçer: (90) 392-630 2865.
E-posta: jcs@emu.edu.tr
Web: <http://jcs.emu.edu.tr>

© 2014 DAÜ-Yayınevi
ISSN: 1303-2925

Editorial Board / Yayın Kurulu

Hıfsiye PULHAN (Editor-in-chief)
Levent ALTINAY
Mehmet DEMİRÜREK
Süheyla ERBİLEN
Şebnem Önal HOŞKARA
Umut TÜRKER

Eastern Mediterranean University, North Cyprus
Oxford Brookes University, England
Hitit University, Turkey
Eastern Mediterranean University, North Cyprus
Eastern Mediterranean University, North Cyprus
Eastern Mediterranean University, North Cyprus

Advisory Board / Danışma Kurulu

Feroz AHMAD
Engin DENİZ AKARLI
Claudio AZZARA
Tözün BAHCHELI
Michael BEARD
Aysu DİNÇER
Tufan ERHÜRMAN
Jean-Louis BAQUÉ-GRAMMONT
Carol HILLENBRAND
Jeremy GILBERT-ROLFE
Halil İNALCIK
Cemal KAFADAR
Norton MEZVINSKY
Christian F. OTTO
Ahmet SÖZEN
İlhan TEKELİ
Vamık VOLKAN
Birol YEŞİLADA

Bilgi University, Turkey
Brown University, USA
University of Salerno, Italy
King's College in London, Canada
University of North Dakota, USA
University of Birmingham, UK
Eastern Mediterranean University, North Cyprus
CIEPO, ICTA, CNRS, France
University of Edinburgh, UK
Art Institute of Pasadena, USA
Bilkent University, Turkey
Harvard University, USA
Central Connecticut State University, USA
Cornell University, USA
Eastern Mediterranean University, North Cyprus
Middle East Technical University, Turkey
University of Virginia, USA
Portland University, USA

Page Layout / Sayfa Düzeni

Fatemeh GHAFARI TAVASOLI
Shahriar M.ALIKHANI

Eastern Mediterranean University, North Cyprus
Eastern Mediterranean University, North Cyprus

Cover Design/ Kapak tasarımı

Fatemeh GHAFARI TAVASOLI

Eastern Mediterranean University, North Cyprus

Aims and Scopes of JCS

The Journal of Cyprus Studies is a publication of EMU-CCS (Centre for Cyprus Studies) which was launched in 1995. It is a multi-disciplinary, refereed and bilingual journal (both in English and Turkish) published biannually. *The Journal of Cyprus Studies* is dedicated to the scholarly study of all aspects of Cyprus issues at a global level. It plays an active role in the development of an authoritative archive and bibliography of sources and the provision of a scholarly, academic forum for the analysis, exchange and critique of ideas on social, cultural, historical, environmental, political and legal matters relevant to the past, present or future of Cyprus.

Papers submitted for consideration are expected to focus on subject matter specifically related to the island of Cyprus and may include (but are not restricted to) the following areas of interest: art, history, literature, linguistics, music, theater, architecture, archaeology, cultural studies, communication, education, psychology, sociology, geography, folklore, gender studies, politics, international relations, law, business, management, finance, economics, tourism, medicine, environment, engineering as well as book reviews on recent publications, historical sources, abstracts of recent theses on Cyprus and news and reports on important recent scientific events.

Material published in the JCS may include original critical essays or studies, statements of reasoned opinion, sustained critical responses relevant to published material, book reviews, translations, photographs, reproductions of works of art or cultural artefacts, interviews, official documents, transcripts of media broadcasts, or reprints of significant texts.

The Journal of Cyprus Studies does not discriminate against contributions on the basis of the nationality, race, ethnicity, religion or gender of the contributors; nor on the basis of their points of view or conclusions, provided that they are conveyed by careful, reasoned argument and discussion. Submissions are sent by the editor-in-chief anonymously for review to experts whose identities also remain confidential. The editor-in-

chief may, where complex issues are concerned, invite other contributors to submit critical evaluations and responses to an article, or alternative perspectives; and these may be published simultaneously.

Kıbrıs Araştırmaları Dergisi'nin Amaçları ve Hedefleri

Kıbrıs Araştırmaları Dergisi, - Doğu Akdeniz Üniversitesi - Kıbrıs Araştırmaları Merkezi'nin yayın organı olup, disiplinler arası Kıbrıs ile ilgili Türkçe veya İngilizce özgün ve evrensel boyutta çalışmalara yer veren hakemli bir dergi olup yılda iki kez yayımlanmaktadır. Yayın hayatına 1995'de başlayan *Kıbrıs Araştırmaları Dergisi* (JCS), Kıbrıs ile ilgili bilimsel özgün makalelerin yanısıra, tanıtım yazıları, güncel bilimsel etkinlikler ile ilgili haberler, raporlar ve arşiv belgelerine yer vermektedir. JCS, İngilizce ve Türkçe olarak iki dilde yayımlanmaktadır.

*Kıbrıs Araştırmaları Dergisi'*nde yayınlanmak üzere değerlendirilecek olan çalışmaların Kıbrıs adası ile ilgili konular çerçevesinde sanat, tarih, edebiyat, dilbilimi, müzik, tiyatro, mimarlık, arkeoloji, kültürel çalışmalar, iletişim, eğitim, psikoloji, sosyoloji, coğrafya, halkbilim, cinsiyet çalışmaları, siyaset, uluslararası ilişkiler, hukuk, işletme, işletme yönetimi, finans, ekonomi, turizm, tıp, çevre, mühendislik ve bu gibi alanlardan özgün makaleler, kitap, tarihi kaynaklar ve filmlere ait tanıtımlar yanında yeni tamamlanmış yüksek lisans ve doktora tezi özetleri, güncel bilimsel etkinlik haberleri ve raporlar olması beklenir.

Kıbrıs Araştırmaları Dergisi, milliyet, ırk, etnik köken, din veya cinsiyet farkı gözetmeksizin, bakış açıları veya vardıkları sonuçlar itibarı ile, itinalı ve mantıklı tartışma içeren yazılara açıktır. JCS'e gönderilen bütün yazılar, değerlendirilmek üzere incelenirken yazarın olduğu kadar hakemin de kimlikleri gizli tutulur. Tartışmaya açık konular söz konusu olduğunda, editör herhangi bir makaleye ilişkin eleştirel değerlendirmeler, yanıtlar veya alternatif yaklaşımlar için başka araştırmacılarından görüş isteyebilir ve bu konudaki bütün görüşler JCS'nin aynı sayısında yer alır.

Editorial

It is my immense pleasure to present 42nd issue to the readers of the Journal of Cyprus Studies-JCS, which is one of the major international interdisciplinary resources for the professional and scholars in Cyprus Studies. Reporting internationally both research findings and the facts about Cyprus, JCS carries out a special mission since 1995 and provides a link between past and future of the island. Without a doubt, JCS attempts to influence and be nourished from the geographic region where Cyprus locates at the center.

The present issue in your hands is consisted of five illuminating articles from different fields of interest ranging from history, economy, psychology, and architecture to politics. Moreover, readers of the JCS 42 cherish the book reviews of the two invaluable highly dedicated persons. From their own perspectives, Hakkı Atun and Ali Fikret Atun individually have their comments and introduce the book written by Andreas Constandinos about the Cyprus Crisis. The reviewed book particularly deals with and emphasis onto the roles of British and American Governments in the Cyprus Crisis in 1974. In this issue, it is a privilege for JCS to host those distinguished scholars and their different points of views about the topic after exactly 40 years.

Within this general framework of JCS 42, the first article in this issue is about the first bank established by the Turkish Cypriot community in 1901. Authors, Ali Efdal Özkul and Yurdagül Akcansoy, shed lights onto the history of Turkish Bank as one of the most prominent institutions having strong impacts on the development of Turkish Cypriot Community. In the second article, issues corresponding with the economic life in Cyprus are pursued. Mustafa Besim in his article deals with recent economic situation in North Cyprus. He focuses on current Turkish Cypriot taxation system and suggests a tax policy reform. In the third article, Fatih Bayraktar, Lenka Dedkova and Hana Machackova examine the associations among independent self-contrual, femininity-masculinity and cyberbullying/cybervictimization among 393 university students from various national and cultural backgrounds and enrolled in three North Cyprus universities. The

authors hypothesize that independent self-contrual would mediate and moderate the association between femininity-masculinity and cyberbullying/cybervictimization. The fourth article in this issue takes us again back to the past times of Cyprus. Cemaliye Eken and Gökhan Varol remind us roles of olive oil mills in Cyprus. In the article, significances of olive and olive oil mills in the Cypriot agrarian way of life are discussed and current situation of the historical olive oil mills in rural regions of North Cyprus are recorded. Authors urge cautions in conserving and re-using of olive oil mills as industrial heritage. Coming to the end of the JCS 42, in the fifth article, Turgay Bülent Gökürk very vividly presents the reflections of 1963 Events in Cyprus to the parliament, Grand National Assembly of Turkey. He points out how the Grand National Assembly and the Senate of the Turkish Republic handled the issue. Respectively, views of the Turkish Government and other parties are revealed in the article by basing on records in the archives of the Parliament and Senate of the Republic in Turkey.

In Spring 2014, JCS 42 has welcomed researchers contributing to the Cyprus Studies. I would like to thank them for collaborating and putting in their extra efforts and time to the process of editing this issue. We are indebted to them for maintaining academic standards and quality of the journal. I am so much thankful also to Ali Fikret Atun for his contribution to the book review section. We are privileged to have him to donate his time for JCS. Beyond the limits of appreciation, I would like to express my sincere gratitude to Hakkı Atun for his invaluable contributions to JCS. We are fortunate to have his continuous support with an absolute courtesy in every occasion of JCS. We always appreciate his unflinching attention and support!

Prof. Dr. Hıfsiye Pulhan
Editor-in-Chief

Journal of Cyprus Studies

Contents/ İçindekiler

Articles/ Makaleler

Türk Bankası ve Kıbrıs Türk Toplumı'ndaki Rolü
<i>Turkish Bank and its Role in the Turkish Cypriot Community</i>	1	Ali Efdal Özkul, Yurdagül Akcansoy
Proper Taxation Policy for Enhanced Competitiveness:
The Case of a Micro Economy
<i>Rekabet Edebilirliği Artırmak için Uygun Vergi Politikaları:
Mikro Ekonomi Örneği</i>	13	Mustafa Besim
Associations Between Independent Self-Constual,
Gender-Role Orientation, and
Cyber-bullying / Cyber-victimization: Findings
from a University Student Sample in North Cyprus
<i>Bağımsız Benlik Anlamlandırması, Toplumsal Cinsiyet
Rollerine dair Yönelimler ve Siberzorbalık /
Siberzorbalığa Maruz Kalma Arasındaki İlişkiler:
Kuzey Kıbrıs'ta bir Üniversite Öğrencisi Örneğine
İlişkin Bulgular</i>	29	Fatih Bayraktar, Lenka Dedkova,
Hana Machackova
Reading and Documentation of Traditional
Rural Olive Oil Mills in Cyprus
<i>Geleneksel Kıbrıs Kırsal Zeytinyağı Değirmenlerinin
İncelenme ve Belgeleme</i>	49	Cemaliye Eken, Gökhan Varol
Kıbrıs'ta 1963 Olayları'nın Türkiye Büyük Millet
Meclisi'ndeki Yansımaları
<i>The Reflections of 1963 Events in Cyprus to
Grand National Assembly of Turkey</i>	65	Turgay Bülent Göktürk

Book Review/ Kitap Tanıtım

The Cyprus Crisis:
Examining the Role of the British and American
Governments During 1974	81	Hakkı Atun
Kıbrıs Krizi:
İngiliz ve Amerikan Hükümetleri'nin 1974'deki
Rolünün İncelenmesi	87	Ali Fikret Atun

Türk Bankası ve Kıbrıs Türk Toplumu'ndaki Rolü

Turkish Bank and its Role in the Turkish Cypriot Community

Ali Efdal Özkul, Yurdağül Akcansoy

Özet

Kıbrıs Türk Toplumu'nun kurduğu ilk banka Türk Bankası'dır. 1901 yılında Lefkoşa'nın ileri gelenleri tarafından İslam İddihar Sandığı adı ile kurulmuştur. 20. Yüzyılın başlarında, Türk esnafını kalkındırmak amacıyla faaliyete geçen sandık bugün Türk Bankası adıyla 100 yılı aşkın bir geçmişe sahiptir. Dünyada siyasi gelişmeler hiç bir zaman ekonomik hareketlerden bağımsız düşünülmemektedir. Dolayısıyla Türk Bankası, Kıbrıs adasının siyasi olaylarından etkilenmiştir. Bu bağlamda Kıbrıs Türk Toplumu'nun yaşadığı ekonomik sıkıntılardan kurtulmasını sağlayan kurumlarından birisi olmuştur. Araştırmada amaç olarak, 100 yılı aşkın faaliyet gösteren bir bankanın tarihinin genel hatları ile ortaya çıkarılması ve Türk Bankası'nın başta ekonomik olmak üzere diğer yönleriyle de Kıbrıs Türk Toplumu'na yaptığı katkılarının ortaya konulması hedeflenmiştir. Söz konusu çalışmada, bankanın kendi kaynaklarından, yerli ve yabancı basılmış eserlerden ve dönemin gazetelerinden faydalanılmıştır. Ayrıca çeşitli dönemlerde bankanın idareci konumunda görev yapan kişilerden de sözlü tarih çalışmaları ile değerli bilgiler alınmıştır. Sonuç olarak, Kıbrıs Türk Toplumu'nun var oluş mücadelesinde Türk Bankası mihenk taşlarından birisi olmuştur denilebilir.

Anahtar Kelimeler: Türk Bankası, Lefkoşa, Kıbrıs, banka, müftü

Abstract

The first bank established by the Turkish Cypriot community is Turkish Bank. Under the name of İslam İddihar Sandığı, the renowned citizens of Nicosia established it in 1901. Turkish Bank, which was established at the beginning of the 20th Century to support Turkish tradesmen, has now a deep history dating back more than one hundred years. As no political development could be considered independently from economic activities, Turkish Bank had also influenced from the political context of the island. Remarkably, it became one of the important institutions supporting Turkish Cypriot Community to overcome financial problems. This research aims to shed lights onto the general history of a bank operating more than 100 years and put forward its various contributions to the Turkish Cypriot community with its economic and other aspects. In the study, archive documents of the Turkish Bank, national and international publications and different newspapers of the period are utilized as the main sources of information. In addition, important information regarding oral history studies has been collected from the interviews with the administrative people worked at the Turkish Bank. The study is concluded with the idea that Turkish Bank has been an important benchmark in the struggle of the Turkish Cypriot Community for existence.

Keywords: Turkish Bank, Nicosia, Cyprus, bank, mufti

1900'lü Yılların Başında Kıbrıs'ın Siyasi Durumu ve Kıbrıs Türkleri

Kıbrıs adası üç yüzyılı aşan bir süre Osmanlı Devleti idaresinden sonra Sultan II. Abdülhamit tarafından 1878 yılında İngiltere'ye devredilir. İngiltere idaresinde Kıbrıs'ın yöneticisi başlangıçta yüksek komiser olurken adada bir *Kavanin*¹ (yasama meclisi) bir de yürütme meclisi kurulur. *Kavanin* meclisi üçü atanmış İngiliz memur üçü de yerli halktan olmak üzere altı üyeden oluşmaktaydı. Yürütme meclisinde ise dört atanmış İngiliz memur bulunmaktadır. Kıbrıs'ta görev yapan yüksek mahkeme ise yüksek komiser başkanlığında görev yapacaktı (Bedevi, 1965:167,168).

Kıbrıs adasının İngiliz idaresine geçtiği ilk günlerden itibaren Kıbrıs Rumları *Enosis*² isteklerini dile getirerek İngiliz idaresinden adayı Yunanistan'a vermesini istiyorlardı. Kıbrıs'taki Türklerin ileri gelenleri ise İngilizlerin adadan ayrılması halinde Kıbrıs'ın eski sahibi Osmanlı Devleti'ne iade edilmesi gerekliliğini savunuyorlardı.

1880'li yıllardan itibaren Kıbrıs Türk aydınları ve basını adadaki Türklerin haklarını İngiliz sömürge yönetimine karşı korumak amacıyla çeşitli alanlarda girişimlerde bulunmuşlardır. Kıbrıslı Türk toplumu ileri gelenleri Lefkoşa'da 1881 yılında *Kıraathane-i Osmani* adlı bir kulüp kurarlar. Bu kulüp faaliyetlerini halka duyurabilmek için *Zaman* isimli bir de gazete çıkarmaktadır. Gazete ve *Kıraathane-i Osmani*'nin amacı Kıbrıslı Rumların *Enosis* istemleri karşısında Kıbrıs'ın bir Osmanlı ülkesi olduğu gerçeğini basın yoluyla halka duyurarak Kıbrıslı Türkler arasında ulusal bir bilinç yaratmaktır (Gazioğlu, 2000:181).

1914 yılında başlayan I. Dünya Savaşı'nda İngiltere, Osmanlı Devleti'nin kendisinin karşısında savaşa girmesini bahane göstererek 5 Kasım 1914 tarihinde Kıbrıs'ı tek yanlı olarak ilhak ettiğini bildirir (Kyrris, 1985:331; Erım, 1975:2). Osmanlı Devleti İngiltere'nin bu kararını tanımamasına rağmen savaşın bitimine kadar yapabilecek bir hamle bulunmamaktadır. Osmanlı Devleti sadece İngiltere'nin bu kararını protesto edecektir (Kuran, 1993:245; Anderson, 1972:314.)

Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'ndan yenik ayrılması ise adanın tamamen kaybedilmesi anlamını taşımaktadır. İngiltere'nin Kıbrıs adasını ilhak etmesinin nedenlerinden biri de Yunanistan'ı kendi lehine savaşa katılmasını sağlamaktır (Gürel, 1984:66-67). Bu gerekçeyle İngiltere 17 Ekim 1915 tarihinde Yunanistan'ın müttefikleri olarak I. Dünya Savaşı'na katılması halinde adayı Yunanistan'a vereceğini bildirir (Stavrınides, 1976:18; Storrs, 1930:34; Hill, 1952:523; Mallinson, 2005:11). Fakat Yunanistan'daki iktidardaki Alman yanlısı ve İngiliz yanlısı bürokratların çekişmesi sonucunda Yunanistan bu tarihi fırsatı kaçırmıştır (Hatipoğlu, 1988:64-65).

I. Dünya Savaşı'nın 1918 yılının sonlarına doğru Osmanlı Devleti'nin içerisinde bulunduğu bloğun (İttifak Devletleri) yenilgiyle bitmesi üzerine Kıbrıslı Rumlar *Enosis* taleplerini tekrar dile getirmeye başlamışlardır. Bu gelişmelerden endişe duyan Kıbrıs Türkleri 10 Aralık 1918 tarihinde Müftü Hacı Hafız Ziyai Efendi (Fig. 1) liderliğinde *Meclis-i Milli* adı verilen bir kongre düzenlemişlerdir. Meclis-i Milli Kongresini düzenleyen Kıbrıslı Türklerin amaçları Paris Barış Konferansı'na bir heyet göndererek Kıbrıslı Türklerin *Enosis*'e karşı olduklarını bildirmektir.

Figure 1. Müftü Hacı Hafız Ziyai Efendi

I. Dünya Savaşı sonunda Osmanlı Devleti ile İtilaf Devletleri arasında imzalanan fakat Kurtuluş Savaşı'nın başarı ile sonuçlanması nedeniyle hayata geçirilemeyen Sevr Barış Antlaşması'nda (5 Ağustos 1920) Kıbrıs'ın bir İngiliz toprağı olduğu kabul edilmiştir (Şanlı, 1967:29). Kurtuluş Savaşı sonunda TBMM ile İtilaf Devletleri arasında imzalanan Lozan Barış Antlaşması'nda (24 Temmuz 1923) Kıbrıs'ın İngiliz toprağı olduğu kabul edilir. İlgili antlaşmayla Kıbrıs'ta yaşayan Türklere gelecekları ile ilgili bir seçim hakkı (*hakk-ı Hıyar*) tanınır. İlgili maddede belirtildiğine göre Kıbrıslı Türklere ya adada kalacaklar yada adadan ayrılıp Türkiye'ye göç edebileceklerdir (Fig. 2). Ancak Kıbrıs adasında kalmayı tercih edenler Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığından çıkartılıp İngiltere vatandaşlığına geçirileceklerdir (Meray, 1972:128 ; Soysal, 2000:99-100; Alasya, 1988:116).

Figure 2. Kıbrıs'tan Türkiye'ye Göç eden Kıbrıslı Türk Ailesi'nin göç Belgesi

Kıbrıs Türkleri kendi aralarında bu konuda ikiye bölünse de bu dönemde yaşadıkları toprakları terk eden Kıbrıs Türkü sayısı eldeki belgelere göre çok fazla değildir. Lozan sonrasında adada kalan Kıbrıs Türklerinin artık çok önemli bir misyonu bulunmaktadır. Kendileri için önemli olan eğitim, din, vakıflar gibi kendi kurumlarını oluşturmak, sömürge yönetimine karşı söz sahibi olmak ve bunun yanında da Kıbrıs'ın Yunanistan'a bağlanmasına engel olmaktadır.

Kıbrıs'ın kesin statüsünü belirleyen Lozan Antlaşması, İngiliz Parlamentosu tarafından 6 Ağustos 1924'te onaylanmıştır. Lozan Antlaşması'nın onaylanmasının ardından İngiltere Kralı V. George, 10 Mart 1925'te Kıbrıs'ın statüsünde bir değişiklik yaparak Kıbrıs'ta İngiliz Taç Kolonisi (*Crown Colony*) ilan etmiştir. Bu tarihten itibaren Kıbrıs adasını idare eden en yüksek İngiliz yöneticisi artık yüksek komiser olarak değil, vali olarak anılmaya başlanmıştır (Çakmak, 2008:209; Sonyel, :175; Gazioğlu, 2000:193; Newman, 1953:209.).33

20. Yüzyılın Başlarında Kıbrıs'ın Ekonomisi

İngilizler Kıbrıs'ın yönetimini devraldıkları 1878 yılından itibaren adanın idari sistemini değiştirmek için çalışmalara başladılar. 1878 öncesi Osmanlı İdaresi döneminde Kıbrıs'ta yaşayan Türklerin birçoğu devlet memurluğu ile askerlik görevlerinde bulunuyorlardı. Ayrıca adada yaşayan Türkler geniş arazilere sahip olduklarından dolayı buralarda hayvancılık ve çiftçilik de yapmaktaydılar. Kıbrıslı Rumlar ise daha çok ticaretle uğraşmakta veya Türklerin arazilerinde çalışmaktaydılar. Söz konusu dönemde ada nüfusunun çoğunluğu kırsal kesimde yaşamakta ve geçimlerini tarım ve hayvancılık ile sağlamaktaydılar (Şanlı, 1967:62; Kuran, 1964:77).

Kıbrıs adasında 1900'lü yıllardan itibaren ekonomik zorluklara direnen, elindeki toprakları ipotek ile kaybetmemek için uğraşan ve Rumların ticaretteki hâkimiyetine karşı çözümler bulmaya çalışan bir yandan da İngiliz Sömürge Yönetimi'nin uygulamalarıyla uğraşan bir Türk toplumu

vardı (Konur, 1938:26). İngiliz idaresinin ilk dönemlerinden itibaren Kıbrıs Türklerinin arazilerinde çeşitli nedenlerden dolayı azalma olduğu görülmektedir. Birçok Kıbrıslı Türk para sıkıntısı yüzünden arazilerini Rumlara satmak zorunda kalmışlardı. Türkler arazileri küçüldüğü için farklı geçim kaynakları aramışlardır. Türklerin bir kısmı ticaret yapmaya çalışsalar da söz konusu yıllarda Rumlar kadar iyi tüccar olmadıkları belgelerden anlaşılmaktadır.⁴

İngiltere Kıbrıs'ın iktisadi durumunu incelemek için adaya Sömürgeler Bakanlığı Müsteşarı Winston Churchill'i göndermiştir. Winston Churchill adadaki incelemeleri sonrasında adadaki iktisadi durumun kötü olduğunu görünce İngiltere hükümeti tarafından Kıbrıs'a yılda 50.000 Sterlin yardım yapılması kararının alınmasını sağlamıştır (Alasya, 1988:131).

Lefkoşa İslam İddihar Sandığı'ndan Türk Bankası'na Modeling

1878'de başlayan İngiliz Sömürge Yönetimi'ne ve adadaki Rum toplumu'na karşı Kıbrıs Türk toplumunun ekonomik dayanışmasını sağlamak ve toplumun mali sorunlarına çözüm bulmak amacı ile aydınlar tarafından ekonomik önlemler alınmaya çalışılır. Kıbrıs Rumlarının 1900 yılında Lefkoşa'da haftalık vermek suretiyle bir sandık açmaları üzerine o dönemin aydın ve bilgili tüccarlarından Kantarcı Kamil Efendi Türklerin de bir sandık açmalarının yararlı olacağını savunur. Kantarcı Kamil Efendi bu fikrini ticaretle uğraşan arkadaşlarına anlatınca olumlu cevaplar alır. İlgili yıllarda Kıbrıs Türk toplumunun önde gelenlerinden Tacir Ömer Naşit, Tacir Hacı İbrahim, Tacir Şekerzade Ahmet Aziz, Mustafa Ömer Efendi, Şer'i Mahkeme katibi Ahmet Muhiddin Efendi'nin destekleriyle ve Müftü Hacı Hafız Ziyai Efendi başkanlığında *Lefkoşa İslam İddihar Sandığı* (Nicosia Saving Box) kurulur⁵ (Fig. 3).

Sünühat Gazetesi'nin 16 Temmuz 1908 günkü nüshasında İslam İddihar Sandığı'nın kuruluşu şöyle anlatılmaktadır.

*"İslam ehalisine büyük yardımı olan ve mali zorluklarını bir çırpıda çözen Milli İddihar Sandığımız'a bu sene bir çok efendiler daha katılmış ve sandığın hisse senetleri bin adedi geçmiştir. Böyle devam ettiğçe bu kuruluşun yakın bir gelecekte milli bir İslam bankası şekline dönüşeceğine şüphe yoktur. Nasıl ki Hıristiyan vatandaşlarımız gayret ve devamları sayesinde böyle bir bankaya muvaffak olmuşlardır."*⁶

Gerçekten de bu amaçlarla 1901 yılında kurulan sandık daha sonraki yıllarda bankaya dönüşerek böylece Kıbrıs Türkü'nün kendi sermayesi ile kurduğu ilk banka ortaya çıkmıştır.

Hacı Hafız Ziyai Efendi 1895'ten itibaren Girne-Lefkoşa *Daire-i İntihabiyesine* milletvekili seçilmiştir. 1909'da ise Kıbrıs müftüsü olmuştur (An, 2002:103). Hacı Hafız Ziyai Efendi *Lefkoşa İslam İddihar Sandığı*'da 1901 yılından 1928 yılına kadar başkanlığa devam etmiştir. Fakat bir müftünün faiz ile çalışan bir kurumun başında olması ilginç bir durum gibi görülse de buradaki amaç bu sandığın ekonomik dayanışma ve yardım amacı ile kurulmasıdır (Ateşin, 1996:241).

1901 yılında kurulan sandığın başkanlığına Hacı Hafız Ziyai Efendi getirilirken sandık emniyetine Hacı İbrahim Efendi katipliğine ise Aziz

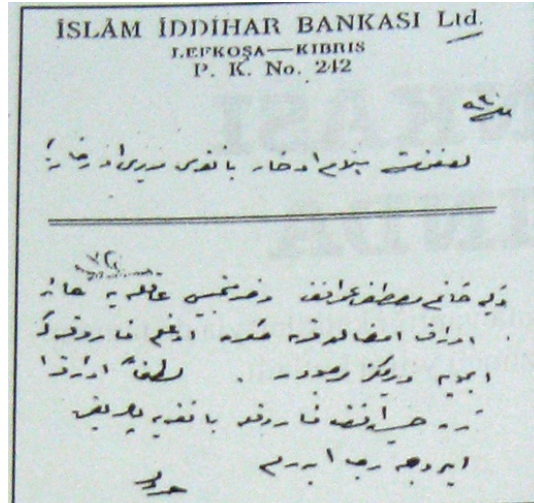

Figure 3. İslâm İddihar Sandığı

Efendi seçilmiştir. *Lefkoşa İslam İddihar Sandığı* Tüccar Orundalizade Hacı Hamit Ağa'nın dükkanında çalışmalara başlamıştır. Söz konusu sandıkla ilgili olarak yapılan tavsiyeler ve duyurular işe yaradığı ve Kıbrıs Türk toplumundan bir çok kimse beş yıl süre boyunca haftada bir şilini emanet olarak sandığa vermeye vermiştir. Özellikle sandığa bir şilinlerini emaneten verenlerin daha çok kadın olduğu belgelerden anlaşılmaktadır.⁷

Sandık Emini Hacı İbrahim Efendi ile diğer üyeler arasında yaşanan küçük bir sorundan dolayı sandık eminiğine Akaçalı Raif Efendi getirilir. Aylık 3 Kıbrıs lirası maaş ile sandık emini olarak tayin edilir. Maaşlı bir sandık emininin olması *İslam İddihar Sandığı*'ndeki gelişmeyi gösterir. Kaynaklardan anlaşıldığına göre İslam İddihar Sandığı için kurulduktan birkaç yıl sonra yeni bir bina aranmaktadır. Sandık için Lefkoşa Tüccarbaşı çarşısında on şiline bir dükkân kiralanır. Fakat dükkânın bir bölümü Lefkoşa tahsildarı için ayrılmıştır. Söz konusu dükkân için *İslam İddihar Sandığı* yedi şilin öderken diğer paylaşımcı Lefkoşa tahsildarı da üç şilin ödemektedir. *İslam İddihar Sandığı*'nin her ne kadar sermayesi varsa da bu parayı her ay verecek durumda olmadığı düşünülebilir. Fakat incelediğimiz döneme ait gazetelerde bu konu ile ilgili şikâyetler yer almakta ve sandığın kendisine ait bir binaya ihtiyacı olduğu vurgulanmaktadır.

Sandığın beş yıllık yatırım süresi dolduktan sonra beş yıl daha devam kararı alınır. Fakat onuncu yıla gelindiğinde 1911'de haftalık yatırım yapanlar birden parasını çekmek isteyince sandık işlemlerini durdurma tehlikesi ile karşı karşıya kalır. Sandık ya kapatılacak ya da sermayesi büyük ölçüde azaltılacaktır. Bu sadece bir sandığın kapanması değil önemli bir Türk İslam sermayesinin de Rum sermayesinin baskısı altına girmesi demek olacaktır.⁸

Bu krizi aşmak için Kıbrıs müftüsü ile dönemin ileri gelenlerinden Belig Paşa halka bu konuda nasihatler verirler. Hatta bu konudaki tehlikeyi önlemek için Müftü Hacı Ziyai Efendi ve Tüccar Mustafa Ömer Efendi düşük faizle Osmanlı Bankası'ndan borç para alarak sandığı bu durumdan

kurtarmışlardır. Bu durum o dönemin Kıbrıs Türkleri açısından sandığın ne denli büyük bir önem taşıdığını göstermektedir.

Daha sonra Sandık vakfa ait bir dükkâna taşınır. 1914'de Ahmet Retmi Efendi katıplık görevine getirilir. Fakat gelirler ve giderler konusunda sandık sıkıntıya düşünce o dönemin ileri gelenlerinden olan Debbağ Derviş Efendi'nin vakfa bağışlanan parası sandığa devredilir. Bir yıl sonra sandık emini değişir. Artık sandık emini A. Retmi Bey'dir.

1925 yılında hükümet tarafından geçirilen bir kanun ile ülkedeki bütün sandıklar hükümetin kontrolünde bankaya çevrilir. Bu kanun, Kıbrıs'ta Mesuliyeti Mahdudeli (Limited Liability) şirket kanunu çerçevesinde 40.000 Kıbrıs Lirası nominal sermaye ile Lefkoşa İslam İddihar Bankası Ltd. (The Nicosia Moslem Savings Bank Ltd) adı altında bir şirkete dönüştürülür¹⁰ (Fig. 4 & 5).

Figure 4. İslâm İddihar Bankası Hisse Senedi

1928 yılında Pencizade Suphi Bey, 1932'de Attarzade Behiç Bey sandık emini olur. 1933 yılında haftalık yatırımlar için beş yıllık sürenin uzun olduğu düşüncesi ile bu süre üç yıla indirilir. Kaynaklardan anlaşıldığı üzere çeşitli dönemlerde banka krizler yaşamıştır. 1926 ve 1930 yıllarında değişik nedenlere banka kriz yaşar. Bu krizlerin en büyüğü ise 1937

yılında yaşanır. Söz konusu kriz M. Rüstem ve M. Said Efendilerin çalışmaları ile aşılr.¹¹ Bu yıllar içerisinde Sir Mehmet Münir (Evkaf Murahhası), Köfüniteli Hasan Hilmi, Ahmet Pertev, Hüseyin Cahit beyler müfettiş olarak kuruma hizmette bulundular.

1938 yılına gelindiğinde hala sandık anlayışı ile yönetilen bir banka artık Kıbrıs Türk toplumunun ihtiyaçlarını karşılayamaz duruma gelmiştir. O dönemde öğretmen olan Orhan Bey İstanbul'a giderek İş Bankası'nda bankacılık eğitimi alacaktır. İstanbul'da bankacılık eğitimi aldıktan sonra İbrahim Orhan Bey bankanın müdür olur (Fig. 6). Bugünkü modern anlamdaki bankanın temelleri onun döneminde atılır. Banka hızlı bir şekilde kalkınmaya ve varlığını büyütmeğe başlar. 1943 yılında adı Lefkoşa Türk Bankası Ltd. olarak değiştirilir (Fig. 7). İbrahim Orhan Bey 34 yıl boyunca bankanın müdürlüğünü yaparak yaşanan bir çok değişikliğin de mimarı olur İbrahim Orhan Bey 34 yıl boyunca bankanın müdürlüğünü yapar (An, 2005:171) (Fig. 8).

1948 yılı sonunda bankanın sermayesi 98.718 Kıbrıs Lirasıydı. Ayrıca bu dönemde banka önemli bir şirket olan devlet koloni hava yolu olan Kıbrıs Hava Yolları Ltd.'nin hissedarı olmuştu¹². 1949 yılında banka büyüme ve daha çok hizmet verme politikasını benimseyerek ilk şubelerini Mağusa'da açar. Daha sonra 1955 yılında Larnaka, 1958 yılında Limasol, 1959 yılında Bafta Lefkoşa Türk Bankası Ltd.'in şubeleri açılır.

1955 yılı bankanın idare heyetine bakıldığında İbrahim Orhan Bey müdür, Ümit Süleyman genel sekreter, M. Halid Debbağzade asbaşkandır. Diğer üyeler Hasan Fahri Uzmen, Hasan Hilmi Bektaş, ve Şükri Veysi'dir. Bu kişiler o dönemin elit ticaretle uğraşan zengin ve aydın kesimidir. Banka 1955-1958 yıllarında EOKA faaliyetleri karşısında Türk çarşısının teşkilatlanmasında, esnafın mali problemlerinin çözülmesinde önemli rol üstlenir.¹³ 1960 yılında İngiliz Sömürge Yönetimi'nin adada sona ermesi ve Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulması ilk başlarda olumlu bir adım olarak görülür ve bu var olan bankalara da yeni bir canlılık getirir.

1960 yılında Kıbrıs'ta faaliyet gösteren üç yerel banka bulunmaktaydı. Bunlar Bank of Cyprus, Popular Bank of Limasol ve Türk Bankası'dır (Plümer, 2008:6). Kıbrıs tarihinde her alanda olduğu gibi 1963 yılı sorunların başladığı ve ada için işlerin yolunda gitmediği bir dönemin başlangıcı kabul edilebilir. Kıbrıs Türkleri var olma savaşı verirken zor bir dönemden geçmektedirler. Türk Bankası bu dönemde kaynaklarıyla Kıbrıs Türk halkının yanındadır. Banka, Lefkoşa barikatlar ile ikiye ayrılınca Rum kesimindeki işyerlerini bırakan esnafa destek olur. Böylece zor günlerde Kıbrıs Türk halkının yanında bir banka olarak halkın büyük desteğini kazanır.

Figure 5. 1925 yılında Lefkoşa İslam İddihar Sandığı'nın bankaya dönüştürülmesi ile ilgili belge

1970-1971 döneminde bankanın büyük bir gelişme gösterdiği görülür. Bankanın sermayesi 1969'da 787.834 Kıbrıs Lirası iken iki yıl içinde 4.583.777 Kıbrıs Lirasına yükseldiği görülür.¹⁴ 1970'li yıllarda banka konut yapımına ve inşaat projelerine

Figure 6. Lefkoşa Türk Bankası'nın önemli müdürlerinden İbrahim Orhan Bey. 34 yıl boyunca banka müdürlüğü yapmış ve bankanın büyüyüp gelişmesinde önemli rol oynamıştır.

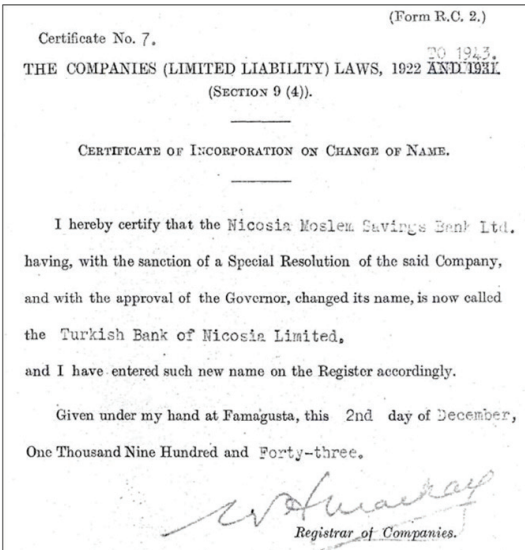

Figure 7. 1943 tarihinde Bankanın adının Lefkoşa Türk Bankası Ltd. olarak değiştirildiği ile ilgili belge

destek vermektedir. Ayrıca 1972 yılında banka sektöründeki gelişmeleri takip ederek sigorta hizmetleri vermeye de başlamıştır.

1973 yılında bankanın ismi Türk Bankası Ltd. Olacaktır (Fig. 9). Aynı yıl içinde 1949 yılından

Figure 8. Türk Bankası'nın 25 yaş münasebetiyle Aralık 1968 tarihinde Savaş gazetesinde Banka Müdürü İbrahim Orhan beyefendi ile yapılan mülakat

beri kullanılan binanın yanına yeni ve modern bir bina inşa edilmiştir (Figure 10). 1973 yılı içerisinde Lefkoşa ve Lefke'de yeni şubeler açılmasına karar verilmiştir. Böylece bu döneme kadar beş olan şube sayısı yeni açılan şubelerle dokuza kadar yükselecektir.

1974 yılı Kıbrıs Türkleri açısından önemli bir yıldır. 1974 yılının 20 Temmuzunda adanın geleceğini değiştiren Barış Harekâtı yaşanır. Kıbrıslı Türkler güney Kıbrıs'tan bugün yaşadıkları topraklara göç ederken Türk Bankası'nda Limasol, Larnaka ve Baf'taki üç şubesini güneyde bırakmak zorunda kalmıştır. Savaş dönemi ve yarattığı ekonomik sıkıntılara rağmen 1974 yılındaki Barış Harekâtı'ndan sonra bankanın bütün mevduatları Türk Parası'na çevrilir. 1963 yılından sonra sürekli olarak idari meclisi raporlarında yer alan Kıbrıs Lirası'nın yarattığı sorunlardan da böylece kurtulmuş olunmuştur. 1974 yılında Türk Bankası Ltd. için gerçekleşen bir başka

önemli olay ise bankanın Avrupa'ya açılmasıdır. Artık Türk Bankası Ltd.'nin İngiltere'nin başkenti Londra'da iki şubesi hizmete girmiştir.

1975 yılında Kıbrıs Türk Federe Devleti'nin kurulması ve güneyde yaşayan Kıbrıs Türklerinin de kuzeye gelmesi bankacılık sektörüne yeni bir ivme kazandırmıştır. 1976 yılında bankada çalışan sayısı 172 kişiye çıkarken, banka Lefkoşa'da dördüncü şubesini açar. Fakat kısa bir süre sonra Kıbrıs Türk Federe Devleti'nin para ve ekonomik politikasının olmaması ve mevduatların Türk Lirası'na tam olarak çevrilememesi sıkıntılar yaratır. Ayrıca bu sıkıntılardan dolayı banka mevduat sahiplerinin paralarını yatırmak için Türkiye'yi seçmesi Kıbrıs Türk Bankacılığı yönünden olumsuz gelişmeler doğurur (Fig. 11).

1979 yılında bankanın yönetim kurulu başkanlığına Tanju Özyol getirilir. Akbank'taki başarılı kariyerinden sonra Türk Bankası Limited'in başına getirilen Özyol dönemi yeni bir açılım dönemidir. Özyol'la birlikte bankacılık sektöründeki yenilikler daha fazla izlenip uygulamaya konur. 1980 yılına kadar hazırlanan muvazene cetveli sonraki yıllarda yıllık rapora dönüştürülerek Türkçe-İngilizce olarak yayımlanmıştır. Günümüzde Türk Bankası'nın yönetim kurulu başkanlığını İbrahim Hakan Börteçene, Yönetim Kurulu Asbaşkanlığını Cemal Yenal Musannıf ve Yönetim Kurulu Üyeliği ile Genel Müdürlüğü M.A.Yunus Rahmioğlu yapmaktadırlar. Diğer yönetim kurulu üyeleri ise Nafi Türkoğlu, Ender Par, Erman Yerdelen, Metin Münir ve yönetim kurulu üyeliği yanı sıra şirket sekreteri Kıvanç N. Rıza'dır.¹⁵

Banka, ülke dışında açtığı şubelere bir yenisini ekleyerek 1982 yılında Türkiye'deki ilk şubesini İstanbul'da açar. İstanbul'daki şubenin açılışından altı yıl sonra ikinci şube 1988'de İzmir'de açılır. İzmir şubesini 1989 yılında açılan Mersin ve Ankara şubeleri izler. Böylece Türk Bankası Ltd. Türkiye ve İngiltere'de şubeleri olan büyük bir bankaya dönüşür. 1991 yılında Türk Bankası'nın Türkiye faaliyetleri yabancı banka statüsünden çıkarılır ve Turkish Bank A.Ş. olarak hizmet vermeye başlar. Banka, İngiltere'deki faaliyetlerinde ise Turkish Bank

(UK) Ltd adını alarak özerk iki bankaya dönüşür.

Bugün Türk Bankası İslam iddihar Sandığı ile 1901'de başladığı yolculuğunu 2014 yılında sürdürmeye devam ediyor. Türk Bankası'nın bugünkü vizyonu;

“Türk Bankası Ltd., Grubun “İhtiyatlı Bankacılık” (Prudent Banking) ilkelerine bağlı olarak tüm sektörlerle hizmet sunmayı benimseyen ve müşteri memnuniyetini daima ön planda tutan bizim anlayışı ile çağın değişkenliğine uygun, nitelikli bir çizgide yerini almıştır.”

sözleriyle ifade edilmektedir.

Figure 9. 1973 yılında Bankanın adındaki Lefkoşa kelimesinin çıkarılması ile ilgili. Banka adında yapılan değişiklik ile Banka Türk Bankası Ltd. adını alıyor ve aynı yıl Avrupa'ya açılıyor.

Günümüzde Turkish Bank Grubu; KKTC, Türkiye ve İngiltere'de yerleşik 3 ayrı Banka ve bu Bankaların İştiraklerinden oluşmakta olup, sadece finansal alanda faaliyet göstermektedir. Türk Bankası Ltd. 61,4 Milyon TL ödenmiş sermayesi ile grubun Kuzey Kıbrıs'ta faaliyet gösteren özel sermayeli bankası olup; Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde 20 Şubesi ve 26 ATM'si ile müşterilerine hizmet vermektedir. Kıbrıs Türklerinin en eski bankası olan Türk Bankası grubunun bugün üç ülkede toplam 47 şubesi bulunmaktadır. Türk Bankası grubunun yaklaşık 1 milyar

100 milyon dolarlık aktif büyüklüğü ve 180 milyon dolarlık öz kaynağı mevcuttur.¹⁶

Figure 10. 1973 yılında inşa edilen Türk Bankasının günümüzde de kullanılan binası

çıkaran banka Kıbrıs Türklerinin kültürel ve sanatsal çalışmalarına destek vermektedir. 1901 yılında kurulan İslam İddihar Sandığı'nın beraberinde getirdiği dayanışma yapısı ile bugün Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yer alan okul, kütüphane, hastane gibi pek çok kuruluşa Türk Bankası yardım etmektedir.

Sonuç

1901 yılında kurulan *Lefkoşa İslam İddihar Sandığı* Kıbrıs Türklerinin kendi öz sermayeleri ile kurdukları bir sandıktı. Bu sandık hem kişilerin paralarını biriktirmelerine hem de tüccarların ve esnafın mali zorluklarında onlara yardım etmek amacıyla aydın Kıbrıs Türk tüccarları tarafından kurulmuştu. Sandık birçok krizi atlatarak bankaya dönüşürken Kıbrıs Türklerinin vazgeçilmez bankalarından biri olmuştur. Banka siyasi gelişmelerde, göçlerde ve var olma mücadelelerinde Kıbrıs Türklerinin en büyük destekçilerinden biri olmuştur. Bugün Türk Bankası Ltd Grubu olarak Kıbrıs Türk halkının yanında olmaya devam etmektedir.

Notlar

1. Kavanin Meclisi ile ilgili ayrıntılı bilgi için bk. Meltem Onurkan Samani, *Kıbrıs'ta Bir Sömürge Kurumu: Kavanin Meclisi (1882-1931)*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 2007.
2. Enosis ile ilgili detaylı bilgi için bk. Ahmet C. Gazioğlu, *Enosis Çemberinde Türkler*, Kıbrıs Araştırma ve Yayın Merkezi (CYREP), Lefkoşa 2000.
3. Lozan Antlaşması sonrası Türkiye'ye göç eden Kıbrıslı Türklerle ilgili bk. Mehmet Demiryürek, "Lozan Sonrası Kıbrıs'tan Türkiye'ye Göç (1923-1926)", *Toplumsal Tarih*, 115, (Temmuz 2003), s. 90-93; Zafer Çakmak, *Kıbrıs'tan Anadolu'ya Türk Göçü (1878-1938)*, A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Sayı 36, Erzurum 2008, s.201-223.; Hikmet Öksüz, "Lozan'dan Sonra Kıbrıs

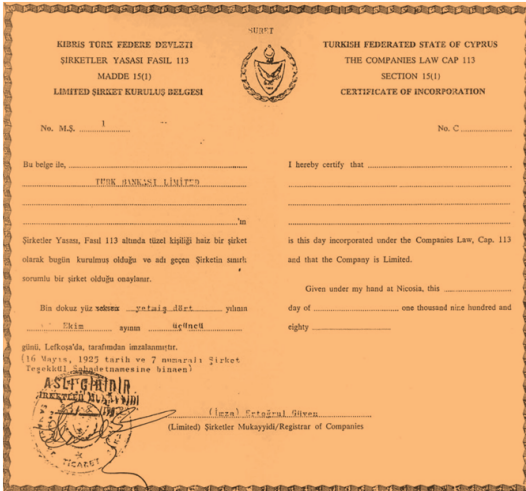

Figure 11. 1975 yılında Kıbrıs Türk Federe Devleti'nin Şirketler yasasına dayalı Limited Şirket Kuruluş Belgesi

1901 yılından itibaren yaptığı bankacılık hizmetleri yanında kültür sanata da destek veren banka 1 Ekim 1984'ten itibaren kurulan Kültür Sanat Kurumu ile, araştırmacıları teşvik için Kültür sanat ödülü veren ve Kültür Sanat adıyla bir dergi

- Türklerinin Anavatana Göçleri”, Tarih ve Toplum, 32/187, (Temmuz 1999), s. 35-38.
4. Halkın Sesi Gazetesi, 25 Aralık 1948.
Türk Bankası 90 .Yıl Albümü, Lefkoşa 1991.
5. Sünuhat Gazetesi 16 Temmuz 1908, çev. Harid Fedai, Kıbrıs Gazetesi, 23 Haziran 2009.
6. Sünuhat Gazetesi 16 Temmuz 1908, çev. Harid Fedai, Kıbrıs Gazetesi, 23 Haziran 2009.
7. Vatan Gazetesi, 10 Temmuz 1911.
8. Halkın Sesi, 25 Aralık 1948.
9. Türk Bankası 90 .Yıl Albümü, Lefkoşa 1991.
10. Türk Bankası 90 .Yıl Albümü, Lefkoşa 1991.
11. Türk Bankası Arşivi, 1948 Yılı Muvazene Cetveli.
12. Savaş Gazetesi, 2 Aralık 1968
13. Türk Bankası Arşivi, 1972 Yılı Raporu.
14. <http://www.turkishbank.net/tr/kurum-bilgileri/kurumsal-yonetim/yonetim-kurulu> 10/11/2013
15. Dünden Bugüne Turkish Bank, 100.Yıl.; <http://www.turkishbank.net/tr/kurum-bilgileri/tanitim> 10/11/2013

Kaynakça

- Alasya, H. F. (1988). *Tarihte Kıbrıs*. Kıbrıs Türk Kültürü Derneği Genel Merkezi, Ankara.
- An, A. (2002). *Kıbrıs'ın Yetiştirdiği Değerler (1782-1899)*. Akçağ Yayınları, Ankara.
- An, A. (2005). *Kıbrıs'ın Yetiştirdiği Değerler -2 (1900-1920)*. Şadi Kültür ve Sanat Yayınları, Girne.
- Anderson, M. S. (1972). *The Eastern Question, (1774-1923)*. Wiltshire.
- Ateşin, H. M. (1996). *Kıbrıs'ta İslami Kimlik Davası, Marifet Yayınları*. İstanbul.
- Bedevi, V. (1996). *Kıbrıs Tarihi, Kıbrıs Türk Tarih Kurumu Yayınları*. Lefkoşa.
- Çakmak, Z. (2008). *Kıbrıs'tan Anadolu'ya Türk Göçü (1878-1938)*. A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Erzurum, (36) 201-223.
- Demiryürek, M. (2003). *Lozan Sonrası Kıbrıs'tan Türkiye'ye Göç (1923-1926)*. Toplumsal Tarih, (115) 90-93.
- Dünden Bugüne Turkish Bank 100.Yıl
- Erim, N. (1975). *Bildiğim ve Gördüğüm Ölçüler İçinde*

- Kıbrıs*. Ankara.
- Gazioğlu, A. (2000). *Enosis Çemberinde Türkler*. Kıbrıs Araştırma ve Yayın Merkezi, Lefkoşa.
- Gürel, Şükrü Sina (1984). *Kıbrıs Tarihi (1878-1960)*. I, Ankara.
- Hatipoğlu, M. M. (1988). *Yunanistan'daki Gelişmelerin Işığında Türk-Yunan İlişkilerinin 101 Yılı (1821-1922)*. Ankara.
- Hill, S. G. (1952). *A History of Cyprus, IV*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Konur, İ. (1938). *Kıbrıs Türkleri*. Remzi Kitabevi.
- Kuran, E. (1964). *Kıbrıs İdaresinin İngiltere'ye Terki, Kıbrıs ve Türkler*. Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara.
- Kyrris, C. P. (1985). *History of Cyprus: With an Introduction to the Geography of Cyprus*. Nicosia.
- Mallinson, W. (2005). *Cyprus: A Modern History*. I.B. Tauris, London-New York.
- Meray, S. L. (1972). *Lozan Barış Konferansı/ Tutanaklar Belgeler, III/III*. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Newman, P. (1953). *A Short History of Cyprus*. Longmans, Green & Co., London.
- Öksüz, H. (1999). *Lozan'dan Sonra Kıbrıs Türklerinin Anavatana Göçleri*. Tarih ve Toplum, (32)187: 35-38.
- Özel, S. (2001). *Birinci Dünya ve Milli Kurtuluş Savaşları ile Sonrasında Kıbrıs Türklerinin Genel Durumu*. Dünden Bugüne Kıbrıs Meselesi, (Yayına Hazırlayan: Ali Ahmetbeyoğlu-Erhan Afyoncu), (159-170), TATAV Yayınları, İstanbul.
- Plümer, A. F. (2008). *Kıbrıs Ekonomi Tarihi Sarsıntılı Bir Devrin Anatomisi (1960-1974)*. Rüstem Kitabevi, Lefkoşa.
- Samani, M. O. (2007). *Kıbrıs'ta Bir Sömürge Kurumu:Kavanin Meclisi (1882-1931)*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih anabilim Dalı Basılmamış Doktora Tezi, Ankara.
- Sonyel, S. R. (1995). *İngiliz Yönetiminde Kıbrıs Türklerinin Varlık Savaşını (1878-1960)*. Belleten, (LIX)224: 133-187.
- Soyсал, İ. (2000). *Türkiye'nin Siyasal Andlaşmaları (1920-*

1945). I, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
 Stavrinides, Z. (1976). *The Cyprus Conflict: National Identity and Statehood, Wakefield.*
 Storrs, Sir Ronald (1930). A Chronology of Cyprus, Nicosia.
 Şanlı, H. (1967). *Kıbrıs 1878-1924*. Ankara.
 Türk Bankası 90. Yıl Albümü, 1991
 Türk Bankası Arşivi, 1948 Yılı Muvazene Cetveli
 Türk Bankası Arşivi, 1972 Yılı Raporu

Gazeteler

Halkı Sesi Gazetesi, 25 Aralık 1948.
 Savaş Gazetesi, 2 Aralık 1968
 Sünuhat Gazetesi 16 Temmuz 1908, çev. Harid Fedai,
 Kıbrıs Gazetesi, 23 Haziran 2009.
 Vatan Gazetesi, 10 Temmuz 1911.

Otobiyografik Öz

Ali Efdal Özkul, 20 Haziran 1972'de Gazimağusa'da doğdu. Lefkoşa Türk Maarif Koleji'nden mezun oldu (1990). Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünü bitirdi (1991-1995). Bitirme tezi olarak Lefkoşa'nın 4 Numaralı Şer'iye Sicili (H. 1043-1046) adlı çalışmayı yaptı. Aynı Üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Lefkoşa'nın 17 Numaralı Şer'i Mahkeme Sicili (H. 1157-1161/1744-1748) başlıklı tezle yüksek lisansını tamamladı (1995-1998). Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü'nde Kıbrıs Adasının Sosyo-Ekonomik Tarihi (1726-1750) başlıklı doktora tezini yaptı (1998-2002). 2004 Tarihinde Yardımcı Doçent, 2007 yılında Doçent ve 2014 yılında Profesör oldu. Kıbrıs adasının sosyal, ekonomik ve siyasî tarihi ile Türkiye Cumhuriyeti Tarihi konularında yayımlanmış çeşitli ulusal ve uluslararası birçok kitap, makale ve bildirileri bulunmaktadır. Bunların yanı sıra Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığı bünyesindeki öğretmenlere ve Turizm ve Kültür Bakanlığı bünyesindeki rehberlere çeşitli dönemlerde Hizmetçi Eğitim Seminerleri vermiştir. Hâlen, Yakın Doğu Üniversitesi'nde öğretim üyeliğinin yanı sıra Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma Merkezi Müdür Vekilliği ile Tarih Öğretmenliği ve Tarih Bölümleri

Başkanlığı görevlerini sürdürmektedir.

Yurdagül Akcansoy, 9 Şubat 1975'te Lefkoşa'da doğdu. Lefkoşa Türk Lisesi'nden 1993 de mezun oldu. Akdeniz Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nde 1993-1997 yıllarında öğrenim gördü. 1998 yılından beri çeşitli okullarda tarih öğretmenliği görevinde bulunmaktadır. Yakınoğu Üniversitesi Kıbrıs Tarihi'nde tez aşamasında Yüksek Lisans öğrencisidir. KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı'nın orta dereceli okullar için hazırladığı Kıbrıs Tarihi Kitapları yazım komisyonunda 2004-2007 yılları arasında çalışmıştır. Kıbrıs'ın sosyal tarihine ilişkin araştırmalar yapmaktadır. 2012 yılında Kıbrıs Türk gazeteciler Birliği tarafından hazırlanan Kıbrıs Türk Basın Tarihi kitabının yayın araştırma kurulunda yer almıştır.

Biographic Sketch

Ali Efdal Özkul was born on 20th June 1972 in Famagusta. After graduating from Nicosia Türk Maarif College in 1990, he finished the History Department of the Literature Faculty in Ege University (1991-1995) with the dissertation entitled with the 4th of Şer-i documents of Nicosia (H. 1043-1046). In the Social Sciences Department of the same university, he did his masters degree (1995-1998) and his thesis was entitled with the 17th of Şer-i Documents of Nicosia (H.1157-1161/1744-1748). He also did his doctorate in the Turcology Research Institute of Marmara University (1998-2002) and his PhD thesis was entitled with The Socio-economic History of Cyprus (1726-1750). He became Assistant Professor in 2004, Associate Professor in 2007 and Professor in 2014. He has various national and international publications on the social, economical and political history of Cyprus and on the history of Turkish Republic. In addition to these, he provides in-service training for the teachers working for the Ministry of Education, Youth and Sport and for the tourist guides working for the Ministry of Tourism and Culture in TRNC. As well as working as a lecturer

in the Near East University, he is the acting director of Atatürk Research Centre and the Department Head of History Teaching and History.

Yurdagül Akcansoy was born on 9 February, 1975. She graduated from the Lefkosa Turkish High School in 1993 and continued her higher education at the Akdeniz University, Faculty of Art and Science, Department of History between the years 1993-1997. She has been working as history teacher since 1998. She assigned to the committee established by the TRNC Ministry of Education and Culture to work on writing books about History of Cyprus between the years 2004-2007. In 2012, she took role in the publication and research board of the book prepared by the Associations of the Turkish Cypriot Journalists and entitled with Kıbrıs Türk Basın Tarihi. Currently, she is the master student at the Near East University and carrying out studies about the social history of Cyprus.

Proper Taxation Policy for Enhanced Competitiveness: The Case of a Micro Economy

Rekabet Edebilirliği Artırmak için Uygun Vergi Politikaları: Mikro Ekonomi Örneği

Mustafa Besim

Abstract

This paper evaluates Turkish Cypriot taxation policies and structure using a comprehensive approach, with a view to identifying problems and recommending changes to the tax structure that will improve the competitiveness of the economy. The analysis both at the macro as well as micro level proves that there is a need for fundamental changes to the system. The primary data gathered by both households and businesses surveys about taxation clearly indicate that the perception of tax payers call for reforms in taxation policies. Based on the findings from the analysis and keeping the principles identified in the literature review, the study puts forward set of policy measures that can be practically implemented and that will increase the certainty and simplicity of the system for businesses. This paper also argues that proposed tax policy reforms will lead to significant improvement in growth, productivity and overall competitiveness of the economy.

Keywords: Taxation, productivity, competitiveness

JEL Classification: H21, H30

Özet

Bu çalışmada Kuzey Kıbrıs'ta uygulanan vergi politikaları ve yapısı rekabet edebilirlik açısından kapsamlı bir yaklaşım izlenerek değerlendirilmiş, sorunlar tespit edilerek çözüm önerileri bir bütünlük içerisinde sunulmuştur. Gerek makro, gerekse mikro temelli analiz yöntem sonuçları vergi sisteminde yapısal değişikliğe gidilmesi gerekliliğini göstermektedir. Hane halkı ve işletmelere yönelik gerçekleştirilen anketlerden elde edilen birincil veriler, ülkede vergi politikalarında reforma gidilmesi yönünde talebin yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Yapılan tespitler ışığında, literatürden de yararlanılarak vergi sisteminin işletmeler ve bireyler için daha anlaşılır, basit ve çalışır kılacak pratikte kolay uygulanabilecek reform önerileri sunulmuştur. Çalışmada ayrıca, yapılan politika önerilerinin ekonomik büyüme, verimlilik ve ekonominin genel rekabet edebilirliğinin iyileşmesine de önemli derecede katkı sağlayacağı savunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Vergi, verimlilik, rekabet edebilirlik

JEL Sınıflandırması: H21, H3

Introduction

The objective of this paper is to evaluate Turkish Cypriot (T/C) taxation policies and structure. It will use a comprehensive approach, with a view to identifying problems and recommending changes to the tax structure and development process that will improve the competitiveness of the T/C economy.

In today's globalized world, when economic development policies are being planned, one has to look at each economy's competitiveness through the lens of the global marketplace. The recent Competitiveness Report on the T/C economy 2012-13 prepared by the Turkish Cypriot Chamber of Commerce (TCCC, 2013) using World Economic Forum (WEF) methodology indicates that the T/C economy is faced with many problems and ranks quite low among the 130 economies listed by the WEF. According to the report, many factors and constraints led to low productivity and weak performance. Among them are: small market size, access to financing, inefficient public sector, inappropriate tax policies and labor market problems. Based on the findings of the Competitiveness Report, this research intends to look into the role of tax policy (tax rates and regulations) in relation to the competitiveness of T/C economy.

The paper will commence by outlining the importance of taxation policy in economic development. The study will then summarize the literature on taxation in relation to competitiveness. Based on the main findings, the paper will analyze the T/C taxation system both at the macro and micro level, with the objective of identifying the main problems. This will be followed by an evaluation of the survey on taxation that has been carried out among households and businesses. Based on the analysis made, a set of policy measures will be outlined which it is believed will improve the quality of taxation and ultimately contribute to the competitiveness of the T/C economy.

Importance of Taxation Policies

In very general terms, the objective of tax policy is to create a tax system that is capable of financing the necessary level of public spending in the most efficient

and equitable way possible. According to Tanzi and Zee (2000), especially in developing economies aiming to become part of the international economy, tax policy must play a sensitive role. In this respect, tax system should:

1. Raise enough revenues to finance essential expenditures without recourse to excess public sector borrowing;
2. Raise the revenues in ways that are equitable and that minimize its disincentive effects on economic activities; and,
3. Not deviate a great deal from international norms.

It is essential that the tax system is attractive to competitive national and international businesses. This can only be achieved if the present and the future demands of society, and more specifically businesses, are comprehensively taken into consideration.

In the context of global competition, this means that taxation policies should discourage businesses from undertaking economic activity at home, rather than abroad; they should encourage companies to raise productivity and therefore relative competitiveness by reinvesting profits; and they should encourage the right mix of debt and equity financing so as not to create distortions. Tax policies should promote entrepreneurial activity (the creation of new businesses and risk-taking for reward) and encourage individuals, especially women, to enter and stay in the labor force. As regards the future demands of society, the taxation system should also encourage individuals to save in order to address the future demographic challenges of an ageing population.

In principle, the tax system should be fair, simple and transparent. The criteria of simplicity and transparency entail that the system must reduce the number of different types of tax and simplify the structure of the types of tax. This in return will help both natural as well as legal persons to comprehend the regime more easily. Furthermore, the cost of declaring taxes will be reduced and the efficiency of administration will improve. Eventually this will mean a lower tax burden both on the individual as well as businesses.

Literature Review on Taxation Policy for Enhanced Competitiveness

According to economic theory, taxation affects the rational decisions made by both individuals and corporations, which in turn determines the impact of any individual form of tax on economic performance. At the enterprise level taxation affects decisions about investment, which in turn affects productivity. It also affects decisions about employment levels. At the personal level, taxation affects decisions about savings and expenditure, as well as the decision to participate in the labor force. All of these determine how effective taxation policy is in raising competitiveness. The study shall now review some of the literature in order to answer the following questions:

- What taxation policy would best to contribute to the competitiveness of the economy?
- What taxation policies can best support corporations and encourage them to be more productive?
- What taxation policies would support employment and also increase the per capita production of the economy in general?

The main theoretical model for the impact of taxation on decisions by economic agents was developed from Tobin's q investment theory (Tobin, 1969), in which investment decisions are affected by the market value of investment (V) and the replacement cost of that investment (K). If the market value exceeds the replacement cost, then it is rational to invest (Talpos, 2009). A development of this theory focus on the marginal q : that "a firm will purchase new capital when the marginal benefit exceeds the marginal cost" (Myles 2009: 31). Since corporate taxation affects the marginal benefit of investment, it will also affect the decision to invest. This theory is borne out by recent empirical evidence, in which it was found that corporate taxes reduce investment by increasing the use of cost of capital. Taxation will also have an impact on whether firms choose debt or equity for financing (Vartia, 2008).

In the context of T/C economy, it is also worth mentioning the theory on tax evasion. As stated by Gutmann "higher and higher taxes drive more and

more of the economy underground, beyond the reach of the tax collector." (1977: 5). Later studies found that high corporate tax evasion can be linked with high personal tax evasion (Goerke, 2006).

The abovementioned study by Vartia also analyzed the impact of various forms of taxation on total factor productivity (TFP), which in turn affects relative competitiveness. Vartia's paper found new evidence that both personal and corporate income tax have a negative effect on productivity. The negative impact of statutory corporate tax rate on TFP was bigger in industries that are characterized by high profitability.

The same study found that high top personal income tax rates had a negative impact on TFP "working through the channel of entrepreneurial activity (as measured by firm entry rates)" by reducing the incentives for entrepreneurial activity. This was particularly true in industries where there is already a high level of entrepreneurial activity. Vartia (2008) also noted that the impact of top marginal tax rates was higher in countries with a heavy regulatory burden. This could be relevant for the T/C economy as it gradually harmonizes regulations with those of the EU.

Vartia (2008) found a modest positive impact of tax incentives for research and development on long-run productivity. She also found that social security contributions also have a negative effect on total factor productivity, especially for labor-intensive industries. A significant proportion of the literature on the impact of taxation relates to the relationship between taxation policies and economic growth. Since economic growth has a positive effect both on macroeconomic stability and market size—two of World Economic Forum (WEF) criteria for measuring competitiveness—and since the WEF defines competitiveness as "the ability of the country to achieve sustained high rates of growth in GDP per capita", it is worth examining some of the main empirical findings of recent taxation and growth literature. One of the most important recent findings was Arnold (2008: 6), who found that a "stronger reliance on incomes taxes seems to be associated with significantly lower levels of GDP per capita than the use of taxes on consumption

and property” and that “within income taxes, those on corporate income seem to be associated with lower levels of GDP per capita than personal income taxes”. Property taxes, particularly recurrent taxes on immovable property, appeared to be associated with the highest levels of GDP per capita. This ranking of growth friendliness was robust to a number of sensitivity checks. There was also evidence that the progressivity of personal income tax was negatively related to growth. These findings were supported by Myles (2009), who also found that labor supply is sensitive to taxation, especially for women with young children. There is also some evidence that corporate tax needs to be below the “Laffer curve”, the optimal rate for revenue maximization, in order to stimulate growth (Mintz, 2007). Finally, there is evidence to suggest that the level of taxation has a stronger impact on lower and middle income countries than higher income countries (Talpos, 2009), a factor which will be important in assessing the best policy mix for the T/C economy. Given the above findings, as well as the need for a simple tax system and the need to compete globally, a thorough review of T/C taxation policy is needed in order to best position the economy for growth and economic competitiveness.

Taxation System in the T/C Economy: Analysis for Competitiveness

Macro Level Tax Analysis for Competitiveness

Analyzing taxation at the macro level is essential for understanding both the sources of revenues and the dynamics of taxation in factor and product markets. The latter is more relevant for the focus of this paper as it has a direct link with competitiveness. Governments’ taxation policies influence the behavior of owners of factors of production in the markets to a great extent. Taxes on labor, capital and other resources play a significant role in determining allocation and how effective these resources are used. Since the degree of effectiveness and efficiency in the use of resources determines productivity in economies,

taxation has a direct effect on productivity, which in turn constitutes the foundation of competitiveness.

There is therefore a need to analyze taxation at the macro level in order to determine whether the taxation policies of the T/C economy support effective resource allocation and productivity. This part of the paper overviews taxation at the macro level to determine whether or not current taxation policies contribute to the competitiveness.

Overview of the Taxation System in the Turkish Cypriot Economy

In terms of income tax mix, Personal Income Tax (PIT) for individuals and Corporate Income Tax (CIT) for companies constitute most of the direct taxation in the T/C economy. The CIT is partially integrated with PIT system. There is also a withholding tax on rental incomes. In addition, at both the individual and the firm level, there are social security contributions that are quite substantial. Indirect taxes such as Value Added Tax (VAT) were introduced in 1996. A range of excise taxes, defined by law as the “price stability fund”, continues to be an important source of revenue.

Table 1 shows revenues by type of tax from 2006 to 2011, revenues as a share of total revenues and as a share of GNP in 2011. The numbers indicate that the T/C economy rises as much as 31 per cent of GNP in public revenues. Out of this 31 per cent, 22 per cent constitutes both direct and indirect taxation, 6 per cent fund revenues and the remaining 3 per cent other revenues. At first sight, a revenue ratio of 22 per cent of GNP, in other words a 22 per cent tax burden on the Turkish Cypriots, may look low. However, when we include “fund revenues”, which are technically applied like excise taxes mainly levied on petroleum, motor vehicles and tobacco etc., the burden rises and reaches 31 per cent.

This level is arguably a reasonable tax burden for an economy that has around 13,000US\$ per capita income according to official statistics (SPO, 2012). It should also be noted that the social security contributions and provident fund contribution (not stated in Table 1), which are paid especially by the private sector employees, increase this burden to 35 per cent and makes the T/C economy one of the higher-taxed developing economies.

PIT and CIT constitute most of the direct taxation and account for 35 per cent of the total revenues. At the same time, indirect taxation together with fund revenues (arguably an indirect tax) makes up 61 per cent of revenues. This fact shows that T/C public finances are more dependent on indirect taxation than direct taxation. This imbalance obviously has some fiscal risks for the budget and negative implications for resource allocation in the market.

Economies that depend more on indirect taxation for financing their expenditures are liable to face immediate liquidity problems during an economic downturn. Reduction in demand leads to immediate contraction in tax revenues such as VAT and fund revenues that have been defined as excise tax. As Table 1 shows, there has been a decline both in VAT and fund revenues in 2008 and 2009 (especially when numbers are considered in real terms), in parallel with the contraction of real GNP growth of 2,9 per cent and 5,5 per cent respectively in those years. Yet in same years PIT and CIT indicated a more stable trend. This indicates that the T/C Administration should improve direct taxation in order to minimize the liquidity risk that arises during downturns. The share of indirect taxation and direct taxation should be close to each other, each being 50 per cent of total tax revenues (excluding social security contributions). In the EU-27, for example, the share of indirect taxation, direct taxation and social security contributions is 37.6 per cent 32,4 per cent and 30.2 per cent, respectively (Eurostat, 2010).

Although empirical research suggests that too high a level of direct taxation can also be harmful, it is clear that there is scope in the T/C economy for widening the tax base considerably. Different studies indicate that in the T/C economy there are deficiencies not only in the administration of taxation but also with the rates and the tax structures. For example, the findings of Besim and Jenkins (2006) and Besim (2000) confirm that there is a significant amount of income that is not taxed. The same papers indicate that the total untaxed income is above 50 per cent of GNP. This huge amount of tax evasion is not only the result of bad tax administration and problems with the enforcement of laws but also due to high statutory

tax rates for income. A report prepared by the World Bank experts states that “personal income tax rates are very high” (The World Bank Report, 2006: 21). As studied in more detail in the section about the personal income tax, high tax rates drive most of the private sector to evade or avoid paying these high taxes. According to tax officials, out of nearly 30,000 registered companies, only 4,000-5,000 companies filed for tax in 2010. This creates unfair competition in the market. Those registered and declaring their incomes properly will have a higher unit cost of production than those who do not declare or who under-declare with unregistered employees. Because of this, competition is not protected in the market and resources are not allocated effectively.

Budget Balance and Competitiveness

Competitiveness is a phenomenon that also indicates how well resources are used. The degree of effectiveness and efficiency in the utilization of resources very much depends on market conditions. If the main institutions of an economy function well, resource allocation will be more effective and productivity will be higher.

In addition to domestic tax revenues of over 30 per cent of GNP, aid and grants from Turkey for infrastructural projects raise the revenues to 35-40 per cent of GNP for the years 2003-2011 (Table 1). Although there is a significant amount of tax evasion, with the transfers from Turkey, T/C public finances generate revenues that are similar to a middle-income developing country. For example, the EU27 average total tax burden, including social security contributions, was 39.3 per cent of GDP in 2008 (Eurostat, 2010). Considering the fact that there exists a significant amount of unrecorded income, one argument would be that if the authorities succeed in getting the unrecorded activities in to the system, the T/C economy would be tax buoyant¹. Taxing incomes that are not taxed and registering labor in the system would enhance both budgetary balances as well as contribute to the elimination of social deficit.

Table 1. Composition of Revenue, 2006-2011 (Million, TRL)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	% of Total Revenues	% of GNP
TOTAL REVENUES	1,215.6	1,628.5	1,635.0	1,577.8	1791.2	1,952.1	100%	31%
1. Tax Revenues	765.4	954.2	1153.9	1145.2	1272.0	1380.4	71%	22%
Total Direct Taxes	323.6	392.1	489.5	554.0	584.1	597.9	31%	9%
Total Indirect Taxes	441.8	562.0	664.4	591.2	687.9	782.5	40%	12%
2. Fund Revenues	256.7	449.0	318.5	283.7	348.7	406.1	21%	6%
3. Other Revenues	193.56	225.36	162.61	148.87	170.3	165.50	8%	3%
GNP (Millions, TRL)	4,101.3	4,671.2	5,128.3	5,191.5	5649.5	6,374.0		
GNP Growth	12.7	2.8	-2.9	-5.5	3.6	3.8		

Source: SPO (2012), Tax Office (2012)

Note: 2009 GNP value is provisional

Since budget expenditures are as much as 48 per cent of GNP on the average for 2003-2011 (Fig. 1), which exceed revenues of 38 per cent of GNP, the T/C budget faces high deficits, at an average rate of 9 per cent for the years 2003-2011. It is clear that the T/C economy has problems both on the expenditure as well as the revenue side of the budget. Figure 1 also indicates that the public sector dominates the T/C economy. High public sector wage and salary bills with growing social transfers lead to a budgetary structure with inelastic expenditures. This in turn limits the maneuver of the authorities to develop policies that could improve the business environment. Limited resources used by the public sector to finance current budget expenditures reduces what is available to improve the capacity of human capital, research and development, innovation and use of technology, which are the main sources of productivity growth.

In addition, high budget deficits force the administration to levy taxes that are not economically viable and create negative effects on resource use in the overall economy. A study prepared by the TCCC in 2009 outlines a number of taxes, particularly VAT and “stopaj”, whose application weaken the competitiveness of the private sector (TCCC, 2009). “Stopaj”, introduced in 2007, is a 4 percent

withholding tax on income for importers at customs, which is payable when they actually import the goods. This taxation has not only made imported products more expensive, it has also created an additional financing cost for importers. Since this tax is a pre-paid tax, businesses accept it as non-tariff and reflect it in their costs and pricing. As this increases the unit cost production, it has negative implications for productivity. Such a tax not only has a negative effect on importers’ productivity it also weakens the competitiveness of the economy as imports represent over 40 per cent of GNP.

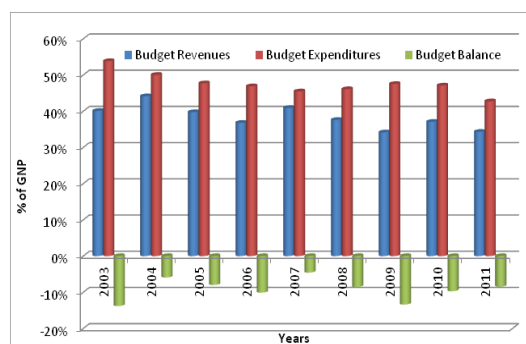

Figure 1. Budget Balance (2003-2011, % of GNP)

Micro Level Tax Analysis for Competitiveness

In order to be able to understand the taxation in T/C and its implication for competitiveness, there is a need to look in more depth at the main sources of tax revenues, namely taxes on wages and salaries, capital and consumption.

Personal Income Tax and Marginal Income Taxes

PIT is the second biggest source of revenue after VAT. The personal income tax is levied at statutory rates ranging from 10 per cent to 37 per cent (Table 2). The system carries a number of tax deductions and allowances, which makes it complicated to apply. These deductions, which also include social security and provident fund contributions, bring the top marginal rate of PIT down to approximately 30 per cent.

However, an individual employed in the private sector has to pay this high marginal rate when his or her income reaches only 23,650 TRL. This is approximately 14,094 US\$ at 2011 exchange rates. Jenkins (2001) argues that such an escalating rate structure is way out of line compared with other developing or developed economies such as Malaysia, New Zealand and the southern part of Cyprus where the top rate of personal income tax at 30 per cent is paid above incomes of 36,301 EUR and the bottom rate of 20 per cent is only paid on incomes in excess of 19,500 EUR. The same paper states that such rates are applied when the income levels are several times higher in other countries.

As was stated in the section about macro level analysis, the tax net is very narrow and the administration is not able to capture most of the income created in the private sector. Analysis of the PIT explains the main cause of significant size of tax evasion. It is practically impossible for the tax administration to effectively administer an income tax system with such an escalating rate structure and high overall "theoretical" tax burdens. This structure forces private sector employers and their employees to report income equal to minimum salary, which is tax exempt for social security and tax purposes. Then the rest of the income is paid in cash.

Considering especially the unit cost of production for businesses, the situation is made worse when the social security and provident funds are included. For social security

the employee pays 8 per cent and employer 10 percent and for the provident funds both employee and employer pays 5 per cent each. These payments amount to additional tax burden of 28 per cent of gross income.

As well as the absolute tax rate, the marginal tax rate is also important. A high marginal personal income tax rate reduces the attractiveness of an additional hour of work relative to leisure activities. There is empirical evidence to suggest that a higher marginal rate of corporate income tax has a stronger effect on investment decisions than a higher average rate of corporate income tax (Talpos, 2009). As for personal taxation, a high marginal personal tax rate discourages entrepreneurship, therefore innovation that can also raise competitiveness.

Taxing Capital: The Corporate Income Tax and Effective Corporate Tax levels

Taxing corporations is very much related to capital investments, investments in innovation and technology and also R&D. In order to be able to compete with the growing competition and expand market share, the abovementioned investments are a must. Investments by corporations lead to more jobs, economic growth and better living standards. Therefore, a corporate tax structure should be competitive so that it helps provide a fertile business environment for domestic as well as foreign investments.

A competitive corporate tax structure affects capital allocation in economies. Especially in open economies, when capital is mobile, firms very much consider the cost of the tax they pay for capital. Chen and Mintz (2010) argue that "... in the end, it is not companies that bear the cost of the taxes they pay but less mobile consumers, in the form of higher prices on goods, and workers, in the form of lower real wages. A competitive business tax system, therefore, means both lower prices for consumer goods and higher compensation for workers, which contribute directly to higher living" (2010: 3). The same paper also concludes that the structure of the CIT can be the most distortionary taxes relative to PIT, consumption tax and property taxes, in terms of impact on long-run gross per capita income.

Table 2. Personal Income Tax Brackets (2011, TRL)

Income Brackets	Cum. Bracket	Rate	Tax	Cum. Tax
3.000	3.000	%10	300	300
3.000	6.000	%20	600	900
7.600	13.600	%25	1.900	2.800
10.050	23.650	%30	3.015	5.815
23.650,01	and above	%37		

Source: Tax Office, 2012

Corporations are taxed at two stages in the T/C economy. In the first stage, corporations are taxed at 10 per cent. There is a separate corporate income tax that is levied on the remaining 90 per cent of the taxable income. Overall, these two stage taxation equals 23.5 per cent of taxable income.

According to The World Bank (2006: 22-23):

“In fact, the statutory corporate tax rate of 23.5 percent in the northern part of Cyprus is almost exactly that of the average effective corporate tax rate of 23.6 percent for the 36 countries for which data are available. But effective tax rates in the northern part of Cyprus must be much lower for many businesses and investments, since some businesses and investments receive substantial incentives in the form of investment allowances and soft loans”.

This finding suggests that T/C economy's corporate tax structure is competitive. However, this was based on the situation in 2005. When the updated effective and marginal corporate tax is studied for other countries in the last 5 years, a number of changes can be noted. According to Chen and Mintz (2010), the marginal effective tax rate on capital investment has been declining since 2005. The same economists find that the rate has declined in 30 OECD countries from 23 per cent in 2005 to 19.5 by 2009 and that the statutory corporate tax rate on investment is on average 26,5 per cent.

This finding indicates that countries have chosen to reduce the burden on the capital investment. It is interesting to note that despite the general reduction in rates, the same countries have managed to raise the

share of corporate tax revenues (Johansson et al., 2008). This is argued to be the result in part of corporate tax reform that combined rate reduction and base broadening. In terms of the T/C economy, the narrow tax net for corporations has to be considered in parallel with PIT. As noted in section 4.2, high marginal personal income tax rates force companies also to under declare their sales and thus not to reflect their true corporate tax liability. This results in a narrow corporate tax net. So, though the corporate tax rates themselves are at reasonable rates, the problem with high rates of PIT prevents a broadening of the corporate tax base.

Taxing Consumption: Value Added Tax

The VAT system succeeded the sales tax in 1996. It is very comprehensive and covers all the businesses without any threshold. VAT is the biggest source of tax revenues, representing 23 per cent of total revenues or 7 per cent of GNP. From 1st January 2011, the tax office has made some adjustments, eliminating the reduced rate for local producers and also cut the number of rates from six to five: 0, 5, 10, 16 and 20, where 16 per cent is the standard rate (Official Gazette, no: 784/2010).

A number of problems in the implementation of the VAT create significant additional costs to businesses. VAT is collected at the customs when goods are imported. Therefore, it creates an additional financing need for importers to pre-pay the VAT for the goods, which they have not yet sold. Similar to the “stopaj” explained in Section about budget balance and competitiveness, businesses perceive this just like a non-tariff and reflect that in their costs and ultimately in prices. Especially in the case of T/C economy, where access to

finance is limited, and the cost of available funding is higher than neighboring economies, it has a significant negative impact on the competitiveness of goods markets.

The other problem of VAT was noted by the World Bank Report (2006). It was argued that the application of VAT is more like a turnover tax as it has a “cascading” or “tax on tax” problem⁴, because businesses cannot get VAT refunds unless they export. Thus, there are quite a number of businesses who purchase inputs, pay the VAT and at certain periods have excess tax credits. Under such circumstances, according to normal VAT principles, businesses should be refunded. However they are not.

These two basic problems outlined for VAT show that businesses face problems even with consumption taxes. In normal conditions, businesses should act like agents of tax offices for tax collection. However in the case of the T/C economy, the problems create extra financing burdens, making their unit cost of production increase which leads to productivity problems. In addition, such applications also affect the market conditions by the cascading effect, eroding the purchasing power of consumers.

Remarks on T/C Taxation System Analysis

The analysis of the taxation system at both the macro and micro level has shown that T/C economy has not been successful in developing a well functioning taxation system that can fund its expenditures in a viable and efficient way. The macro level analysis has clearly shown that the system has not only led to huge deficits, it has also led the administration to apply tax policies that distort market conditions, causing misallocation and inefficiencies in the use of resources. The analysis has also indicated that taxation policies in place have caused huge tax evasion, which creates unfairness in the economy. It has also been noted that there is an imbalance with the share of indirect taxes relative to direct taxes. This should be corrected as relying on indirect taxes not only entails fiscal risks in downturns but given the manner in which indirect taxes are applied in the T/C economy, they also create additional costs for businesses.

The dominance of the public sector in the economy also indicates that the system has not pro-

vided the means for the private sector to grow through strengthening their capital structure and making more investment in human capital and R&D. The tax system does not encourage private companies to innovate, compete and increase overall unit productivity, which would strengthen the competitiveness of the economy.

At the micro level, the analysis has shown that marginal tax rates of PIT are very high and are out of line compared with other developing economies. The situation is made worse when the social security and the provident funds are added. The burden created by the PIT and other social costs raises costs and prevents successful unit per labor production. The high marginal rate of PIT has an impact on corporate tax, as most companies choose not to declare their true incomes. This also forces the businesses to under-declare their sales. Overall the tax net base is very narrow and continues to be distorted with these tax policies. The cascading effect created by the existing tax structure adds more burdens to businesses and negatively affects their competitiveness.

In all, the analysis has shown that the existing taxation policies are neither successful in raising sufficient revenues for the budget nor suitable for businesses. This calls for a reform in taxation policies especially with PIT and VAT. A tax structure that broadens the tax base should be the objective. This approach in turn would help reduce the burden on registered and labor in general. The enhanced system would also contribute to the effective allocation of resources in the economy by both factor and goods markets.

Surveys on Taxation in T/C Economy: Perceptions

In this part of the paper, results of a survey that has been carried on taxation in the T/C economy will be analyzed. This paper argues that in addition to the assessment made by using secondary data (published statistics), a complementary approach such as a survey supports and enriches the analysis since observations of actual taxpayers are also taken into account in the analysis. No surveys on taxation have been undertaken for T/C economy before, yet the perceptions of in-

dividuals on tax systems are very important and are related to tax compliance. A well functioning taxing system will only be successful if it is perceived as fair by its citizens, transparent, accountable and proper for the economic situation. In economies where these are not achieved, the system is considered to face compliance problems and distortion of resources used.

Being the first of its kind in T/C economy, the survey has been carried out both for households and businesses⁵. The first is expected to gather perceptions more on labor income and consumption taxation in general. The second is more focused on capital taxation and how businesses perceive the taxation in T/C economy.

Household Tax Survey

As the methodology and sample, a telephone survey of 100 households was conducted and data collected based on structured questions. A pilot study was also carried out before the survey to test the questionnaire. The sample of 100 was randomly selected based on the general population. The age range of the sample was 18 to 55+, of which nearly 70 per cent were 25-54. The household survey covered a sample from a wide range of occupations: from professionals such as doctors, lawyers and engineers to supervisors, technicians, teachers, farmers and business owners. Overall, 32 per cent of the sample was from Nicosia 25 per cent, Famagusta, 10 per cent Kyrenia and 11 per cent from İskele. Most of the questions in the survey were closed ended where the participants were given scales from one to five. In the structured questionnaire, there was also number of questions which were open ended where participants' direct views were asked. The survey questionnaire was structured to find out the following:

- Household perceptions about taxation policy and the taxation system overall
- How important taxation is for households
- Quality of the service provided by tax office
- Household perceptions of PIT
- Household perceptions of VAT
- Views on tax administration and tax filing

- Who actually pays taxes?
- Significance of tax evasion

Perception of Households about Taxation

According to 61 per cent of the households that participated in the survey, the administration does not have a clear and defined taxation policy. In the same part of the survey, 65 per cent think that the existing taxation system is not appropriate for the T/C economy. These two findings indicate that there are perceived to be serious problems in with the taxation system. Another finding was that over 71 per cent of households think that the government does not spend and allocate the collected taxes according to the development needs of the T/C economy. The other parallel view is that the system does not support investment.

The general perceptions not being positive do have certain implications. The direct effect is on the compliance. The same survey finds that 80 percent of the household thinks that there is significant tax evasion and it is as high as 70 percent. As it was stated in Section 4, one of the main causes of the evasion is high tax-rates. It is interesting to observe that more than 50 per cent of households agree that taxes are high and only 19 per cent think they are not. The rest are not sure. This finding very much supports the analysis of Section 4, namely that there is a problem with PIT and reforms are needed to be made more acceptable to the tax payers. In the same section of the survey, nearly 50 per cent of the households believe that if the rates are lowered, government tax revenues will rise.

In the second part of the survey, it was found that over 83 per cent of the households that pay tax find the taxation policy and tax system to be an important issue. The survey results also indicate that rate of compliance is as high as 86 per cent among households. Those who use the tax office find that office employees behave well and 39 per cent think that service provided by the office is sufficient. The other 28 per cent find the services not to be sufficient while 11 per cent thinks they are very bad. These findings indicate that there needs to be improvement

in the administration as well.

On the third part of the survey where more specific questions about PIT and VAT were asked, some interesting findings have been observed. On the PIT front, 41 per cent of households find the PIT rates to be high and 14 per cent to be very high. In total 55 per cent of households think that the statutory PIT rates are high. The remaining 36 per cent think that the rates are appropriate and 8 per cent think they are low. When the households were asked about their opinion on the rate, 42 per cent wanted flat rates of 20 or 25 per cent. At the same time 14 per cent wanted two rates at 20 and 30 percent. The remaining 38 per cent wanted the existing structure to continue and 5 per cent of the households wanted 5 per cent lower rates. These findings on the PIT support the argument made in section about the macro level analysis, namely those escalating rates distort the system and rates as high as 37 per cent are not acceptable. A total of 56 per cent wanted the rates to be lower than 30 per cent with a single or a maximum of two rates.

It is also interesting to observe that 43 per cent of the households find the VAT rates to be high and 18 per cent think the rates are very high, even though the top rate of 16 per cent is close to the lowest standard EU rate. This may be explained by the cascading problem discussed in Section 4, which pushes up prices. The fact that the neighboring Greek Cypriot economy has the lowest standard VAT rate of 15 per cent could psychologically make households think that the local VAT rate is high. In the same part of the survey, nearly 50 percent of the household demanded VAT system with two or maximum three rates.

Among those households who do not think that the existing tax regime is working well, 78 per cent think that the biggest problem with the regime is tax rates and regulations as well as the tax administration. Households expressed their views to the open-ended question for solving the abovementioned problem as follows:

- 33 per cent fair taxation
- 22 per cent effective inspections and audits
- 17 per cent minimizing political intervention
- 17 per cent lower customs and related port charges

- 6 per cent having world class tax system
- 5 per cent employing those who are capable of administering better.

When the households were asked to express their views on who actually pays taxes, 65 percent of them think that high-income people pay the lowest taxes in the T/C economy. In a separate question regarding SMEs and sole proprietorship (mainly craftsmen), 43 per cent and 56 per cent respectively of the same sample think that they also pay too much tax. In the same part of the survey, 64 per cent of the households think that low-income individuals pay too much tax. These findings indicate and support the view that taxpayers do not perceive the tax system to be fair and they perceive much of the tax burden to be on low-income groups.

Regarding the issue of tax evasion, 80 per cent believe that it exists and 69 per cent of the households think it is common and happens frequently. They identified the causes of evasion were as follows⁶:

- 68 per cent - insufficient inspection and audit
- 44 per cent - lack of deterrent tax penalties
- 37 per cent - high tax rates
- 10 percent – not satisfied with public services

The household survey overall has shown that households are not very happy with the existing consumption and income taxes. Households do not find the government taxation policy clear or, more importantly, appropriate for the T/C economy. They expressed their view in the direction that the existing system of taxation does not foster development of the economy. The results also indicate that there are problems not only with the rates and regulation but also the administration of tax. Households have also stated that the taxation system is not fair and burden is more on the low income and SMEs. In addition, households confirmed that there exists a significant amount of tax evasion in T/C economy.

Business Tax Survey

The method for the business survey was similar to that of households. A sample of 100 businesses was randomly selected based on the database of the Turkish Cypriot Chamber of Commerce and Turkish Cypriot Chamber of Industry. In terms of the sample,

47 per cent of the businesses that participated in the survey employ 1-5 employees, 19 per cent 6-10, 15 per cent 11-20 and the rest 21 and above. The sectors range from construction to cleaning, tourism to electronics and house wares, etc. The selection was based on the share of each sector in the economy of T/C. Among 100 businesses, 55 per cent were from Nicosia, 16 from Famagusta, 23 from Kyrenia, 3 from Güzelyurt and the rest from İskele.

Most of the questions in the survey were closed ended where the participants were given scales from one to five. In the structured questionnaire, there was also number of questions which were open ended where participants' direct views were asked. The survey questionnaire for businesses was structured to find out the following:

- Household perceptions on taxation policy and the taxation system overall
- How important taxation is for businesses?
- Quality of the service provided by tax office
- Business perception on income taxes, both PIT and CIT
- Business perceptions on VAT
- Views on tax administration and tax filing
- Who actually pays taxes?
- Significance of tax evasion
- Perception of the Businesses about Taxation

As stated in earlier sections, taxation is an important factor in business investment decisions, which in turn affects productivity. In this respect the perceptions of businesses play an important role in designing a proper taxing system. As regards the first part of the survey, the businesses seem to have parallel views with the households about the appropriateness of the present taxation system. More than 70 per cent of the businesses participated in the surveys are not happy with existing taxation. They also do not find the taxation policies of the government to be clearly defined (59 per cent). This is also supported by the perception that governments do not allocate the collected taxes in a way that helps the economy to develop. This answer was represented by the 77 per cent of the participants, which is very high. Over 78 per cent did

not find the existing system investment-oriented. This finding confirms the analysis made in section about macro level is under corporate taxation. It was argued that taxing undistributed incomes (dividends) would not support investment, as the marginal cost of the investment may be higher than the benefit. Businesses also find the tax collection system neither transparent (55 per cent) nor fair (65 per cent).

Parallel with the households, businesses also find the overall tax rates to be high (51 per cent). The survey on business shows that enterprises find the overall tax rates to be high. In what may be classified as a biased question towards businesses, 60 per cent of the businesses think that companies pay more tax than individuals. Comparing this perception with the statistics of the tax office where only about quarter of the registered companies file for tax, the answer to this question may be evaluated as biased. Businesses also think that government should try to tax consumption more than income. Most of the businesses know the tax rate they have to pay and 70 per cent believe that administration would be able to collect more taxes if the rates were reduced.

Businesses responses to questions related with quality of the services provided by the tax administration is skewed towards the negative, with 34 per cent finding the service provided by the employees of the tax office not to be fair at all. They also think that the tax offices are very poor as regards use of technology, which affects the efficiency and creates additional cost for firms. The survey also identified one of the problems raised in section about macro level analysis related to refunds: 39 per cent of the respondents think that it is impossible to get refunds from the tax office. In addition 18 per cent perceive the refund system as bad.

On the PIT front, 65 per cent of businesses think that the rates levied on labor are too high. Out of 100 businesses 27 of them think that a single flat rate at 20 or 30 per cent is the most appropriate for T/C economy. Another 23 per cent think two rates, 20 and 30 per cent, are better.

Regarding the CIT, 78 per cent of the businesses are happy with the 10 per cent rate but they want the undistributed profits (income) not to be taxed. Even

though businesses think that taxing consumption is better than income, 63 per cent of the respondents find the existing VAT rates to be high. This is due to the fact that the VAT is not being applied properly, creating cascading effect that raises the costs to firms. In the survey, 37 percent wants the existing rates to be continued to be used whereas 30 per cent support just 2 rates (8 and 16) and 18 per cent of the respondents think single rate at 16 per cent is most appropriate.

Overall the taxation regime is not perceived to be good, with 50 per cent thinking that it is bad a regime. The businesses think that the cause of this lies both on the rates-regulations as well as tax administration. In order for these problems to be overcome, businesses answered as follows:

- 31 per cent chose fair taxation
- 20 per cent asked for business environment to be improved
- 17 per cent chose lower rates
- 7 per cent chose discussion of the draft tax law by stakeholders before implication
- 3 per cent wanted the SMEs to be supported
- 3 per cent demanded that VAT not to be collected at ports but when the goods are sold
- And the rest asked for simpler and more transparent taxation.

In the section where the participants were asked to state their perception about who pays the tax, 56 per cent believe that SMEs pay too much tax. In parallel with these, 60 per cent believe that craftsmen pay too much tax as well. It is also interesting to note that 66 per cent of businesses think that low-income people are taxed highly in north Cyprus. Confirming this, 73 per cent of businesses think that high-income people pay little tax.

Businesses also agree that tax evasion is a serious problem in the economy; 80 per cent believe that it exists and 69 per cent think it is a common thing and happens frequently. Businesses identified the causes of evasion as follows⁷:

- 65 per cent - insufficient inspection and audit
- 40 per cent - high tax rates
- 33 per cent - lack of deterrent tax penalties

- 27 percent – not satisfied with public services

It is interesting to observe that businesses are also complaining about tax inspections. This shows that unfair competition in the markets between those who are registered and those who are not registered has become a serious problem for businesses.

Remark on the Survey

The findings of both of the surveys confirm to a great extent the problems, which were identified and raised in Section 4 on the taxation system. The perception of the tax payers clearly indicate that significant changes are needed. In a society where the citizens do not perceive the rates and the regulations to be appropriate and fair, it will be very difficult to broaden the tax base and generate tax revenues. Moreover, businesses will not be very willing to make investments. Even if a certain amount of revenue generation is achieved, this will be at the expense of misallocation of resources in the economy with lower TFP, leading to weaker competitiveness.

The survey also identifies deficiencies in the tax administration as one of the cause of the problems with taxation. The high prevalence of tax evasion has also been perceived to be a big problem, confirming some of the studies carried out before. It is also interesting to note that the problem with the evasion is so bad that even businesses are complaining about it. This is due to the unfair competition created by unregistered companies and labor. In both of the surveys carried out, the findings underlines that those on lower income pay much higher taxes relative to high income people. This is another indication that the taxation is not fair in the T/C economy.

Policy Measures for Enhanced Competitiveness

This paper has demonstrated that the T/C tax system has not served the economy well in many respects over the past few decades. The analysis both at the macro as well as micro level proves that there is a need for fundamental changes to the system that would lead to significant improvement in growth, pro-

ductivity and overall competitiveness of the economy. The primary data gathered by both households and businesses surveys about taxation clearly indicate that the perception of tax payers call for reforms in both taxation policies and as well as tax administration.

Changes in tax policy can create the conditions for more robust job creation in the private sector, stronger capital formation, higher exports and increased investments. Conversely, uncertainty and excessive taxation will continue to restrict our ability to innovate and compete. Rules should therefore aim to create a level playing field for domestic business activity carried out by foreign and T/C businesses while ensuring T/C-sourced income is properly measured and taxed.

For taxpayers, certainty and simplicity in tax legislation and its administration are important. As Johansson et al. (2008) argue, corporate taxation should avoid discouraging efficiency improvements and aim at ensuring neutrality and consistency. This means that certain investments or companies should not be favored at the expense of other potentially more productive investments. This would imply a reasonably low corporate tax rate with few exemptions. It should also be borne in mind that business investments are long term and sudden changes in tax policy without adequate transition cause significant disruption.

In the context of T/C economy, reforms should be made bearing in mind the current and potential future competition from the southern part of Cyprus as well as gradual harmonization of the economy with EU norms. Recent evidence demonstrates that economies grow faster and are more productive when taxation is shifted from corporate and personal income tax to property and consumption taxes. With these principles in mind, below are a number of proposed changes that can be practically implemented and that will increase the certainty and simplicity of T/C's system of businesses.

1. Simplify personal income tax by reducing the number of personal tax rates from five to two. This will also reduce the negative impact of marginal tax rates, which also has a negative impact on corpora-

tions' willingness to declare income.

2. Retain the single flat corporate tax rate at 10 per cent and abolish the 15 per cent tax on undistributed profits (retained earnings), in order to encourage firms, which face difficulties accessing debt financing, to increase their equity. Such a move would help improve the financial strength and capital structure of companies and make them more institutionalized.

3. Simplify and broaden the corporate tax base by withdrawing the range of special incentives. Empirical evidence has shown that a simple, low corporate tax rate is more effective in encouraging investment and maintaining revenue than multiple tax incentives, which raise transaction costs.

4. Reduce the top rate of marginal personal income tax gradually from 37.5% to 30%. In an economy that suffers from a crowding out by the public sector, a lower top rate of marginal income tax will increase the relative attractiveness of entrepreneurial activity and should also encourage reporting by companies.

5. Abolish the highly distortionary "stopaj" tax on imported goods, which raise the costs of goods sold relative to the southern part of the island.

6. Implement proper VAT system, whereby businesses can get VAT refunds for their expenditure on goods and services as inputs. This will eliminate the existing tax cascading problem and help reduce the cost of goods and services purchased by businesses.

7. Upgrade the tax administration both physically as well as technologically to minimize the cost of tax filing and other transactions costs.

8. Consider a tax amnesty, followed by higher penalties for tax avoidance and evasion thereafter, in order to reduce the very large size of the tax evasion, estimated at 60% of GDP.

9. Improve inspection and audit capacity to help minimize tax evasion.

10. Upgrade customs physically to be more efficient and effective so to minimize customs burden on imports.

11. Eliminate the "price stability fund" and reallocate taxation of these goods under excise tax.

This helps simplifying indirect taxation and also will be an important step forward for EU harmonization.

Acknowledgements

The author would like to thank USAID for financial support of this research. Special thanks go to Turkish Cypriot Tax Office who provided taxation data used in the analysis and also Fiona Mullen who helped to edit the text.

Notes

1. *Author's Article* has estimated that income that is not recorded in the national income statistics is as much as 30 per cent of the official GNP.
2. A marginal tax rate is the rate that applies to the last TRL income of the tax base (taxable income) and is often applied to the change in one's tax obligation as income rises.
3. 1,67 TRL for a US\$ has been used as the exchange rate from Central Bank statistics, Quarterly Bulletins, Vol. 2010-1
4. More detailed work can be found in The World Bank Report, "Sustainability and Sources of Economic Growth in the Northern Part of Cyprus, Volume II: Technical Papers, 2006, p.21.
5. Household Tax Survey Questionnaire and Business Tax Survey Questionnaire can be obtained from the Author by request.
6. Participants were given the option to choose more than one cause.
7. Participants were given the option to choose more than one cause.

References

- Arnold, J. (2008). *Do Tax Structures Affect Aggregate Economic Growth?* Empirical Evidence From a Panel of OECD Countries', Economics Department Working Paper No. 643, ECO/WKP (2008) 51, OECD.
- Besim, M. and G. P. Jenkins (2005). *Tax Compliance: when do employees behave like the self-employed?* Applied Economic, Vol. 37, No: 10 June pp.1201-1208.
- Besim, M. (2000). *The Size of Unrecorded Economy in the Turkish Republic of Northern Cyprus: A Monetary Approach*. Muhasebe Finansman Dergisi, Marmara University, Vol. 13, Issue 9.
- Duanjie, C. and Jack, M. (2010). *Canada's Tax Competitiveness after a Decade of Reforms*. SPP Briefing Papers, School of Public Policy, University of Calgary, Vol. 3 Issue 5.
- Eurostat (2010). *Taxation Trends in the European Union*. European Commission.
- Goerke, L. (2006). *Corporate and Personal Income Tax Declarations*. CESifo Working Paper, No. 1781.
- Gutmann, P. M. (1977). *Subterranean Economy*. Financial Analyst Journal, (November/December), pp. 26-34.
- Jenkins, P. Glenn (2001). *Diagnostic and Proposals for the Reform of the Personal Income Tax System in the TRNC*. Review of Social, Economic & Business Studies, Vol.1, No.1, pp. 64-95.
- Johansson, A., Heady C., Arnold J., Brys B., and Vartia L. (2008). *Tax and Economic Growth*. Economics Department Working Paper, No. 620, ECO/WKP(2008)28.
- Mayor's Task Force on Tax policy & Competitiveness in Philadelphia (2009). *Thinking Beyond Today: a Path to Prosperity, USA*.
- Mintz, J.M. (2006). *Tax Competitiveness Report: Proposals for Pro-Growth Tax Reform*. C.D. Howe Institute Commentary, No. 239.
- Mintz, J.M. (2007). *Tax Competitiveness Report: A Call For Comprehensive Tax Reform*. C.D. Howe Institute Commentary, No. 254.
- Myles, G. (2009) *Economic Growth and the Role of Taxation - Disaggregate Data*. Economics Department Working Paper, No. 715, ECO/WKP(2009)56, OECD.
- North Cyprus Tax Office (2010). *Personal Income Tax Brackets for 2009*, Nicosia, North Cyprus.
- OECD (1997). *Economic/Fiscal Instruments: Competitiveness Issues Related to Carbon/Energy Taxa-*

- tion', Annex I, Expert Group on the United Nations Framework Convention on Climate Change, Working Paper, No. 14, OCDE/GD (97)190. Official Gazette, no: 784, December 2010.
- State Planning Organization (2012). Economics and Social Indicators. Nicosia, North Cyprus.
- Talpos, I. and Vancu, I. (2009) *Corporate Income Taxation Effects on Investment Decisions in the European Union*, *Anales Universitatis Apulensis Series Oeconomica*, 11(1).
- Tanzi, V. and Zee, H. (2000). *Tax Policy for Emerging Markets - Developing Countries*. IMF Working Papers 00/35, International Monetary Fund.
- Tobin, J. (1969) *A General Equilibrium Approach to Monetary Theory*. *Journal of Money Credit and Banking*, 1, 15-29.
- Turkish Republic of Northern Cyprus Central Bank (2010). *Quarterly Bulletins*, Vol.1, Nicosia, North Cyprus, 2010.
- Turkish Cypriot Chamber of Commerce, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013 Competitiveness Reports, Nicosia, North Cyprus.
- Turkish Cypriot Chamber of Commerce (2009). *Özel Sektörün Rekabet Gücünü Olumsuz Etkileyen Kamu Kaynaklı Yükler*. Nicosia, North Cyprus.
- Vartia, L. (2008) *How Do Taxes Affect Investment and Productivity? An Industry Level Analysis of OECD Countries*. Economics Department Working Paper, No. 656, ECO/WKP(2008)64, OECD.
- The World Bank (2006). *Sustainability and Sources of Economic Growth in the Northern Part of Cyprus' Volume I: Economic Assessment, Volume II: Technical Papers*. Poverty Reduction and Economic Management Unit, Europe and Central Asia Region.

Biographical Sketch

Dr. Mustafa Besim has been a Faculty member of Eastern Mediterranean University since 1998. He has lectured economics, public finance, international finance, corporate finance, and project finance and appraisal courses. His field of specialisations are public finance, economic development and invest-

ment appraisal. Dr. Besim was assigned to work in the Technical Committee on Economic and Financial Aspects of Cyprus Talks in 2003-4, 2008-2011. Besim has number of publications on Turkish Cypriot economy with topics from underground economies, tax compliance, productivity, future of Turkish Cypriot economy to recent global financial crises. He has presented papers at conferences, mainly on taxation, sustainability of the Turkish Cypriot economy, significance of state budget and underground economy, and fiscal federalism. He has obtained his Ph.D. in Economics of Public Policy from The University of Birmingham. He is also alumni of both the program on Tax Analysis and Revenue Forecasting Program of DCID, Duke University and Investment Appraisal and Risk Analysis of Queen's University.

Otobiyografik Öz

Doç. Dr. Mustafa Besim, Doğu Akdeniz Üniversitesi'nde İşletme lisans ve Ekonomi yüksek lisans derecelerini aldı. Ekonomi ve Kamu Politikaları alanındaki Doktorasını 2004 yılında Birmingham Üniversitesinde tamamladı. Birleşmiş Milletler gözetiminde başlatılan Kıbrıs Görüşmelerinde 2003-2004 ve 2008-2011 yıllarında uzman olarak Ekonomi komitelerinde görev aldı. Doğu Akdeniz Üniversitesi İşletme ve Ekonomi Fakültesi'nde ders vermekte olan Mustafa Besim 2010 yılında ekonomi dalında doçentlik unvanını aldı. Besim'in kamu maliyesi, ekonomik kalkınma, rekabet edebilirlik, uluslararası finans, proje değerlendirme ve finansmanı konularındaki çalışmaları yanında kayıtdışı ekonomi, vergilendirme, verimlilik ve ekonomik kriz konularında da akademik yayınları bulunmaktadır. Besim, Duke Üniversitesi Vergi Analizi ve Gelir Tahminleri programı ile Queen's Üniversitesi Proje Değerlendirme ve Risk Analizi Programlarının da mezunlarından.

Associations Between Independent Self-Construal, Gender-Role Orientation, and Cyberbullying / Cybervictimization: Findings from a University Student Sample in North Cyprus

Bağımsız Benlik Anlamlandırması, Toplumsal Cinsiyet Rollerine dair Yönelimler ve Siberzorbalık / Siberzorbalığa Maruz Kalma Arasındaki İlişkiler: Kuzey Kıbrıs'tan bir Üniversite Öğrencisi Örneklemine İlişkin Bulgular

Fatih Bayraktar, Lenka Dedkova, Hana Machackova

Abstract

The major aim of this study was to test the associations among independent self-construal, femininity-masculinity and cyberbullying/cybervictimization among a university student sample. A total of 393 participants (56.2% females, 44.8% males) between the ages of 19 and 35 ($M = 24.25$, $SD = 2.51$) were enrolled in three North Cyprus universities. The sample included the students from various national and cultural backgrounds. Following the empirical evidence and indirect/interaction models of risk and resilience proposed by Masten (2001), we hypothesized that independent self-construal would mediate and moderate the association between femininity-masculinity and cyberbullying / cybervictimization. Specifically, independent self-construal was operationalized as a protective factor and femininity-masculinity dimensions were defined as risk factors when cyberbullying and cybervictimization was into account. The findings partly supported our hypotheses. The proposed mediator and moderator roles were not significant for the models which included masculinity and cyberbullying. However, the results revealed that higher independent self-construal orientation mediated and moderated significantly between femininity and cybervictimization. In other words, independent self-construal has been found as a protective factor against cybervictimization when the participants had feminine tendencies as a risk factor. The findings might have implications especially for practitioners who are working with vulnerable populations like victims of cyberbullying.

Keywords: Self-construal; Femininity; Masculinity; Cyberbullying; Cybervictimization; Emerging adulthood

Özet

Bu araştırmanın temel amacı bir grup üniversite öğrencisinde bağımsız benlik anlamlandırması, kadınsılık-erkeksilik ve siberzorbalık-siberzorbalığa maruz kalma arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. Araştırmaya üç farklı Kuzey Kıbrıs üniversitesinde öğrenim gören ve yaşları 19 ile 35 arasında değişen (Ort. = 24.25, S=2.51) toplam 393 öğrenci (%56.2 kadın, %44.8 erkek) katılmıştır. Örneklem farklı etnik ve kültürel kökenlerden gelen öğrencilerden oluşmuştur. Görgül kanıtları ve Masten'in (2001) risk ve dayanıklılığa ilişkin dolaylı ilişki/etkileşim modellerini takip ederek, bağımsız benlik anlamlandırmasının, kadınsılık-erkeksilik ve siberzorbalık-siberzorbalığa maruz kalma arasında aracı ve düzenleyici değişken olarak rol alacağı düşünülmüştür. Daha spesifik biçimde belirtmek gerekirse, bağımsız benlik anlamlandırması koruyucu bir etmen, siberzorbalık ve siberzorbalığa maruz kalma durumlarında ise hem kadınsılık hem de erkeksilik birer risk etmeni olarak tanımlanmıştır. Bulgular hipotezimizi kısmen desteklemiştir. Önerilen aracı ve düzenleyici roller, siberzorbalık ve erkeksiliğin yer aldığı modeller için anlamlı sonuçlar ortaya çıkarmamıştır. Ancak bağımsız benlik anlamlandırmasına yönelik eğilimlerin kadınsılıkla siberzorbalığa maruz kalma arasında hem aracı hem de düzenleyici değişken olarak yer aldığı belirlenmiştir. Diğer bir deyişle bağımsız benlik anlamlandırmasının, bireylerin bir risk etmeni olarak kadınsı özellikler gösterdiği durumlarda siberzorbalığa karşı koruyucu bir etmen olduğu bulunmuştur. Araştırma bulgularının özellikle siberzorbalığa maruz kalan duyarlı popülasyonlarla çalışan uygulamacılara yol gösterici olabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Benlik anlamlandırması; Kadınsılık; Erkeksilik; Siberzorbalık; Siberzorbalığa maruz kalma; Beliren yetişkinlik

Introduction

Traditional bullying is a long-standing problem among children and adolescents. It is a subset of aggressive behavior which intends to inflict injury or discomfort upon another individual (Olweus, 2012). Rapid development of information and communication technologies such as the Internet and cell phones has enabled the expansion of this behavior into cyberspace. This form of bullying is called cyberbullying and can be defined as "...the use of information and communication technologies such as e-mail, cell phone and text messages, instant messaging, defamatory personal websites, and defamatory online personal polling websites, to support deliberate, repeated, and hostile behavior by an individual or group that is intended to harm others" (Belsey, 2005).

Cyberbullying is often described as the online continuum of traditional bullying (Gradinger, Strohmeier, & Spiel, 2009; Hinduja & Patchin, 2008; Macháčková, Dedkova, Sevcikova & Cerna, 2013; Olweus, 2012; Riebel, Jager, & Fischer, 2009;

Wade & Beran, 2011), or as a specific form of indirect bullying that involves the use of electronic devices to carry out bullying (Hemphill et al., 2012; Li, Smith, & Cross, 2012). Due to this connection between both phenomena, findings related to traditional bullying can provide important hints for research on cyberbullying. Table 1 shows some of the similarities and differences between traditional bullying and cyberbullying. As can be seen from the table, traditional bullying and cyberbullying share a lot of common features. Both behaviors are aggressive/hostile; there is power imbalance between bully and victim; bullying behavior is intentional and repetitive (Dooley, Pyzalsky, & Cross, 2009; Li, 2007; Slonje & Smith, 2008). On the other hand, in case of cyberbullying a degree of technological expertise is required; cyberbullies are much more invisible or anonymous compared to traditional bullies, and the act of bullying in cyberspace typically happens when the bully and victim are physically distant (Cowie, 2009; Li et al., 2012). But it should be noted that traditional bullies who use indirect

and relational ways of bullying can be anonymous and distant, as well (Bjorkqvist, Osterman, & Kaukiainen, 1992; Garandeau, & Cillesen, 2006; Xie, Swift, Cairns, & Cairns, 2002).

Despite these similarities, cyberbullying has been discussed as being more severe in its consequences than traditional bullying (Campbell, 2005; Dooley et al., 2009; Tokunaga, 2010). For example, Bonanno and Hymel (2013) found that the impact of cyberbullying on depression and suicidal ideation was higher than the impact of traditional bullying. Similarly, compared to traditional bullying, cyberbullying has been identified as an additional risk factor for the development of depressive and psychosomatic symptoms (Gradinger, Strohmeier, & Spiel, 2009; Juvonen & Gross 2008; Perren, Dooley, Shaw, & Cross 2010; Sourander et al., 2010).

The amount of research on cyberbullying has increased dramatically in recent years, answering some basic questions concerning this phenomenon. But there remains a need for additional research to contribute to an understanding of the dynamics of cyber-bullying. One gap in the literature is the association between self-construals (i.e. independent vs. interdependent), gender-role orientation (i.e. femininity vs. masculinity) and cyberbullying/cybervictimization. The cultural level of this problem has already been acknowledged (e.g. Cross, Li, Smith, & Monks, 2012; Walrave, & Heirman, 2010). But, we still lack research examining this dynamic on the individual level, which should also contribute to current knowledge.

After the seminal study by Markus and Kitayama (1991), culture and self started to be described as two interrelated constructs. For example, Gudykunst et. al (1996) stated that “members of individualistic cultures are socialized to rely predominantly on their independent self-construal, and members of collectivistic cultures are socialized to rely predominantly on their interdependent self-construals” (p. 516). Also, Yoshihisa et. al (1995) mentioned that anyone who has individualistic tendencies in any society may have independent, agentic, and separate self-construals. Accordingly, a

lot of researchers (e.g. Gardner, Gabriel, & Lee, 1999; Lu, & Gilmour, 2007; Singelis, 1994) measured independent vs. interdependent self-construals as the abstractions of higher-level constructs (i.e. individualism vs. collectivism). Similarly, masculinity and femininity (M-F) can be seen as cultural-level variables (Hofstede, 1994; Spector, Cooper & Sparks, 2001) but at the same time can be measured as individual-level variables (e.g. Bem, 1981; Gini, & Pozzoli, 2006; Ross, 1983). Therefore, the major aim of this study was to test the association among independent self-construal, M-F, and cyber-bullying/cyber-victimization on the individual level.

Emerging adults and university students are particularly vulnerable to cyberbullying because of their more sophisticated and frequent use of new online technologies (Arıcak, 2009). Accordingly, some studies have found that cyberbullying increases with age (e.g. Hinduja & Patchin, 2008; Ybarra & Mitchell, 2004). Although cyberbullying may emerge in any age group, the majority of research has focused on children and adolescents (Tokunaga, 2010). To our best knowledge, few studies included university students as participants (e.g., Akbulut & Eristi, 2011; Arıcak, 2009; Dilmac, 2009; Zhang, Lang, & Dick, 2010). Therefore, the secondary aim of this research was to contribute to the literature on cyberbullying by examining cyberbullying/cybervictimization among a group of university students in North Cyprus. The following sections provide a literature review on how independent vs. interdependent self-construals and M-F are related to cyberbullying/cybervictimization.

Independent vs. Interdependent Self-Construals and Masculinity-Femininity

The independent/interdependent self-construal model focuses on the relationship between the individuals and the group with which they are identified (Singelis, 1994). Markus and Kitayama (1991) defined independent self-construal as an independent view of the self (e.g. being unique, autonomous, and separate from the social context).

Interdependent self-construal, on the other hand, was defined as an interdependent image of self (e.g. conforming to group norms, others' expectations, and group-related goals).

Masculinity and femininity are concepts describing characteristics that are considered typical for males and females. While masculinity is characterized by instrumental personality traits such as self-affirmation, social dominance, independence, and aggressiveness; femininity is characterized by expressive traits such as warmth, sensitivity, nurturing and interdependence (Maccoby, 1998; Young, & Sweeting, 2004). Constantinople (1973) was the first scholar who challenged the classical polarization of masculinity and femininity conceptualized by Terman and Miles (1936). Accordingly, Bem (1974) added the concepts of androgynous (people who have high levels of both femininity and masculinity) and undifferentiated (people who have low levels of both femininity and masculinity) identity. Following Constantinople (1973) and Bem (1974), Lippa and Connely (1990) developed the Gender Diagnosticity Approach, which states that masculinity and femininity can exist within both sexes and any individual can be labeled as masculine or feminine based on gender-related indicators. Accordingly, in our study, we don't focus on gender differences but on varying levels of M-F in an individual and their relation to cyber bullying and cyber victimization.

The aforementioned characteristics of M-F might indicate the link between independent-interdependent self-construal and gender role orientations. Empirical evidence has shown that people with independent self-construal are more prone to having masculine features, and on the other hand, people with interdependent self-construal are more prone to having feminine features (Cross & Madson, 1997a, 1997b; Kim, 1994; Nyman, 1997; Oetzel, 1998).

Cyberbullying and Self-Construal

The link between individual self-construal and cyber bullying is mostly unknown. Thus far,

only one study, to our knowledge, has examined the link between independent vs. interdependent self-construal and cyberbullying/cybervictimization directly (i.e. Cetin, Eroglu, Peker, Akbaba, & Pepsay, 2012). This study found a negative correlation between relational interdependent self-construal and cyberbullying. Relational interdependent self-construal is defined as constructing self in relation to close interpersonal relationships but not in relation to a group or society (Cross, Bacon, & Morris, 2000). It is important to mention that relational interdependent self-construal is more common in individualistic cultures and at this point may coexist with independent self-construal (Cross et al., 2000; Cross & Madson, 1997; Kashima, Yamaguchi, Kim, Choi, Gelfand, & Yuki, 1995).

However, we can hypothesize some associations by summing up some findings on cultural levels. Taking into account the close connection between bullying and cyberbullying, we review the literature on traditional as well as cyber bullying. For example, Craig et al. (2009) found cross-national differences in traditional bullying between children in 40 countries; specifically, adolescents in Baltic countries reported higher rates of bullying and victimization, whereas northern European countries reported the lowest rates. Nansel, Craig, Overpeck, Saluja and Ruan (2004) found similar results from samples in 25 European countries which indicated that students in Lithuania (one of the Baltic countries) reported more bullying and victimization; on the other hand, Sweden (one of the northern European countries) had the lowest self-reported prevalence for bullying and victimization.

In the EU Kids Online (EUKO) project, utilizing a representative sample of children from 25 European countries, 14% of Estonian children aged 9-16 reported being cyberbullied, while only 2% of Italian children had had the same experience (Livingstone, Haddon, Görzig, & Ólafsson, 2011). Estonia is characterized as a collectivistic country (Realo, 1998; Suh, et al., 1998), whereas Italy is an individualistic country (Green, Deschamps,

& Paez, 2005; Suh et al., 1998), suggesting that the children in more individualistic states are less involved in cybervictimization. Similarly, in a recent research, d'Haenens (2012) clustered the same 25 European countries by using Hofstede's cultural values and found that the children and adolescents living in more individualistic countries showed less online risk. Although these findings include cross-national comparisons, we suggest that people with more independent self-construals would be less prone to cyberbullying/cybervictimization following the aforementioned link between self and culture (Gudykunst et al., 1996; Markus & Kitayama, 1991; Singelis, 1994; Yoshihisa et al., 1995) and conceptualization of self-construal as the abstractions of higher-level tendencies in the culture. But whether this dynamic applies similarly on an individual level remains one of the questions of this study.

Cyberbullying and Femininity-Masculinity

In the existing cyber-bullying research, we found mostly findings explaining the link with gender, but not with F-M. Moreover, findings related to gender differences in cyberbullying/cybervictimization are contradictory. Some studies showed that males tend to be more involved in cyber-bullying, while females to be cybervictimized (Arıcak et al., 2008; Dilmac, 2009; Li, 2007; Slonje & Smith, 2008); other studies indicate the reverse (Bauman, 2012; Kowalski & Limber, 2007), and yet other research found no difference (Ortega, Calmaestra, & Mora-Merchán, 2008; Smith et al., 2008; Wolak, Mitchell, & Finkelhor, 2007). These mixed results can suggest it may not be 'femaleness' or 'maleness' but M-F that is related to cyberbullying/cybervictimization. But considering the trouble with varying definitions of cyberbullying in the studies that might underlie these contradictions (Tokunaga, 2010), we also assessed this link in traditional bullying. The literature indicates that overt bullying, which involves the intent to harm others directly (physically or emotionally), was found to be related to masculinity. Furthermore, relational

bullying, which intends to harm an individual's social relations or status, was related to femininity (see Card, Stucky, Sawalani, & Little, 2008 for a wide literature review). Moreover, in a recent longitudinal study, social exclusion—a subtype of relational victimization—was found to be positively related with femininity (Lee & Troop-Gordon, 2011). Studies examining bullying more generally (i.e. total scores instead of bullying sub-types) found that more masculine people tended to bully others (Craig & Pepler, 1995; Gini & Pozzoli, 2006; Phillips, 2007; Salmivalli, Lagerspetz, Bjorkqvist, Osterman, & Kaukianien, 1996). In contrast, more feminine people tended to be bullied (Breslau, Chilcoat, Kessler, Peterson, & Lucia, 1999; Genta et al., 2012; Gini, & Pozzoli, 2006). It seems that independence, self-affirmation, social dominance, aggressiveness, and other masculine features may increase the risk of being involved in bullying; on the other side, warmth, sensitivity, interdependence, and other feminine features may increase the risk of being victimized.

Therefore, following the literature on traditional bullying and victimization, we may suggest that cybervictimization is positively related with femininity and cyberbullying is positively related with masculinity.

Associating Independent Self-Construal, Masculinity-Femininity, and Cyberbullying/Cybervictimization: Mediation and Moderation Effects

The literature review indicated that independent self-construal might be negatively related with cyberbullying/cybervictimization; on the other hand, feminine tendencies might increase the likelihood of being bullied while masculine tendencies might increase the likelihood of bullying others in cyberspace. In other words, independent self-construal might be a protective factor against cyberbullying, masculinity might be a risk factor for engaging in cyberbullying and femininity might be a risk factor for engaging in cybervictimization.

Following Masten (2001), variable-focused studies of resilience (i.e. *Indirect Model of Risk and Resilience and Interaction Model*) can be used as two models to examine the protective role of independent self-construal and M-F as risk factors. There is ample empirical data supporting these models and their application to the risk and protective factors of specific variables such as family economic hardship and adolescent academic performance; stress and competence; marital transitions and adjustment; (Conger, Conger, & Elder, 1997; Garmezy, Masten, & Tellegen, 1984; Hetherington, Bridges, & Glendessa, 1998; Masten, & Coatsworth, 1998). Also, Luthar, Cicchetti, and Becker (2000) recommended these models and the application to risks in their review article. The Indirect Model of Risk and Resilience has suggested a protective variable which mediated the relationship between a risk factor and a dependent variable. In our case, independent self-construal was expected to mediate as the protective variable the association between M-F (as risk factors) and cyberbullying/cybervictimization (as dependent variables) in a negative direction. Interaction Model of Risk and Resilience has suggested a protective variable which acts as a moderator between a risk factor and a dependent variable. In our study, it was hypothesized that higher independent self-construal scores as the protective variable would have a moderator role in

the relationship between M-F (as risk factors) and cyberbullying/cybervictimization (as dependent variables). In sum, the research question is; “How are independent self-construal, masculinity-femininity, and cyberbullying/cybervictimization associated with each other?” The related hypotheses are as follows:

H1. Independent self-construal as a protective variable will mediate and moderate the relationship between masculinity and cyberbullying.

H2. Independent self-construal as a protective variable will mediate and moderate the relationship between femininity and cybervictimization.

Method

Participants

A total of 393 university students (56 % females) between the ages of 19 and 28 ($M = 24.25$, $SD = 2.51$) were enrolled in three universities from the main regions of North Cyprus. The participants were from various national and cultural backgrounds (40 % Cypriot, 39 % Turkish, 21 % African, 6 % European, and 4 % Asian). Gender distribution and average socio-economic status of each university is presented in Table 1.

Table 1. Distribution of gender and average socio-economic status of participants for each university.

	N of females (%)	N of males (%)	Socio-Economic Status M (SD)
University 1-Nicosia Region	72(57.6%)	53(42.4%)	3.41(0.61)
University 2-Famagusta Region	78(55.3%)	63(44.7%)	3.39(0.71)

Notes: Universities are coded for ethical consideration. The range of Socio-Economic Status is between 1-5 (1: Low SES, 2: Lower Middle, 3: Middle, 4: Upper Middle, 5: High SES).

Measures

The Revised Cyberbullying Inventory (RCBI):

This inventory was developed by Topcu and Erdur-Baker (2010) by reanalyzing the original Cyberbullying Inventory (Erdur-Baker & Kavşut, 2007). The inventory consisted of two parallel forms; 13 items for cyberbullying (e.g.: *I have sent threatening, embarrassing and harsh messages via e-mail*) and 13 items for cybervictimization (e.g.: *I have received threatening, embarrassing and harsh messages via e-mail*). Participants were asked to rate themselves on a 4-point Likert type scale (0 = *It has never happened to me*, 1 = *It happened once or twice*, 2 = *It happened three-five times*, 3 = *It happened more than five times*). In current study, Cronbach Alpha coefficients were .81 for cyberbullying form ($M=2.75$; $SD=4.51$) and .79 for cybervictimization form ($M=3.29$; $SD=4.56$). Scale scores were calculated by summing up item scores; higher score indicates more involvement in cyberbullying and cybervictimization.

BEM Sex Role Inventory (BSRI):

This self-reported inventory was developed by Bem (1981) and revised by Wong, McCreary, and Duffy (1990) to investigate masculine and feminine personality characteristics. The participants are asked to rate themselves on 40 items (20 items for masculinity, 20 items for femininity) on 1-7 scale (1 = *Never or almost never true*, 7 = *Always or almost always true*). The inventory includes two main dimensions; Masculinity (e.g.: *self-reliant*), Femininity (e.g.: *soft-spoken*). The inventory was adapted to Turkish by Dökmen (1999) with acceptable Cronbach Alpha values (.75 for masculinity dimension and .73 for femininity dimension). Dökmen (1999) compared femininity and masculinity scores across genders to examine the validity of the inventory and found that women had significantly higher femininity scores than men and men had significantly higher masculinity scores than women. Following Dökmen (1999) masculinity and

femininity scores are calculated as means for each dimension in our study (Cronbach Alpha = .82; $M=.13$; $SD=.34$ for masculinity, Cronbach Alpha = .78; $M=.35$; $SD=.48$ for femininity). Higher scores indicate stronger gender role orientation.

Independent and Interdependent Self Scale (IISS):

This scale was developed by Lu and Gilmour (2007) to measure independent and interdependent self-construal in two separate studies. In Study 1, the items measuring key elements of independent and interdependent self-construal were developed and the two-dimensional structure of the scale was tested in exploratory factor analyses in a large sample of Chinese students and adults. In Study 2, the construct validity of the scale was examined in four samples of Chinese and British students and adults. The authors found that IISS showed content adequacy, reliability, convergent and divergent validity, and invariance of the two-dimension factor structure across samples and cultures. IISS includes 21 items to measure independent self (e.g. *I believe that people should be unique and different from others*) and 21 items to measure interdependent self (e.g. *I believe that the success of the group is more important than the success of the individual*) on a seven point scale (1- Certainly Incorrect, 7- Certainly Correct). The scale was adapted to Turkish by the first author. The translated measure was back-translated to control whether Turkish speaking and non-Turkish speaking participants would understand the items similarly. Confirmatory Factor Analysis showed that the two-factor model had an adequate fit to the data [$\chi^2(67, N = 393) = 135.8, p < .001$, RMSEA = .05, CFI = .97]. For the purposes of this study, the mean score of items loaded under the Independent Self sub-scale were used (Cronbach Alpha = .89; $M=125.11$; $SD=14.01$). Higher scores showed higher independent self-construal orientation.

Procedure and Analysis

The study was approved by Eastern Mediterranean University Psychology Department Ethical Review Board.

Two trained research assistants collected the data by distributing the questionnaires in the lecture hours by the approval of the departmental chairs and deans of the faculties. Participation was voluntary, and the participants were told they could withdraw from the study whenever they wanted. The surveys were filled out in university classrooms after lecture hours. Credits were given by the instructors as incentives if the filled-out surveys were returned.

The mediation models for cyber-bullying and cyber-victimization were tested with LISREL 8.80 (Joreskog & Sorbom, 1993) by using a maximum likelihood and covariance matrix. Model fit was decided upon χ^2/df ratio, CFI, NNFI, GFI, AGFI and RMSEA. A value less than 1/5 for χ^2/df ratio indicated the goodness of fit. The values above .90 for CFI, NNFI, GFI, AGFI and the value less than .10 for RMSEA was evaluated as an adequate model fit (Browne & Cudeck, 1992).

The items of cyberbullying and cyber-victimization subscales of RCBI, M-F sub-scales of BSRI, and independent self sub-scale of IISS were aggregated into two indicators by using random assignment parceling method. "A parcel can be defined as an aggregate-level indicator comprised of the sum (or average) of two or more items, responses, or behaviors" (Little, Cunningham, Shahar, & Widaman, 2002, p. 152). Parceling can be used to reduce random errors, to keep the variance of the original construct, to decrease skewness and kurtosis in the items, to have more efficient analyses, and finally to get better Goodness of Fit Indexes (Bandalos, 2002; Bandalos & Finney, 2001; Gribbons & Hocevar, 1998; Little et al., 2002; Takahashi & Nasser, 1996; Thomson & Melancon, 1996). Beyond of these advantages, we had three specific reasons to prefer the parceling method; a) to decrease the expected skewness and kurtosis especially in cyberbullying/cybervictimization measures, b) to create theoretically related constructs in a relatively small sample size following Bagozzi and

Heatherton's (1994) suggestions, and c) because of the multi-dimensional character of the psychological constructs in our study, which was mentioned as an a priori requirement for parceling by Bagozzi and Heatherton (1994), also by Bandalos and Finney (2001).

The mediation (indirect effect) was provided by LISREL results, and also by using the Sobel Test, which indicated whether the decrease in the power of association between two variables was significant or not (z -value between 1.96-2.50 indicated that the decrease is significant at the level of $p = .05$, and a z -value above 2.51 indicated that the decrease is significant at the level of $p = .01$).

Multiple regression analysis was conducted to measure the moderator role of independent self-construal between M-F and cyber-bullying/cyber-victimization. Centered scores were entered into the analysis in the first step, and two-way interactions in the second step following Aiken and West (1991). The moderator effect of a variable is confirmed when interactions are significant.

Results

Descriptive Statistics

Two independent samples t -test analyses were conducted to test whether males' and females' cyberbullying/cybervictimization and M-F scores were significantly different from each other. The first independent samples t -test analysis indicated that males ($M = 3.79$, $SD = 5.53$) had higher cyberbullying scores than females ($M = 1.98$, $SD = 3.42$); $t(353) = -3.82$, $p < .0001$. Similarly, males ($M = 4.07$, $SD = 5.54$) had higher cybervictimization scores than females ($M = 2.73$, $SD = 3.61$); $t(331) = -2.67$, $p < .0001$). Next analysis indicated that males ($M = 5.05$, $SD = 0.69$) had higher masculinity scores than females ($M = 4.68$, $SD = 0.65$); $t(265) = -4.52$, $p < .0001$ and accordingly, females ($M = 5.32$, $SD = 0.56$) had higher femininity scores than males ($M = 4.87$, $SD = 0.58$); $t(320) = 7.16$, $p < .0001$.)

The Incidence of Cyberbullying and Cybervictimization among University Students

The results revealed that 6.1% of our sample engaged in cyberbullying behaviors at least once in the last 6 months and 8.2% were cybervictimized at least once in the same time gap. Table 2 shows the frequencies and percentages of university students' answers to the items relating to who had bullied others/ been bullied by others in cyberspace in the last 6 months. According to self-reports, the highest frequency among cyber-bullying items was for item 8 "Teasing about information or comments written on a forum site" and the highest frequency

among cyber-victimization items was for item 1 "Taking information from a personal computer (documents, photos, messenger conversations...etc.) without permission".

The Correlations between M-F, Independent Self-Construal, and Cyberbullying/Cybervictimization

The Pearson Correlation Coefficients showed that femininity and independent self-construal were weakly but still significantly related to cyber-victimization ($r = .14, p < .01$; $r = -.16, p < .01$ respectively). The correlations among masculinity, independent self-construal, and cyber-bullying were not significant (See Table 2).

Table 2. The Pearson Correlation Coefficients among Variables

	Independent Self Construal	Femininity	Masculinity	Cyber-bullying	Cyber-victimization
Femininity	-.18**	-			
Masculinity	.05	-.29**	-		
Cyber-bullying	.04	-.14*	.06	-	
Cyber-victimization	-.16*	.14*	.12*	.49**	-

Note: ** $p < .001$ (2-tailed), * $p < .01$ (2-tailed)

Mediator Role of Independent Self-Construal between M-F and Cyberbullying/Cybervictimization

The model which tested the mediator role of independent self-construal between masculinity and cyber-bullying didn't show a good model fit even after revisions depending on modification indexes ($\chi^2(8, N = 393) = 92.34, p < .001, RMSEA = .12, GFI = .89, AGFI = .88, CFI = .76, NNFI = .81$). On the other hand, the Goodness of Fit Indexes of the mediation model which tested the mediator role of independent self-construal between femininity and cybervictimization were adequate ($\chi^2(6, N = 393) = 7.37, p = .28, RMSEA = .03, GFI = .99, AGFI = .98, CFI = 1.00, NNFI = .99$). LISREL results showed that independent self-construal significantly mediated between femininity and cyber-victimization (standardized coefficient for indirect effect = .06, $p < .01$). The results

of the Sobel Test also indicated that the decrease in the power of association between femininity and cyber-victimization was significant when independent self-construal mediated the association ($z = 2.43, p = .02$). (Fig. 1) shows the standardized coefficients in the model.

Moderator Role of Independent Self-Construal between M-F and Cyberbullying/Cybervictimization

The moderator model of independent self-construal between masculinity and cyberbullying didn't reveal significant results. On the other hand, independent self-construal moderated the association between femininity and cyber-victimization ($F = 3.91, p < .001, R^2 = .04; \beta = -.14, t = -2.43, p < .01$). The interaction showed that participants with the highest level of independent self-construal and lowest level of

femininity scores had the lowest cybervictimization scores, while the participants who had the lowest level of independent self-construal and highest level of femininity scores had highest cyber-victimization scores (Fig. 2).

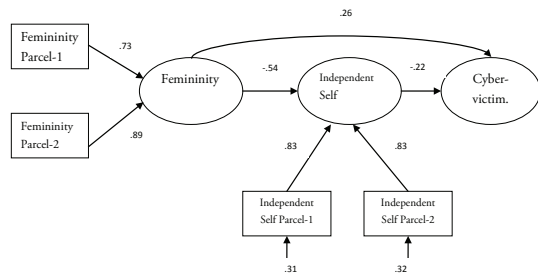

Figure 1. The Mediator Role of Independent Self-Construct between Femininity and Cybervictimization (Note: All standardized coefficients were significant; $p < .01$)

Note: All standardized coefficients were significant ($p < .01$)

Figure 2. The Moderator Role of Independent Self-Construct Between Femininity and Cybervictimization

Discussion

The main aims of this study were to investigate cyberbullying and cybervictimization among a university student sample and to analyze the mediator and moderator role of independent self-construal between masculinity and femininity and cyberbullying/cybervictimization. The descriptive findings indicated that males were more involved

both in cyberbullying and cybervictimization. This finding conflicted with some of the results in the existing literature, which showed that males were more involved in cyberbullying and females were more involved in cybervictimization (Aricak et al., 2008; Dilmac, 2009; Li, 2007; Slonje & Smith, 2008). However, it must be mentioned that these studies included mostly adolescent samples. Few studies have examined these differences among university students, and those that did showed similar findings, indicating that males are more likely to be involved in cyberbullying as victims and perpetrators when compared to females (e.g. Akbulut & Eristi, 2011). This result might be explained by the relatively higher digital literacy among the merging adult males. Li et al. (2012) stated that cyber-bullying needs some degree of technological expertise. Even with the ‘digital divide’ narrowing for males and females (Shaw & Gant, 2002), males are much more involved in the use of technology and have more advanced digital skills (Barron, 2004; Palfrey & Gasser, 2008; Van Dijk, 2006).

The descriptive findings related to gender differences in M-F were consistent with previous findings, indicating that males were more involved in masculine activities and females were more involved in feminine activities (Maccoby, 1998; Martin, et al., 1999). However, this doesn’t mean that males do not show feminine characteristics or vice versa. As we mentioned above, the Gender Diagnosticity Approach (Lippa & Connely, 1990) states that M-F can exist within the sexes and any individual can be named as masculine or feminine based on gender-related indicators. Therefore, our findings related with femininity should not be perceived as ‘femaleness’.

The experience of cyberbullying and cybervictimization among university students in North Cyprus was not rare. According to self-reports, the highest frequency among cyber-bullying items was “Teasing about information or comments written on a forum site” and the highest frequency among cyber-victimization items was “Taking information from a personal computer (documents, photos, messenger

conversations...etc.) without permission". We suggest that the cyberbullies in our sample used more direct/overt aggression towards the victims. This result can be related to the fact that, in our study, males were more involved in cyberbullying/cybervictimization. As mentioned before, there is a large body of literature relating to gender differences in direct vs. indirect forms of aggression which consistently shows that males engage in more direct aggression than females (Card et al., 2008).

Following *Indirect* and *Interaction Models of Risk and Resilience* (Masten, 2001), mediation and moderation analyses were conducted to test the protective role of independent self-construal between M-F and cyberbullying/cybervictimization. The results revealed that mediator and moderator role of independent self-construal between masculinity and cyberbullying was not significant. This result can arise from the link between independent self-construal and masculinity (Cross & Madson, 1997a; Kim, 1994; Nyman, 1997). In other words, independent self-construal was not found to be a protective factor between masculinity and cyberbullying because the association between the protective factor (i.e. independent self-construal) and the risk factor (i.e. masculinity) was positive.

On the other hand, independent self-construal had a significant mediator and moderator role between femininity and cybervictimization. In other words, people with stronger independent self-construal were cyberbullied less, even when they had feminine tendencies. As mentioned before, independent self-construal is an independent view of self as being unique, autonomous, and separate from the social context (Markus & Kitayama, 1991). On the other hand, femininity is characterized by warmth, sensitivity, nurturing, and interdependence (Maccoby, 1998; Young, & Sweeting, 2004). Considering these traits in individuals, according to our results, it seems that independent self-construal can be a protective factor while femininity is a risk factor for cybervictimization. The explanation for this finding may be in the previous findings

indicating that Independent self-construal was related to higher self-competence and self-esteem (Diener & Diener, 2009; Oyserman, Coon, & Kimmelmeier, 2002; Tafarodi & Swann, 1996), and these constructs are negatively correlated with both traditional and cybervictimization (Patchin & Hinduja, 2010; Salmivalli, Kaukiainen, Kaistaniemi, & Lagerspetz, 1999; Wild, Flisher, Bhana, & Carl, 2004). Therefore, independent self-construal can be related to cybervictimization via psychological constructs such as self-esteem and self-competence, which decrease the effect of femininity as a risk factor. Similarly, coping strategies can be another potential mediator between independent self-construal and cybervictimization (Perren, Corcoran, Cowie, Dehue, Garcia, McGuckin et al., 2012). However, these suggestions need further empirical evidence to support them, and future research may consider examining the mediator roles of self-esteem, self-competence and coping strategies between independent self-construal and cybervictimization.

Moreover, independent self-construal could be associated with cybervictimization via communication behaviors. Namely, low-context communication, which involves the use of overt and direct messages, and high-context communication, which involves the use of implicit and indirect messages, can be used by individuals to different degrees (Hall, 1976). Gudykunst and Ting-Toomey (1998), and also Gudykunst et al. (1996) found that people with higher independent self-construal preferred to use more low-context communication. This communication style includes showing power, striving for one's own goals, expressing oneself, and being direct and precise, and is typically associated with independent self-construal (Markus & Kitayama, 1991; Schwartz, 1992). This self-construal can protect a person against victimization both in real and virtual contexts via low-context communication. However, empirical evidence is needed to support this suggestion.

Both mediation and moderation models indicated that higher scores in femininity were

correlated with increased cybervictimization. This result didn't indicate that females were more vulnerable to victimization in the cyberspace. As mentioned before, the association between femininity and cybervictimization does not refer to gender differences, but to the characteristics of more feminine individuals. For example, keeping in mind that males were more often cyberbullied than females in our sample, we may suggest that males who have more feminine characteristics were more vulnerable to cybervictimization. There is growing empirical evidence indicating that males who show gender-atypical behaviors are more at risk to be victimized both in the real and in the virtual world (e.g. Hinduja & Patchin, 2011; Kumpulainen, Rasanen, & Henttonen, 2001; Young & Sweeting, 2004).

Another possible explanation for the femininity cybervictimization association is that females with higher feminine characteristics reported more victimization of cyberbullying than males (Hoff & Mitchell, 2009; 2010). The authors interpreted this skewed response as a result of gender socialization; that for females, being fragile and vulnerable is a normative feature and this normalization could make feminine females report victimization cases more easily than masculine males. Following these studies, we may suppose that "feminine" females in our sample might report higher cyber-victimization rates.

In sum, higher levels of femininity might be related to cybervictimization differently across genders. For males, atypical gender socialization might increase cybervictimization; on the other hand, typical gender socialization might facilitate females' reporting of cases of cyber-victimization. However, these suggestions need further empirical evidence.

This research has contributed to the literature in a number of ways. However, it was not free of limitations. First, all results depended on self-report data, and all the disadvantages of this method apply to our study, as well. For example, the incidence of reported cyberbullying and cybervictimization can be skewed because of social desirability. Yet Cook,

Williams, Guerra and Kim (2012) reported in their review that self-report approaches result in higher reported prevalence rates of bullying than peer nominations. Second, the sample was relatively small and the majority was made up of Turkish-speaking students, which might have affected the results. Third, the design of the study was cross-sectional, making it difficult to draw causal lines. Next, although there is a growing literature focusing on positive aspects of femininity (e.g. Lazar, 2006; Walkerdine, 1989), most of the scales measuring femininity (including BEM Sex Inventory which we used in this research) still use the characteristics which stress vulnerability rather than resiliency. In other words, the association between femininity and cybervictimization may stem from the measurement tool we used. Therefore, this association must be retested by using other scales which focus on more positive features of femininity.

Lastly, this study didn't focus on the mediator-moderator role of interdependent self-construal and the associations between masculinity and cybervictimization and femininity and cyberbullying simply for practical reasons. Femininity and cyberbullying, in particular, can be associated via the well-known connection between relational bullying and femininity (Card et al., 2008) and the conceptualization of cyberbullying as a specific form of indirect bullying (Hemphill, et al., 2012; Li, et al. 2012). Future studies must examine these untested models to enrich the literature.

Conclusion and Implications

Research on cyberbullying as a relatively new form of traditional bullying has started only recently. There is now a considerable amount of literature about cyberbullying among adolescents. However, there is still very little research relating to this issue among university students and emerging adults. This research contributes to the literature by analyzing cyberbullying/cybervictimization among a group of university students in North Cyprus

and by testing the protective role of independent self-construal between masculinity-femininity and cyberbullying/cybervictimization. Our results might have some implications, especially for practitioners (i.e. psychologists, social workers, school counselors) who are working with vulnerable populations like victims of cyberbullying. Specifically, independent self-construals may be reinforced while relatively negative characteristics related to the concept of femininity might be diminished. These results can be used for prevention programs aiming to decrease victimization in cyberspace.

Acknowledgments

The authors acknowledge the support of the project VITOVIN (CZ.1.07/2.3.00/20.0184) and Employment of Newly Graduated Doctors of Science for Scientific Excellence (CZ.1.07/2.3.00/30.0009), which are co-financed by the European Social Fund and the state budget of Czech Republic.

References

- Aiken, L. S., West, S. G. (1991). *Multiple regression: Testing and interpreting interactions*. Newbury Park, CA: Sage.
- Akbulut, Yavuz, & Eristi, Bahadır (2011). Cyberbullying and victimization among Turkish university students. *Australasian Journal of Educational Technology*, 27: 1155-1170.
- Aricak, O. T. (2009). *Psychiatric symptomatology as a predictor of cyberbullying among university students*. *Eurasian Journal of Educational Research*, 34: 167-184.
- Aricak, O. T. (2008). *Siyahnan, Sinem; Uzunhasanoglu, Aysegül; Saribeyoglu, Sevda; Ciplak, Songül; Yilmaz, Nesrin, & Memmedov, Cemil. Cyberbullying among Turkish adolescents*. *CyberPsychology & Behavior*, 11: 253-261.
- Bagozzi, R. P., Heatherton, T. F. (1994). *A general approach to representing multifaceted personality constructs: Application to state self-esteem*. *Structural Equation Modeling*, 1: 35-67.
- Bandalos, D. L. (2002). *The effects of item parceling on Goodness-of-Fit and parameter estimate bias in Structural Equation Modeling*. *Structural Equation Modelling*, (9)1: 78-102.
- Bandalos, D. L., Finney, Sara J. (2001). *Item parceling issues in structural equation modeling*. In G. A. Marcoulides and R. E. Schumacker (Eds.), *New developments and techniques in structural equation modeling* (pp. 269-296). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Barron, B. (2004). *Learning ecologies for technological fluency: gender and experience differences*. *Journal of Educational Computing Research*, 31: 1-36.
- Bauman, S. (2012). *Cyberbullying in the United States*. In Q. Li, D. Cross, & P.K. Smith (Eds.), *Cyberbullying in the global playground*. Research from international perspectives. New York: Wiley-Blackwell.
- Belsey, B. (2005). *Cyberbullying: An emerging threat to the "always on" generation*. Retrieved November 1, 2012 from http://www.cyberbullying.ca/pdf/feature_dec2005.pdf
- Bem, Sandra L. (1981). *Bem sex role inventory*. Professional manual. Palo Alto: Consulting Psychologists Press.
- Bem, S. L. (1974). *The measurement of psychological androgyny*. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 42: 155-162.
- Bjorkqvist, K.; Osterman, K., Kaukiainen, A. (1992). *The development of direct and indirect aggressive strategies in males and females*. In K. Bjorkqvist, & P. Niemela (Eds.), *Of mice and women: Aspects of female aggression* (pp. 113 - 122). San Diego: Academic Press.
- Bonanno, R. A., Hymel, S. (2013). *Cyberbullying and internalizing difficulties: Above and beyond the impact of traditional forms of bullying*. *Journal of Youth and Adolescence: A Multidisciplinary Research Publication*, 42: 685-697.
- Breslau, N. C., Howard D. K., Ronald C., Peterson, E. L., Lucia, V. C. (1999). *Vulnerability to assaultive violence: Further speculation of the*

- sex difference in post-traumatic stress disorder.* Psychological Medicine, 29: 813–821.
- Browne, M. W., Cudeck, R. (1992). *Alternative ways of assessing model fit.* Sociological Methods and Research, 21: 230-258.
- Campbell, M. A. (2005). *Cyber-bullying: An old problem in a new guise?* Australian Journal of Guidance and Counselling, 15: 68-76.
- Card, N. A., Stucky, B. D., Sawalani, Gita. M., Little, T. D. (2008). *Direct and indirect aggression during childhood and adolescence: A meta-analytic review of intercorrelations, gender differences, and relations to maladjustment.* Child Development, 79: 1185–1229.
- Conger, R. D., Conger, K. J., Elder, G. H. (1997). *Family economic hardship and adolescent academic performance: Mediating and moderating processes.* In G. Duncan & J. Brooks-Gunn (Eds.), *Consequences of growing up poor* (pp. 228-310). New York: Russell Sage Foundation.
- Constantinople, A. (1973). *Masculinity-femininity: An exception to a famous dictum?* Psychological Bulletin, 80: 389-407.
- Cook, C. R., Williams, K. R., Guerra, N. G., Kim, T. E. (2012). *Variability in the prevalence of bullying and victimization: A cross-national and methodological analysis.* In S.H. Jimerson, S.M. Swearer, & D.L. Espelage (Eds.), *Handbook of Bullying in Schools: An international perspective* (pp. 347-363). New York: Routledge.
- Cowie, H. (2009). *Tackling cyberbullying: A cross-cultural comparison.* The International Journal of Emotional Education, 1: 3-13.
- Craig, W., Harel-Fisch, Y., Fogel-Grinvald, H., Dostaler, S., Hetland, J., Simons-Morton, B., Molcho, M. et al. (2009). *A cross-national profile of bullying and victimization among adolescents in 40 countries.* International Journal of Public Health, 54: S216-S224.
- Craig, W. M., Pepler, D. J. (1995). *Peer processes in bullying and victimization on the playground.* Canadian Journal of School Psychology, 2: 41-60.
- Cross, D., Li, Q., Smith, P. K., Monks, H. (2012). *Understanding and preventing cyberbullying.* In Q. Li, D. Cross, & P.K. Smith (Eds.), *Cyberbullying in the global playground.* Research from international perspectives. New York: Wiley-Blackwell.
- Cross, S.E., Bacon, P.L., Morris, M. L. (2000). *The relational interdependent self-construal and relationships.* Journal of Personality and Social Psychology, 78: 791-808.
- Cross, S. E., Madson, L. (1997a). *Models of the self: Self-construals and gender.* Psychological Bulletin, 122: 5-37.
- Cross, S. E., & Madson, L. (1997b). *Elaboration of models of the self: reply to Baumeister and Sommer (1997) and Martin and Ruble (1997).* Psychological Bulletin, 122: 51–55.
- d’Haenens, L. (2012, November). *Vulnerability and On-line resilience among children across Europe.* Paper presented at Cyberspace 2012, Brno, Czech Republic.
- Diener, E., Diener, M. (2009). *Cross-cultural correlates of life satisfaction and self-esteem.* In E. Diener (Ed.), *Culture and well-being.* Netherlands: Springer.
- Dilmac, B. (2009). *Psychological needs as a predictor of cyberbullying: a preliminary report on college students.* Educational Sciences: Theory and Practice, 9: 1307-1325.
- Dooley, J. J., Pyzalski, J., Cross, D. (2009). *Cyberbullying vs. face-to-face bullying.* Zeitschrift fur Psychologie / Journal of Psychology, 217: 182–188.
- Dökmen, Z. Y. (1999). *BEM Cinsiyet Rolü Envanteri Kadınsılık ve Erkeksilik Ölçekleri Türkçe formunun psikometrik özellikleri.* Kriz Dergisi, 7: 27-40.
- Erdur-Baker, Ö., Kavşut, F. (2007). *A new face of peer bullying: cyberbullying.* Journal of Euroasian Educational Research, 27: 31-42.
- Garandeau, C. F., Cillessen, A. H.N. (2006). *From indirect aggression to invisible aggression: A conceptual view on bullying and peer group*

- manipulation*. *Aggression and Violent Behavior*, 11: 612 – 625.
- Gardner, W.L., Gabriel, Sh., Lee, A. Y. (1999). “I” value freedom, but “We” value relationships: Self-construal priming mirrors cultural differences in judgment. *Psychological Science*, 10: 321-326
- Garnezy, N., Masten, A. S., Tellegen, A. (1984). *The study of stress and competence in children: A building block for developmental psychopathology*. *Child Development*, 55: 97-111.
- Genta, M. L., Smith, P. K., Ortega, R., Brighi, A., Guarini, A., Thompson, F., Tippett, N., Mora-Merchán, J., Calmaestra, J. (2012). *Comparative aspects of cyberbullying in Italy, England, and Spain*. In Q. Li, D. Cross, & P.K. Smith (Eds.), *Cyberbullying in the global playground*. Research from international perspectives. New York: Wiley-Blackwell.
- Gini, G., Pozzoli, T. (2006). *The role of masculinity in children’s bullying*. *Sex Roles*, 54: 585-588.
- Gradinger, P., Strohmeier, D., Spiel, Ch. (2009). *Traditional bullying and cyberbullying: Identification of risk groups for adjustment problems*. *Zeitschrift für Psychologie/Journal of Psychology*, 217: 205-213.
- Green, E. G.T., Deschamps, J., Paez, D. (2005). *Variation of individualism and collectivism within and between 20 countries*. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 36: 321-339.
- Gribbons, Barry C., & Hocevar, Dennis (1998). *Levels of aggregation in higher level confirmatory factor analysis: Application for self-concept*. *Structural Equation Modeling*, 5: 377-390.
- Gudykunst, W. B., Matsumoto, Y., Ting-Toomey, S., Nishida, T., Kim, K., Heyman, S. (1996). *The influence of cultural individualism-collectivism, self construals, and individual values on communication styles across cultures*. *Human Communication Research*, 22: 510-413
- Gudykunst, W. B., Ting-Toomey, S. (1988). *Culture and interpersonal communication*. Newbury Park, CA Sage.
- Hall, E. T. (1976). *Beyond culture*. New York: Doubleday.
- Hanish, L., Sallquist, J., DiDonato, M., Fabes, R., Martin, C. (2012). *Aggression by whom—aggression toward whom: Behavioral predictors of same- and other-gender aggression in early childhood*. *Developmental Psychology*, 48: 1450-1462.
- Hemphill, S. A., Kotevski, A., Tollit, M., Smith, R., Herrenkohl, T. I., Toumbourou, J. W., Catalano, R. F. (2012). *Longitudinal predictors of cyber and traditional bullying perpetration in Australian secondary school students*. *Journal of Adolescent Health*, 51: 59 – 65.
- Hetherington, E. M., Bridges, M., Glendessa, M. I. (1998). *What matters? What does not? Five perspectives on the association between marital transitions and children’s adjustment*. *American Psychologist*, 53: 167-184.
- Hinduja, S., Patchin, J. W. (2011). *Cyberbullying and Sexual Orientation*. Cyberbullying Research Center (www.cyberbullying.us).
- Hinduja, S., Patchin, J. W. (2008). *Cyberbullying: An exploratory analysis of factors related to offending and victimization*. *Deviant Behaviour*, 29: 129–156.
- Hoff, D. L., Mitchell, Sidney N. (2010). *Gender and cyber-bullying: How do we know what we know? In S. Shariff & A.H. Churchill (Eds.) Truths and myths of cyberbullying: International perspectives on stakeholder responsibility and children’s safety (pp. 51-64)*. New York: Peter Lang Publishing.
- Hoff, D. L. & Mitchell, S. N. (2009). *Cyberbullying: causes, effects, and remedies*. *Journal of Educational Administration*, 47: 652 - 665
- Hofstede, G. (1998). *Masculinity/Femininity as a dimension of culture*. In G. Hofstede (Ed.) *Masculinity and Femininity: The taboo dimensions of national cultures* (pp. 3-28). California: SAGE Publications.
- Hofstede, G. (1994). *Values Survey Module 1994 Manual*. University of Limburg, Maastricht, The Netherlands.
- Hofstede, G. (1984). *Culture’s consequences. Abridged*

- Edition*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Joreskog, Karl G., & Sorbom, Dag (1993). LISREL 8: Structural equation modeling with simplis command language. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Kashima, Y., Yamaguchi, S., Kim, U., Choi, S., Gelfand, M. J., Yuki, M. (1995). *Culture, gender, and self: A perspective from individualism-collectivism research*. Journal of Personality and Social Psychology, 69: 925-937.
- Kim, M. S. (1994). *Cross-cultural comparisons of the perceived importance of conversational constraints*. Human Communication Research, 21: 128-151.
- Kowalski, R., Limber, S. (2007). *Electronic bullying among middle-school students*. Journal of Adolescent Health, 41: S22-S30.
- Kumpulainen, K., Rasanen, E., Henttonen, I. (1999). *Children involved in bullying: Psychological disturbance and the persistence of the involvement*. Child Abuse and Neglect: The International Journal, 23: 1253-62.
- Lazar, M. M. (2006). "Discover the power of femininity": Analyzing global "power femininity" in local advertising. Feminist Media Studies, 6: 505-517.
- Lee, E. A.E., Troop-Gordon, W. (2011). *Peer socialization of masculinity and femininity: Differential effects of overt and relational forms of peer victimization*. British Journal of Developmental Psychology, 29: 197-213.
- Li, Q. (2007). *New bottle but old wine: a research of cyberbullying in schools*. Computers in Human Behavior, 23: 1777-1791.
- Li, Q., Smith, P. K., Cross, D. (2012). *Research into cyberbullying context*. In Q. Li, D. Cross, & P.K. Smith (Eds.), *Cyberbullying in the global playground*. Research from international perspectives. New York: Wiley-Blackwell.
- Lippa, R., Connely, Sh. (1990). *Gender diagnosticity: A new Bayesian approach to gender-related individual differences*. Journal of Personality and Social Psychology, 59: 1051-1065.
- Little, T. D., Cunningham, W. A., Shahar, G., Widaman, K. F. (2002). *To parcel or not to parcel: Exploring the question, weighing the merits*. Structural Equation Modeling, 9: 151-173.
- Livingstone, S., Haddon, L., Görzig, A., & Ólafsson, K., with members of the EU Kids Online network (2011). *Risks and safety on the internet. The perspective of European children*. Full findings and policy implications from the EU Kids Online survey of 9-16 year olds and their parents in 25 countries. Retrieved from: [http://www2.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/EUKidsII%20\(2009-11\)/EUKidsOnlineIIReports/D4FullFindings.pdf](http://www2.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/EUKidsII%20(2009-11)/EUKidsOnlineIIReports/D4FullFindings.pdf)
- Lu, L., Gilmour, R. (2007). *Developing a new measure of independent and interdependent views of the self*. Journal of Research in Personality, 41: 249-257.
- Luthar, S. S., Cicchetti, D., Becker, B. (2000). *The construct of resilience: A critical evaluation and guidelines for future work*. Child Development, 71: 543-562.
- Macháčková, H., Dedkova, L., Sevcikova, A., Cerna, A. (2013). *Bystanders' support of cyberbullied schoolmates*. Journal of Community and Applied Social Psychology, 23, 25-36. doi:10.1002/casp.2135
- Maccoby, E. E. (1998). *The two sexes: Growing up apart, coming together*. Cambridge, MA: Belknap Press/Harvard University Press.
- Martin, C. L., Fabes, R A., Evans, S. M., Wyman, H. (1999). *Social cognition on the playground: Children's beliefs about playing with girls versus boys and their relations to sex segregated play*. Journal of Social and Personal Relationships, 16: 751-771.
- Markus, H. R., Kitayama, S. (1991). *Culture and the self: implication for cognition, emotion, and motivation*. Psychological Review, 98: 224-253.
- Masten, A. S. (2001). *Ordinary magic: Resilience processes in development*. American Psychologist, 56: 227-238.
- Masten, A. S., Coatsworth, J. D. (1995). *Competence, resilience, and psychopathology*. In D. Cicchetti

- & D. Cohen (Eds.), *Developmental psychopathology: Vol. 2. Risk, disorder, and adaptation* (pp. 715-752). New York: Wiley.
- Nansel, T. R., Craig, W., Overpeck, M. D., Saluja, G., Ruan, J. (2004). *Cross-national consistency in the relationship between bullying behaviors and psychosocial adjustment*. *Archives of Pediatric Adolescent Medicine*, 158: 730-736.
- Nyman, J. (1997). *Men alone: Masculinity, individualism, and hard-boiled fiction*. Editions Rodopi B.V., Amsterdam.
- Oetzel, J. G. (1998). *Explaining individual communication processes in homogeneous and heterogeneous groups through individualism-collectivism and self-construal*. *Human Communication Research*, 25: 202-224.
- Olweus, D. (1993) *Bullying in schools: what we know and what we can do?* Oxford: Blackwell.
- Olweus, D. (2012). *Cyberbullying: An overrated phenomenon?* *European Journal of Developmental Psychology*, Advanced online publication. doi:10.1080/17405629.2012.682358
- Olweus, D. (2012). *Understanding and Researching Bullying*. In S.H. Jimerson, S.M. Swearer, & D.L. Espelage (Eds.), *Handbook of Bullying in Schools: An international perspective* (pp.9-34). New York: Routledge.
- Ortega, R., Calmaestra, J., Mora-Merchán, J. A. (2008). *Cuestionario cyberbullying*. Cordoba: Universidad de Córdoba.
- Oyserman, D., Coon, H.M., Kimmelmeier, M. (2002). *Rethinking individualism and collectivism: Evaluation of theoretical assumptions and meta-analyses*. *Psychological Bulletin*, 128: 3-72
- Palfrey, J., Gasser, U. (2008). *Born digital: Understanding the first generation of digital natives*. New York: Basic Books.
- Patchin, J. W., Hinduja, S. (2010). *Cyberbullying and Self-Esteem*. *Journal of School Health*, 80: 614-621.
- Perren, S., Corcoran, L., Cowie, H., Dehue, F., Garcia, D'J., McGuckin, C., Sevcikova, A., Tsatsou, P., Vollink, T. (2012). *Tackling cyberbullying: Review of empirical evidence regarding successful responses by students, parents, and schools*. *International Journal of Conflict and Violence*, 6: 283-293.
- Phillips, D. A. (2007). *Punking and bullying: Strategies in middle school, high school and beyond*. *Journal of Interpersonal Violence*, 22: 158-178.
- Riebel, J., Jager, R. S., Fischer, U. C. (2009). *Cyberbullying in Germany- an exploration of prevalence, overlapping with real life bullying and coping strategies*. *Psychology Science Quarterly*, 51: 293-314.
- Ross, M. W. (1983). *Femininity, masculinity and sexual orientation: Some cross-cultural comparison*. *Journal of Homosexuality*, 9: 27-36.
- Salmivalli, C., Kaukiainen, A., Kaistaniemi, L., Lagerspetz, K. M. (1999). *Self-evaluated self-esteem, peer-evaluated self-esteem, and defensive egotism as predictors of adolescents' participation in bullying situations*. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 25: 1268-1278.
- Salmivalli, C., Lagerspetz, K. M., Bjorkqvist, K., Osterman, K., Kaukiainen, A. (1996). *Bullying as a group process: Participant roles and their relations to social status within the group*. *Aggressive Behavior*, 22: 1-15.
- Schwartz, S. H. (1992). *Universals in the content and structure of values*. In M. Zanna (Ed.), *Advances in experimental social psychology* (Vol. 25, pp. 1-65). New York Academic Press.
- Shaw, L. H., Gant, L. M. (2002). *Users Divided? Exploring the gender gap in Internet use*. *CyberPsychology & Behavior*, 5: 517-527.
- Singelis, T. M. (1994). *The measurement of independent and interdependent self-construals*. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 20: 580-591.
- Slonje, R., Smith, P. K. (2008). *Cyberbullying: Another main type of bullying?* *Scandinavian Journal of Psychology*, 49: 147-154.
- Smith, P.K., Mahdavi, J., Carvalho, M., Fisher, S., Russell, Sh., Tippett, N. (2008). *Cyberbullying: Its nature and impact in secondary school pupils*.

- Journal of Child Psychology and Psychiatry, 49: 376-385.
- Sourander, Andre; Klomek, Anat B.; Ikonen, Maria; Lindroos, J., Luntamo, T., Koskelainen, M., Ristkari, T., Helenius, H. (2010). *Psychosocial risk factors associated with cyberbullying among adolescents*. Archives of General Psychiatry, 67: 720–28.
- Spector, P. E., Cooper, C. L., Sparks, K. (2001). *An international study of the psychometric properties of the Hofstede Values Survey Module 1994: A comparison of individual and country/ province level results*. Applied Psychology: An International Review, 50: 269-281.
- Suh, E., Diener, E., Oishi, S., Triandis, H. C. (1998). *The shifting basis of life satisfaction judgments across cultures: Emotions versus Norms*. Journal of Personality and Social Psychology, 74: 482-493.
- Tafarodi, R. W., Swann, W. B. (1996). *Individualism-collectivism and global self-esteem: Evidence for a cultural trade-off*. Journal of Cross-Cultural Psychology, 27: 651-672.
- Takahashi, T., Nasser, F. (1996). *The impact of using item parcels on ad hoc goodness of fit indices in confirmatory factor analysis: An empirical example*. American Educational Research Association, April 1996, New York - USA.
- Terman, L., Miles, C. (1936). *Sex and personality: Studies in masculinity and femininity*. New York: Russell & Russell.
- Thompson, B., & Melancon, J. G. (1996). *Using item "Testlet" / "Parcels" in confirmatory factor analysis: An example using the PPSDQ-78*. (ERIC Document No. ED 404349).
- Thompson, R. A., Goodvin, R. (2005). *The individual child: Temperament, emotion, self, and personality*. In M.H. Bornstein & M.E. Lamb (Eds.), *Developmental science: An advanced textbook* (pp. 391–428). Mahwah, NJ: Erlbaum
- Tokunaga, R. S. (2010). *Following you home from school: A critical review and synthesis of research on cyberbullying victimization*. Computers in Human Behavior, 26: 277-287.
- Topçu, Ç., Erdur-Baker, Ö. (2010). *The Revised Cyberbullying Inventory (RCBI): validity and reliability studies*. Procedia Social and Behavioral Sciences, 5: 660-664.
- Van Dijk, J. A. (2006). *Digital divide research, achievements and shortcomings*. Poetics, 34: 221-235.
- Wade, A., Beran, T. (2011). *Cyberbullying: A new era of bullying*. Canadian Journal of School Psychology, 26: 44-61.
- Walkerdine, V. (1989). *Femininity as performance*. Oxford Review of Education, 15: 267-279.
- Walrave, M., Heirman, W. (2010). *Towards understanding the potential triggering features of technology*. In S. Shariff, & A.H. Churchill (Eds.), *Truths and myths of Cyber-Bullying: International perspectives on stakeholder responsibility and children's safety*. New York: Peter Lang Publishing.
- Wild, L. G., Flisher, A. J., Bhana, A., Carl, L. (2004) *Associations among adolescent risk behaviours and self-esteem in six domains*. Journal of Child Psychology and Psychiatry, 45: 1454-1467.
- Wolak, J., Mitchell, K. J., Finkelhor, D. (2007). *Does online harassment constitute bullying? An exploration of online harassment by known persons and online-only contacts*. Journal of Adolescent Health, 41: 851-858.
- Wong, F.Y., McCreary, D., Duffy, K. G. (1990) *A further validation of the Bem Sex Role Inventory: A multitrait multimethod study*. Sex Roles, 22: 249-259.
- Xie, H., Swift, D. J., Cairns, B. D., Cairns, R. B. (2002). *Aggressive behaviors in social interaction and developmental adaptation: A narrative analysis of interpersonal conflicts during early adolescence*. Social Development, 11: 205 – 224.
- Ybarra, M. L., Mitchell, K. J. (2004). *Online aggressors/ targets, aggressors, and targets: A comparison of associated youth characteristics*. Journal of Child Psychology and Psychiatry, 45: 1308-1316.
- Yoshihisa, K., Susumu, Y., Uichol, K., Sang-Chin, C., Michele, G. J., Masaki, Y. (1995). *Culture, gender, and self: A perspective from individualism-collectivism research*. Journal of Personality and Social

Psychology, 69: 925-937.

Young, R., Sweeting, H. (2004). *Adolescent bullying, relationships, psychological well-being, and gender-atypical behavior: A Gender Diagnosticity Approach*. Sex Roles, 50: 525-537.

Zhang, A. T., Land, L. P.W., Dick, G. (2010). *Key influences of cyberbullying for university students*. Proceedings of Pacific Asia Conference on Information Systems, Taipei, Taiwan.

Biographic Sketch

Fatih Bayraktar is an Assistant Professor of Developmental Psychology at the Faculty of Arts & Sciences, Eastern Mediterranean University, Famagusta. Also he collaborates with the Institute for Research of Children, Youth and Family of Masaryk University. His research interests include cyberbullying, traditional bullying, prosocial and antisocial behaviors among adolescents and media psychology. e-mail: fatih.bayraktar@emu.edu.tr. Eastern Mediterranean University, Department of Psychology, Faculty of Arts & Sciences, Famagusta – North Cyprus via Mersin 10 Turkey

Lenka Dedkova is a PhD student of social psychology at the Faculty of Social Studies, Masaryk University, Brno, where she also works for the Institute for Research of Children, Youth and Family. Her research interests include cyberbullying and meeting online strangers, with focus on children and adolescents, but she's also interested in online security behavior and social networking sites.

Hana Machackova is a Ph.D. student in social psychology at Masaryk University, where she also works for the Institute for Research of Children, Youth and Family. Among her research interests are cyberbullying (with specific focus on bystanders), online communities, SNS use, and self-disclosure and privacy online. Her research is now focused mainly on children and adolescents.

Otobiyografik Öz

Fatih Bayraktar Doğu Akdeniz Üniversitesi Fen ve Edebiyat Fakültesi'ne bağlı Psikoloji Bölümü'nde Gelişim Psikolojisi alanında Yardımcı Doçent olarak görev yapmaktadır. Ayrıca Masaryk Üniversitesi'ne bağlı Çocuk, Genç ve Aile Araştırmaları Enstitüsü'yle işbirliğini sürdürmektedir. Araştırma alanlarından bazıları geleneksel ve siberzorbalık, ergenlerde olumlu ve olumsuz sosyal davranışlar ve medya psikolojisidir.

Lenka Dedkova Brno Masaryk Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi'nde Sosyal Psikoloji alanında doktora öğrencisidir. Ayrıca Çocuk, Genç ve Aile Araştırmaları Enstitüsü'nde çalışmaktadır. Başlıca araştırma alanları siberzorbalık, çocuk ve ergenleri temel alan İnternet'te yabancılarla tanışma davranışı, İnternet'teki güvenlik davranışları ve sosyal medya ağlarıdır.

Hana Machackova Brno Masaryk Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi'nde Sosyal Psikoloji alanında doktora öğrencisidir. Ayrıca Çocuk, Genç ve Aile Araştırmaları Enstitüsü'nde çalışmaktadır. Araştırma alanlarından bazıları siberzorbalık (seyirci odaklı), İnternet toplulukları, sosyal medya kullanımı, İnternet'te kendini açma ve mahremiyet konularıdır. Şu anda araştırmaları çocuk ve ergenlere yoğunlaşmıştır.

Reading and Documentation of Traditional Rural Olive Oil Mills in Cyprus

Geleneksel Kırsal Zeytinyağı Değirmenlerinin İncelenme ve Belgelenmesi

Cemaliye Eken, Gökhan Varol

Abstract

Many industrial buildings are valuable heritage buildings that should be conserved as well as the historic buildings since the conservation of these traditional values in the architectural context represents the sense and continuity of the culture of a particular society. Cyprus has been mostly described as an agricultural Island throughout the history due to geological and climatic factors. Olive is one of the most cultivated products of the Island. Therefore, there are many historical olive oil mills and factories in many villages around island. In general, traditional olive oil mills replaced with contemporary olive oil mills or they faced with functional obsolescence due to changing technology. Most of them are abandoned and left over with their original or ruined structures in the context. The lack of conservation investigations in Cyprus was fastened the abandonment process of these traditional olive oil mills within their context. However, there are some of them that are re-used with a new function. In this respect, aim of the present study is to identify and document the current situation of the historical rural olive oil mills in rural regions of Cyprus. Moreover, the study examines identification of common and different characteristics of the traditional rural olive oil mills and highlights the importance that they have to be adopted and maintained after documentation.

Keywords: industrial heritage, rural, agriculture, olive oil mill, documentation, Cyprus

Özet

Endüstri binaları, toplumun geleneksel kültürel değerlerinin hissedilebildiği tarihi binalardan bir tanesidir ve bu yüzden günümüzde korunması gereken önemli kültürel miras yapılarındandır. Kıbrıs, gerek coğrafi, gerek iklimsel özelliklerinden dolayı tarih boyunca tarım odaklı gelişim gösteren bir ada olma niteliğini taşımaktadır. Fakat genel anlamda teknolojinin hızla gelişmesi sonucunda bir çok geleneksel zeytin yağı değirmeni fonksiyonel özelliklerini yitirerek yerini çağdaş zeytin yağı değirmenlerine bırakmıştır. Ancak Kıbrıs'ta, koruma kavramı altında yeterli tetkiklerin ve irdelemelerin yapılmaması bu binaların atıl duruma gelmesini hızlandırmıştır. Buna rağmen, fonksiyonel anlamda yeni kullanım kazandırılmış bazı tarihi zeytin yağı değirmenleri de bulunmaktadır. Bu bağlamda, çalışmanın ana amacı, kırsal kesimdeki tarihi zeytin yağı değirmenlerinin dokümantasyonu ile güncel durumlarının mimari yapıları üzerinden okunması üzerine kurgulanmıştır. Buna ek olarak, çalışma bağlamında yer alan tarihi kırsal zeytin yağı değirmenlerinin ortak ve farklılaşan özellikleri incelenmiş ve genel bağlamda dokümantasyon işleminden sonra söz konusu yapıların adaptasyonu ve devamlılığı ile ilgili önemli noktalara değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: endüstri mirası, kırsal, tarım, zeytin yağı değirmeni, dokümantasyon, Kıbrıs

Introduction

The built existing environment embraces with extensively significant historical buildings as well as novel built structures. These historical buildings could demonstrate a structure where they are less important in their time; but drawing a significant character and identity of their context and area where provides individuals to recognize their history among their tangible and intangible attributes (Orbaşlı, 2009). The rapid development process poses pressure in the density of built context. Therefore, conservation of these buildings conveys an important essence that provides a broad range of opportunity to changing and reusing already existing historical building stock instead of demolishment (Prokhorov, 1982). In deed; demolishment of those buildings affects sustaining and preserving the signs of the past that represents environmental, socio-cultural, socio-economic and political origins of a particular society where historical buildings assist a tangible link with the past (Quantrill, 1995). However, maintaining and reusing the existing historical buildings provide intangible advantages among determining socio-cultural identity and measurable advantages from economical and environmental point of view. Therefore, conserving the historical buildings is on agenda since many decades with the aim of providing diversity and sustainability (through social, cultural, economical, environmental and political dynamics) among densely development of lands.

Industrial areas, buildings and their mechanical denotations are monumental for public structure of a society (Cengizhan, 2002). In this respect, industrial heritage fundamentally represents the technological and socio-economical structure of a particular society through a manifestation of a capitalist social and political relationship (Alfery, 1992). In particular, industrial buildings are well suited to the adaptive reuse due to their size, construction material, buildings systems, structural integrity and space layout (Heath, 2001). Distinctive schematic studies for each historical industrial structure should be done to propose an appropriate

function during decision process of adaptive reuse (Altınoluk, 2000). Therefore, it is essential to make identification and classification of these buildings before application process of new function.

Since ancient times, food processing industry in rural areas mainly played an important role in poverty alleviation and sustainable development in many countries on the world. The processing in most of the countries was generally based on agricultural products. In this manner, food industries depend domestically on available agricultural raw materials. With the integration of the way of having food and the industrial technology in several times, food industries has been spread and influenced the arisen of industrial sites. Nowadays, sites referring to the industrial heritage are the most significant representation of the tangible and intangible values of the food industry and technology in our built environment and landscape (Heritage Council Victoria). In particular, food industry is more rational in the rural contexts besides urban areas. Coherently, rural industrial heritage that is fundamentally developed based on the food industry in rural areas perform as a bridge which links the past with the present and provides a certain data for futures of rural environments (TICCIH, 2003).

Cyprus is a small Island in Mediterranean Sea that refers to a rich historical heritage due to resolving of different civilizations of different periods of times. The Island also embraces with several historical industrial buildings that are mostly abandoned and must be conserved. The industrialization started with the period of British colony in the Island and affected socio-economic development of the community structure. Most of the modern technological facilities were brought by British colonization to effectively use resources in Cyprus. Therefore, numerous industrial buildings were constructed to embrace with different production of different products such as mine, textile factories, food processing factories such as tobacco, carob, wine and olive oil mills. However, global rapid changes in technology also negatively affected the industrial activities in Cyprus. Most of

these buildings faced with functional obsolescence and abandoned due to variable economical and technological reasons.

Since, the industrialization is mainly constituted on agriculture in the Island. The olive is one of the most important products that have a very contributive role on the development of economic field of the Island. Therefore, there are many olive mills that are generally located to rural villages to import agricultural production where they symbolize the unique cultural socio-economic activities in daily life rituals. Hence, most of the olive oil mills in the villages are abandoned and left over with the context due to changes of olive oil processing in the North Cyprus. Moreover, parallel to changing technology traditional olive oil mills replaced with contemporary olive oil mills. The lack of conservation investigations in the North Cyprus and listing these historical industrial buildings as a significant part of the industrial heritage also fasten the demolition or abandonment of traditional olive oil mills within their context during in time.

However, these olive oil mills must be conserved to preserve the history and hints of industrial improvement of the island and regain them to the context as part of living rituals. Therefore, the conservation of these olive oil mills must be started with firstly listing/ documenting them and creating investigative conservation approaches for transmitting their unique historical values to next generations.

Rural Agricultural Life and Olive Oil in Cyprus

Cyprus has a vital potential for the agriculture especially due to its ecological characteristics. Rural agricultural life in Cyprus provides the rural employment where village life is maintained and urban crowding is relieved. The socio-economic rituals of the Cyprus are fundamentally developed based on agriculture and agricultural activities. However, it could be notified that the agricultural life constitutes the structure of social, cultural and

economical dynamics within the physical built environment where the continuation of a particular community is signified. In particular, olive, carob and citrus trees structures the diversity in agriculture and supplies efficiency for rural economy. However, agriculture in the Cyprus could be categorized under two classifications:

1. Precipitation based agriculture (olive, carob, grape for wine, barley, tobacco, almond etc.)
2. Irrigation based agriculture (citrus, potato, vegetable, grape for dining, banana etc.)

Mediterranean countries navigate agriculture especially based on olive that is one of the most significant cultivation. According to the scientific researches, there are about more than 750 million industrious olive trees among the world wide where % 97 percentages of the olive and olive oil production takes place in the Mediterranean countries (Lopez-Villalta, 1998). In a broader sense, olive tree is admired as the oldest cultivated tree all over the world wide (Liphshitz, et al., 1991). There are different assimilations related with the history of the olive tree. On one hand, there are a number of reaches that is referring the preliminary history of olive tree before 4000 B.C. where Syria is assumed as the main land of olive tree and trading facilities of the time is adjusted as main tool to the transmitting of the olive tree to the Mediterranean countries (Kaplan, & Arihan, 2011) On the other hand, according to the other researches olive trees were initially generated in the Eastern part of the Mediterranean, 5000 B.C through the regulations of the Roman Period (Boskou, 1996). In addition to this, it was transmitted to region corresponding to ancient Persia and Mesopotamia and from there it spread to Syria and Palestine (Kiritsakis, 1998; Di Giovacchino, 2000).

In Cyprus, the olive has a significant character within the cultural agriculture. There are more than 1.5 million olive trees that take place in the Northern part of the Cyprus. Olive and olive oil particularly maintain the cultural socio-economic life, especially in rural regions of the Cyprus. Historically, the

cultivation of the olive trees in Cyprus is referring back to the ancient times, Neolithic period (6th millennium BC). It could be notified that the olive tree has affected many civilizations through history and it became the most significant cultural and socio-economic representation of them. Moreover it demonstrated a significant role of the spread of different cultures due to its economic value and significance in daily life. Therefore, the olive tree mainly influenced and provided a wide range of economical development opportunity for all Mediterranean regions such as Cyprus There are many olive trees existing in the Island that are almost over 800 years old. Therefore, they also represent the historical value as a significant part of the historical heritage besides their economical value. In this manner olive trees in Cyprus have been taken under conservation with the decision of governmental bodies (Olive and other Crops (Presevation) Law, 1938). In particular, Cyprus has a significant diversification for olive. The olive oil embodied a unique quality among the advanced or traditional methods for production. Moreover, the production based on the olive oil is not merely overlapped within the rural areas, also in sub-urban or urban areas are highly corresponsive in Cyprus for olive production for personal or local use. In this manner, the production of olive and olive oil has enriched the architectural environment through increasing the spread of industrial buildings either in rural or urban scale.

Classification of Olive Oil Production Systems in Cyprus

According to Yorgancıoğlu; there are numerous sign of the development of olive oil industry in the Cyprus since the Bronze Age till today (Yorgancıoğlu, 1999). Therefore, there is a series of investigated production system during the development of olive oil industry where the traditional olive oil production is occurred among crushing, pressing; and separation. The olive oil mills can be categorized under four classes according to their production systems (Golmakani,

2011). They are:

1. Olive Oil Processing Using Traditional Methods with no Machines: usign human power with stone or wood basin
2. Olive Oil Processing Using Donkey/Man Power with the Machines; animal power with circular crushing basin
3. Olive Oil Processing Using Machine Power : press machine
4. Olive Oil Processing Using Contemporary Machines

Since olive oil mills represent the important part of the development of the industry in the Island. Olive oil mills structure the unique cultural life rituals and cultural heritage of Cyprus among their historical, economical, architectural and technological exclusive values. Therefore, it is important to identify the place of the olive oil mills as a significant part of the industrial heritage in Cyprus.

Method of the Study

Industrial heritage has socio-cultural value as a part of the life of an ordinary men/ women and technology and science that they represent their history of manufacturing, engineering, construction and also could have the value for the quality of architectural design. Therefore, industrial remains must be identified, recorded and protected to preserve and transmit them for future generations (TICCIC, 2003). Under such circumstances, turning these buildings into living assets is possible with reusing and assigning a new function to them (Günçe and Hoşkara, 2009). Adaptive reuse of historic buildings is one of the most important aspects to achieve sustainability in the context (Aydin and Okuyucu, 2009). Therefore, adaptive reuse must have minimum affects on the heritage significance of the building and its setting for assessing a better readability to historic built environment.

The rural industrial heritage has a significant role within the cultural heritage of Cyprus. Since, industrial buildings contribute to transmitting social, cultural, economical and technological

values between generations; they must be conserved in the cases of abandonment. Hence, they are densely appropriate to be reused with a new function among using the opportunities of their architectural and structural characteristics.

Since, conservation approach of industrial buildings demonstrates particular intensity where documentation is the base for the process. Documentation process particularly occurs based on developed inventory forms. In general, these inventory forms demonstrate differentiations according to the regulations of their states, countries, regions, cities or etc.

Therefore, the method of the study is fundamentally developed on an empirical study besides literature survey. The study is mainly formed on documenting the current physical situation of the olive oil mills rather than determining their values and suggesting new functions. Therefore, architectural space characteristics (size, space layout, openings), building material, structural system and production systems (equipments) of the olive oil mills is tried to be determined through a developed inventory form. The documentation inventory form in this study is prepared by basing on particular references extracted from the six different inventory forms. They are:

1. Logan, G. M., Heritage Review, DCPs and Development Guidelines, Christmas Island, Volume 3: Heritage Inventory including Heritage List, Heritage Inventory Forms and Recommended Entries in the Register of National Estate, Prepared for Department of Transport and Regional Development, November 1998,
2. United States National Register of Historical Places Inventory-Nomination Form,
3. Council of Europe, Architectural heritage: Inventory and Documentation methods in Europe, 1992, Cultural heritage, No. 28,
4. Alberta Culture and Community Spirit Historic Resources Management, Traditional Use Site Inventory Form,
5. Historical Archeology Site Form, New Hampshire Division of Historical Resources, New Hampshire State Preservation Office.
6. Hamond, F., 2005. Mills Of Co Laois: A

Industrial Heritage Survey Part 2: Site Inventory, Laois County Council.

According to the defined problem and data survey that is structured in previous sections, main aim of the study is constituted on to identify and document the current situation of the historical rural olive oil mills in North Cyprus. Moreover, the study examines identification of common and different characteristics of the traditional rural olive oil mills for investigating the values and opportunities of the traditional rural olive oil mills within the framework of conservation and adaptive reuse of the industrial heritage.

Recorded Olive Oil Mills in Cyprus

The research study is evolved with documentation of traditional rural olive oil mills that are able to be conducted or reachable in the rural contexts. On this basis, rural olive oil mills in Beylerbeyi, Ozanköy, Çatalköy, Yeniceköy, Ergenekon and Gönendere villages are documented with the improved inventory forms (Fig. 1). Initially, the case studies are separately analyzed in following sections and findings are read within the framework of identifying their similar and dissimilar characteristics for identifying the importance of adopting a new/same function after documentation.

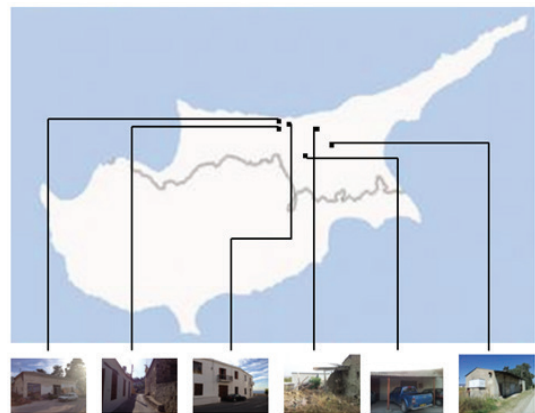

Figure 1. Showing Recorded Olive Oil Mills on the Map

Beylerbeyi Olive Oil Mill

Beylerbeyi Village is located at the foot of the Five Finger Mountain Range. In a broader sense, the village has a unique Mediterranean Village typology within its natural environment. The olive, lemon and pomegranate trees are the most significant agricultural constituents in the village. However, most of the trees do not exist anymore due to the rapid construction activities in the village are expanded with the increasing amount of the tourist as settlers to the region. Therefore, the olive oil production is disappeared in the village.

There are two olive oil mills in the village that are located very close to the village center. They are facing with each other among the street (Fig. 2), but that they differ from each other among their production systems. However, both of the olive oil mills used to belong to the same private ownerships (Greek Cypriot) before the 1974 war in the Island. With the effect of internal migration after 1974 war the ownerships of the olive oil mills resided to governmental institution, which was called Kooperatif. After internal war the olive oil mills lost their functions due to deterioration of agricultural activities in the land. Therefore, the olive oil mills stayed as abandoned in the village context for a while. The firstly constructed olive oil mill is rented for 10 years to a private business by Kooperatif during 1990s and it has been used as storage during this period. However, between 2010/2012 the firstly constructed olive oil mill is renovated and turned into a small museum representing its own unique character.

Historically, the first olive oil mill was constructed at the beginning of the 19th century and the second one is constructed at the end of the 19th century. The first olive oil mill that is constructed at the beginning of the 19th century was functioning as olive oil mill and flour mill the same time. The second one merely functioned with producing olive oil mill.

The space is divided in two segments (approximately 30 m² in total) where main segment was used for producing olive oil mill and the small

segment was used for producing flour. The production system of the first olive mill was based on animal/man power. Lately, with the improvement of the technology the owner of the olive oil mill constructed the second olive oil mill that its production system works based on using machine power (press machine). The second olive oil mill generally demonstrates the same architectural characteristics with the first one. The construction system of the both of the olive oil mills occur from masonry. The roof structure of the old one responds to the wooden rafters. The second one responds to 2D truss system where roof is covered with aluminum.

Figure 2. Current situation of Beylerbeyi Olive oil Mills (First one is on the right side; Second one is on the left side) (Eken and Varol, 2014)

Currently, both of the olive oil mills physically exist in the village context. However, the first olive oil mill is well-protected (Fig. 3) with its production equipments and the second one is abandoned with its all production equipments (Fig. 4). However, according to the information that is gained from the Muhtar of the Beylerbeyi village Ersen Tatlisulu is noted that there is a new project that is evolved with re-functioning the second olive oil mill with its original function for representing (exhibiting) the traditional olive oil production to the local and foreign tourists.

Figure 3. Current situation of Beylerbeyi Olive oil mill (First one) (Eken and Varol, 2014)

at the beginning of the village boarders. Historically, the olive oil mill is constructed in 1950s as the biggest olive oil mill in the rural region of Kyrenia (approximately 60 m²). However, the olive oil mill is lost its original function at the end of the 1980s due to increasing of the olive oil (ready) trade form the Turkey to the Island. Therefore, the olive oil mill is left over with its existing equipments as an abandoned for a long time. The ownership of the olive oil mill belongs to government- Evkaf where mill is rented to a private business (Halil Avukat) since 10 years. However, after mill is rented to a private business, it has been started to be used as carpenter (Fig 5).

Figure 4. Current situation of Beylerbeyi Olive oil mill (Second one) (Eken and Varol, 2014)

Figure 5. Ozanköy Olive oil mill, which currently works as carpenter (Eken and Varol, 2014)

Ozanköy Olive Oil Mill (Değirmen Mobilya)

Ozanköy is located on the low coastal of the Five Fingers Mountains (Besparmak) where lower boarder of the Beylerbeyi village is ended. The village is one of the most spectacular villages in the Northern Cyprus. The socio-economic structure of the village is mainly developed on agriculture and stockbreeding. There are a lot of citrus, carob and olive trees existing in the village. However, the village has been explored by several foreign tourists and it has become an imposing settlement for them. Therefore, during in time the traditional socio-cultural and socio-economic structure of the village rapidly was transformed. The olive oil mill is located

In current situation, the olive oil mill works with another function but physically it has been damaged a lot. There are new additions that are done by aluminum by the current renter of the mill. Due to the olive oil mill represents the late modern of the traditional olive oil production, the architectural spatial characteristics of the mill is more integrated with supportive functions such as services and offices. The spatial organization of the mill is formed by a main production space where service and office spaces are interfaced with this main space. The construction material of the mill is refers to the reinforced concrete and the structural systems is formed through 2D truss

system. The production equipments that their usage system responds to machine power (press machine) are kept in the space as it. However, they are currently in bad condition due to unconscious usage of the space (Fig. 6).

Figure 6. Current situation of production equipments of Ozanköy Olive oil mill (Eken and Varol, 2014)

Çatalköy Olive Oil Mill

Çatalköy is located on high coastal of the Beşparmak (Five Fingers) Mountain and it is very close to the east of central Kyrenia. The socio-economic life of the village is fundamentally refers to an agricultural village. However, with the rapid development of the tourism in Kyrenia and its close region, the village is mainly transformed into a tourism destination point (which is preferred to settle there by foreign and local settlers) from being a traditional rural agricultural village.

The historical olive oil mill takes place in the village center. The historical past of the olive oil mill refers back to the 19th century. According to the research done in the field, most of the inhabitants and workers in municipality could not refer to the exact construction date of the mill, but the date is approximately noted as early 19th century. The olive oil mill, which was belonging to a private ownership before internal war in the Island, is currently under the control of Çatalköy Municipality. The regular maintenance of the mill is done by Municipality. Therefore, the mill is fundamentally protected quite well after it has lost its original function. According to the interviews that are

done with the Muhtar, the mill has lost its function due to decreasing of agricultural activities in the region and decreasing of the demand to the olive oil. However, the mill is not currently responding to its original function, it is returned to a small cultural and art center where traditional olive oil production life in the village is represented during some significant days like festivals. In general, apart from festivals and other significant days in the village, the mill is closed.

The spatial character of the mill is occurred form one small segment where divisions are identified with arches. The mill is constructed with stone and timber rafters. As different as the other mills that are analyzed within the framework of the study, there is a big backyard where the early production of the olive oil used to be carried out with the usage of the human/man power (Fig. 7). With the development of the technology, the olive oil mill is moved to the built space and new equipments that are work by machine power are donated. Unfortunately, the production system that works by using animal/human power does not exist anymore and it is not clearly known what happened to them. On the other hand, the other equipments that work with machine power have been kept. In general, the current situation of the mill is well-protected, although the mill still does not regularly work with its novel function as well (Fig. 8).

Figure 7. Olive oil production in Çatalköy Olive Oil Mill by using the human/man power, 1938

Figure 8. Çatalköy Olive Oil Mill (Eken and Varol, 2014)

Figure 9. Equipments of Yeniceköy Olive Oil Mill (Eken and Varol, 2014)

Yeniceköy Olive Oil Mill

Yeniceköy is located on the lower central region of Northern Cyprus. The socio-economic structure of the village is fundamentally developed based on agricultural activities. Although the socio-economic structure based on agriculture of the village has been changed during in time due to variable factors. Most of the local elderly inhabitants are still dealing with agricultural activities in the village. Therefore, there is an olive oil mill within the village context.

The building of olive oil mill is located very close to village center where it is also located on one of the main road. It was constructed 1960 by Burhan Bardak, who is the owner of the mill. According to the information gained during the study, old machines were brought from the Greek side of the Cyprus. Olive oil mill continued with its original function until the end of 1999. After 1999, depending on the rapid development of technology, the owner of the mill brought new machines and the activity of old mill was stopped.

Mill includes only one segment, which is approximately 35-40 m², in terms of spatial organization. It was constructed next to the living unit of the owner. There is an empty space in front of the mill and olives were taken to the inside of the building from there (Fig. 9). Mill was built with mud brick and covered with cluster. The roof of the building structured with steel I-beam and covered

with aluminum. The production system is responding to machine power in this olive oil mill. All equipments that are belonging to the mill are protected in the building, although they are currently out of function.

Ergenekon Olive Oil Mill

Ergenekon is located on the South skirt of the Five Fingers Mountain (Beşparmak) of North Cyprus. Village is known as one of the old settled region on the island. Same as with other neighbor rural villages in the region, olive was the most cultivated product in this village as well. It always had an effective role on the socio-economic structure of the village. Therefore, there is one historic olive mill, which is located in Ergenekon and it is known one of the oldest olive oil mill that is constructed in North Cyprus.

The olive oil mill is located at the center of the village, next to the main road. According to the information gained from current owner (Raşit Mehmet), production systems (machines) were brought to Ergenekon from another village, which is namely Bahçeli (Gallurga), around 100 years ago. Olive oil mill continued actively with its original function until the end of 1950s. Mill was built with local stone and mud-brick, which is a traditional construction method of masonry walls. The roof of the building was structured with wooden lintels and was covered with local bamboos. Mill includes only

one segment, which is approximately 15 m², in terms of spatial size. It was constructed next to the living space of the first owner's house.

The production system of the Ergenekon olive mill works with man/animal power. The most important equipment of the production system was the circular crushing basin, which makes it possible to use animal power for the first time. They put olive in the crushing basin with mass amount of olives; a donkey rounded the mill stone for crushing them. After this process, olive oil was produced by pressing machine.

Currently, it is still possible to observe the original machines at their original places in the mill. However, the olive oil mill is in a very bad condition. Walls and roof of the building were ruined and particular parts of the machines are damaged (Fig. 10).

Figure 10. Current situation of Ergenekon Olive Oil Mill (Eken and Varol, 2014)

Gönendere Olive Oil Mill

Gönendere is another village, which is located in the Mesaorian Region (lower central) of North Cyprus. Like other Mesaorian villages, the socio-economic situation of the village is based on agricultural activities. Most of the local people are dealing with agricultural activities in Gönendere and there is one olive oil mill in this village as well.

The building of the mill is located on the main

entrance road of the village and it is very close to the village center. Its owner (Hasan Mustafa Kahveci) died in 1998. Along with the information supplied by the Nazife Kahveci (wife of Hasan Mustafa Kahveci), mill was constructed in 1969 and it continued with its original function until the end of 2000. She mentioned that, her sons tried to keep it in an active position after Hasan Mustafa Kahveci died, but they could manage it until 2000. She also stated that, the equipments of mill were bought from the Tirmen village, which is located at the South skirt of the Five Fingers Mountain (Beşparmak).

Mill includes only one segment, which is approximately 25-30 m², in terms of spatial organization. There is a semi-open space in front of it and olives were taken into the building from there. Apart from the other cases that are analyzed within the framework of the study, this mill was constructed with brick and covered with plaster. The roof of the building was constructed with 2D truss system and covered with aluminum. The production system of the Gönendere mill is very similar to the Yeniceköy's production system. The production system occurs with the usage of machine power and all equipments belonging to the mill are protected in the building, but they are out of functioning same as Yeniceköy (Fig. 11).

Figure 11. Production equipments of Gönendere Olive Oil Mill (Eken and Varol, 2014)

Figure 11. Production equipments of Gönendere Olive Oil Mill (Eken and Varol, 2014)

Reading Olive Oil Mills in Cyprus

According to the results of the documentation of the recorded olive oil mills in the study, there is not an immense difference obtained through their architectural, industrial, technological, historical characteristics within their contexts. In a broader sense, all cases demonstrate similar properties according to their spatial organizations, structural systems, building materials, production systems, location within the context, reasons behind losing their main functions etc.; although their geographical locations are different (Beylerbeyi, Ozanköy and Çatalköy Olive Oil Mills: Kyrenia region, highland coastal; Yeniceköy, Ergenekon and Gönendere Olive Oil Mills: Mesaorian region, low and highland central).

In general, the historically Beylerbeyi, Ozanköy and Çatalköy Olive Oil Mills refer to the 19th century; Yeniceköy, Ergenekon and Gönendere Olive Oil Mills refer to the 20th century. According to it their production systems demonstrate dissimilarities between this two centuries. In order to obtain the better understanding of the role of the industrial mills within the context their locations are compared and it is obtained that most of them are located in the village center or very close to the village center except Çatalköy Olive Oil Mill. On the other hand, it is obtained that the ownerships of the mills in Kyrenia region particularly belong to the government or public bodies (Municipality) and the ownerships of the mills in Mesaorian region belong to the private. Along with architectural characteristics of the analyzed mills; spatial organization of the all the mills occur from

one space except Ozanköy Olive Oil Mill. Furthermore, construction materials of all mills were chosen from available local materials in their own regions. Only two of them that are constructed in 20th century were built with concrete and brick. In terms of technological characteristics, production systems of Beylerbeyi Olive Oil Mill (First mill), Çatalköy Olive Oil Mill (early years of the mill) and Ergenekon Olive Oil Mill work with using animal/man power. The production systems of the rest of the cases work with using machine (pressing) power.

Comparing current situations of the mills; merely three of the cases (Beylerbeyi, Ozanköy and Çatalköy Olive Oil Mills) are adopted with new functions to their contexts. The rest of the cases (Yeniceköy, Ergenekon and Gönendere Olive Oil Mills) are abandoned. However, in Çatalköy it is observed that the given function to the mill does not work regularly, it is open only in festivals in the village. The physical conditions of the Beylerbeyi and Çatalköy Olive Oil Mills are well-protected (with the support of adaptive re-use project sponsored by Turkish Republic Embassy for Beylerbeyi Olive Oil Mill and regular maintenance that is done by Municipality of Çatalköy for the Ozanköy Olive Oil Mill). Moreover, due to having private ownerships, Yeniceköy and Gönendere Olive Oil Mills are protected rather than Ergenekon Olive Oil Mill. The equipments of the all cases still exist and kept well. Only in Çatalköy Olive Oil Mill the machines that work with animal/man power do not exist anymore.

As a result of the documentation process within the study, it is observed that these olive oil mills constitute a significant part of their contexts as well as cultural industrial heritage. However, there is a lack of appropriate investigation related with their conservations that must be handled by governmental institutions. Therefore, there is not enough awareness for their conservations both in society and government. On this basis, the cases that are analyzed and documented within the framework of the study are going to be disappeared. In this stage, conservation investigations must be done through considering appropriate function after finalizing documentation process for these mills.

Table 1 Characteristics of recorded olive oil mills (Eken and Varol, 2014)

		Beylerbeyi Olive Oil Mill	Ozanköy Olive Oil Mill	Çatalköy Olive Oil Mill	Yeniceköy Olive Oil Mill	Ergenekon Olive Oil Mill	Gönendere Olive Oil Mill
Const. date	19th century	•		•		•	
	20th century		•		•		•
	Other						
Location	Lower coastal		•				
	Lower central				•		•
	Highland central					•	
	Highland coastal	•		•			
Position of the building within the context	At the village center			•		•	
	Out of the village		•				
	Close to the village center	•			•		•
	Other						
Ownership	Public/ government	•		•			
	Private				•	•	•
	Both		•				
Status	Works in original progress						
	Works with a new function	• (1 st one)	•	•			
	Abandoned	• (2 nd one)			•	•	•
Significance of the Area	Archeology-Prehistoric		•				
	Agriculture	•	•	•	•	•	•
	Architecture	•			•	•	•
	Residential	•	•	•	•	•	•
	Industry						
	Other	•					

Architectural Features	Current Condition of the Building	Well-protected	● (1 st one)		●					
		Protected				●		●		
		Damaged	● (2 nd one)	●						
		Ruined						●		
	Construction Material	Mud-brick					●	●		
		Stone	●		●					
		Concrete		●						
		Brick							●	
	Structural System	Other	2D truss							
			Timber rafter	●	●	●			●	
			Other					●		
		Wall	Masonry					●		
			Post & Beam	●		●	●	●		
			Other		●					●
	Spatial Features	Space is Divided into segments								
		Space is Not divided into any segments		●						
		Between 10-20 m ²	●		●	●	●	●		
		Between 20-40 m ²						●		
		More than 40 m ²	●		●	●			●	
	Production System	Type of Production	No Machine		●					
Animal/man power										
Machine power			● (1 st one)		●					
Contemporary machines			● (2 nd one)	●	●	●			●	
Current Situation of the Production Equipments		Does exist								
		Does not exist	●	●			●		●	
		Some of them does exist			●					

Conclusion

Industrial heritage sites are much diversified in terms of their purpose, design and evolution over. Human activities among industrial production can embrace with a great diversity of sites, structures, complexes, cities, settlements and landscapes. However, there are many places and spaces that are still regard to the sense of place of historical continuity of an industrial process, engineering, architecture or town-context. Industrial buildings as a part of the heritage responds to a specific production process with a specific technological system of a particular dilemma. They evolve more than housing a set of industrial activities. Those spaces also reflect the skills, memories and social life of the society of that period besides tangible dimension. In particular, they became a significant part of their heritage of a particular community during in time and embody with machinery representing the process of production, landscapes, traces of culture, aesthetics etc.

However, industrial activities and sites are in direct interaction with change of development. The impact of change brought the essence of adaptation of industrial buildings to the context. On this basis, adaptive reuse draws a significant implementation for giving contemporary life to the industrial buildings with keeping the architectural characteristics, memories and technological knowledge for further generations. Industrial buildings are especially well suited to adaptive reuse due to their large, open spaces. Many industrial buildings are significant primarily for their architecture, as vernacular relics from the industrial age, and may be less so for their association with prominent people and events (Cantell, 2005).

Reusing of historic industrial buildings with adopting novel functions for the contemporary uses must be evolved with the needs of communities for providing novel narratives and distinctiveness. Consequently for integrating industrial buildings back to the context of a particular region, it is important to improve the awareness of the industrial buildings, mills, railways as a part of the heritage by reviewing their contextual relation, values of the building, material

and building elements by means of representation of its technological era, functional use value etc. In this respect, conservation of these buildings must be significantly done through considering every phase of the conservation method.

References

- Alfey, J. (1992). *The Industrial Heritage Managing Resource and Uses*. New York: Routledge, Chapman and Hall Inc.
- Altınoluk, Ü. (2000). Dosya: Endüstri Arkeolojisi Kapsamındaki Binalarda İşlev Dönüşümü, Mimarlık, pp. 7-8.
- Aydin, O. and Okuyucu, E. (2009). Yeniden Kullanıma Adaptasyon ve Sosyo-kültürel Sürdürülebilirlik Bağlamında Afyonkarahisar Millet Hamamının Değerlendirilmesi, Megaron, Cilt 4, Sayı 1.
- Boskou D., (1996). In: Boskou D (ed) History and characteristics of the olive tree. Olive oil: chemistry and technology, AOCS Press, Champaign, Illinois, pp 1–11.
- Cantell, F. S. (2005). *The Adaptive Reuse of Historic Industrial Buildings: Regulation Barriers, Best Practices and Case Studies master thesis*. Virginia Polytechnic Institute and State University.
- Cengizhan M., N. (Ed.). (2002). *Endüstri Yapılarının Yeniden Kullanımı: Endüstri Arkeolojisinde Mimarlığın Yeri: Sanayinin Terkettiği Alanlarda Yeniden-Mimari*, Mimarlık, pp.40-41.
- Di Giovacchino L. (2000). In: Hardwood J, Aparicio R (eds) Technological aspects. *Handbook of olive oil*. Analysis and properties. Aspen Publications, pp 17–59.
- Golmakani, G. (2011). *Re-Functioning Potentials of Industrial Heritage in North Cyprus Case-Study: Zeyko Olive Oil Mill*. unpublished master thesis, Eastern Mediterranean University, North Cyprus.
- Günçe, K. and Hoşkara, Ş. (2009). *New life for the Industrial Heritage in Northern Cyprus, Proceedings*. International Symposium on Revitalizing Built Environment: Re-qualifying Old Places for New

- Uses, Istanbul, Turkey.
- Heath, T. (2001). *Adaptive re-use of offices for residential use*. The Experiences of London and Toronto, Cities, 18(3), 173-184.
- Heritage Council Victoria, Adaptive Reuse of Industrial Heritage: Opportunities & Challenges- available at www.dpcd.vic.gov.au/heritage/projects-and-programs
- Kaplan, M., & Arıhan S. K. (2011). *Antik Çağdan Günümüze Bir Şifa Kaynağı. Zeytin Ve Zeytinyağının Halk Tıbbında Kullanımı*, VIII. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi, İzmir/Özdere.
- Kiritsakis, A.K. (1998). *Composition of Olive Oil. In Olive Oil from the Tree to the Table*. In A.K. Kiritsakis, E.B. Lenart, W.C. Willet and R.J. Hernandez (Eds.) pp. 113–154, Food and Nutrition Press, Trumbull, CT.
- Liphshitz N, Gophna R, Hartman M, Biger G. (1991). *The Beginning Of Olive (Olea Europaea) Cultivation in The Old World*. A Reassessment. J Arch Sci 18:441–453.
- Lopez-Villalta L. C. (1998). *The olive tree, the oil, the olive. Madrid, Spain*. International Olive Oil Council Publications.
- Orbaşlı, A. (2009). *Re-using Existing buildings Towards Sustainable Regeneration*. Oxford Brookes University.
- Prokhorov, A. M. (Ed.). (1982). *Great Soviet encyclopedia*: Volume 30, Macmillan, Inc.
- TICCIH, (2003). The Nizhny Tagil Charter for the Industrial Heritage, The International Committee for the Conservation of the Industrial Heritage.
- Quntrill, M. (1995). *Finnish Architecture and Modernist Tradition*. Taylor & Francis.
- Yorgancıoğlu, O.M. (1999) *Kıbrıs'ta Zeytincilik, Zeytin ve Zeytinyağı*, Cyprus.
- Olive and other Crop (Preservation) Law, 23 September 1938, Cyprus.
- Mediterranean University . Degree holder of Ms in Architecture with the thesis “Integration of Cultural Sustainability in Rural Aghirda (Ağırdağ) Houses”. Phd candidate in architecture on rural spatial morphology. Lectureship as teaching assistant at university in Cyprus– Eastern Mediterranean University, Faculty of Architecture. Architect / Research Assistant / Phd. candidate, Faculty of Architecture, Eastern Mediterranean University, Famagusta T.R. North Cyprus via Mersin 10-Turkey. E-Mail: cemaliyeken@gmail.com, cemaliye.eken@cc.emu.edu.tr
- Gökhan Varol** was born in 1988, Cyprus. Graduated from Faculty of Architecture, Eastern Mediterranean University. Degree holder of Ms in Architecture with the thesis “Identification of Bungalow Houses in North Cyprus”. Phd candidate in British colonial architecture in rural areas in Cyprus. Lectureship as teaching assistant at university in Cyprus– Eastern Mediterranean University, Faculty of Architecture. Architect / Research Assistant / Phd. candidate, Faculty of Architecture, Eastern Mediterranean University, Famagusta T.R. North Cyprus via Mersin 10-Turkey. E-Mail: gokhan.varol@cc.emu.edu.tr

Otobiyografik Öz

Cemaliye Eken 1987 yılında Kıbrıs'ta doğdu. Doğu Akdeniz Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi'nden mezun olduktan sonra yine aynı kurumda tezli yüksek lisans programını “Integration of Cultural Sustainability in Rural Aghirda (Ağırdağ) Houses” adı altında yazmış olduğu tez ile tamamladı. Doğu Akdeniz Üniversitesi, Mimarlık Bölümü'nde doktora eğitimini kırsal alanların mekansal morfolojisi üzerine sürdürmekte olup, araştırma görevlisi olarak görev almaktadır. Mimar, Araştırma Görevlisi, Doktora öğrencisi, Mimarlık Fakültesi, Doğu Akdeniz Üniversitesi, Gazi Mağusa, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Mersin 10-Türkiye. E-Mail: cemaliyeken@gmail.com, cemaliye.eken@cc.emu.edu.tr

Biographic Sketch

Cemaliye Eken was born in 1987, Cyprus. Graduated from Faculty of Architecture, Eastern

Gökhan Varol 1988 yılında Kıbrıs'ta doğdu. Doğu Akdeniz Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi'nden mezun olduktan sonra yine aynı kurumda tezli yüksek lisans programını "Identification of Bungalow Houses in North Cyprus" adı altında yazmış olduğu tez ile tamamladı. Doğu Akdeniz Üniversitesi, Mimarlık Bölümü'nde doktora eğitimini kırsal alanlarda İngiliz koloni mimarisi üzerine sürdürmekte olup, araştırma görevlisi olarak görev almaktadır. Mimar / Araştırma Görevlisi / Doktora öğrencisi, Mimarlık Fakültesi, Doğu Akdeniz Üniversitesi, Gazi Mağusa, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Mersin 10-Türkiye. E-Mail: gokhan.varol@cc.emu.edu.tr

Kıbrıs'ta 1963 Olayları'nın Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki Yansımaları

The Reflections of 1963 Events in Cyprus to Grand National Assembly of Turkey

Turgay Bülent Göktürk

Özet

1960 yılında kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti'nin İçişleri Bakanı Yorgacis tarafından Akritas planına göre oluşturulan Rum kuvvetlerinin elemanları, 21 Aralık Cumartesi gününün ilk saatlerinde, Lefkoşa'nın Türk mahallesi olan Tahtakale semtinde, Girne'den evlerine dönmekte olan iki arabadaki Türklerin kimliklerini kontrol etmek istediler. Kendilerinin polis olduğunu söyleyen sivil kıyafetli ve silahlı Rumların durumlarından şüphelenen Türkler, Rumlardan "polis olduklarını belgeleyen kimlik kartlarını" göstermelerini istediler. Bunun üzerine silahlı Rumlar, arabadakilerin inmelerini emrettiler. Kadınlarının erkekler tarafından elle aranmasına izin veremeyen Türkler ile Rumlar arasında tartışma çıktı. Bu sırada bir Türk kadını, kendini polis olarak tanıtan Rumlardan birinin polis değil, Olimpiakos Futbol Kulübünde oynayan Yanni adlı bir futbolcu olduğunu fark etti. Kadının bağırması üzerine paniğe kapılan Rumlar, ateş etmeye başladı. Açılan ateş sırasında durdurulan araçta bulunan Cemaliye Emir Ali ve Zeki Halil Karabülük hayatını kaybetti, dört kişi de yaralandı. Daha sonraki günlerde de özellikle Lefkoşa'nın Dereboyu Mahallesi'ndeki Türk evlerine karşı Rum taarruzları başladı ve tüm Kıbrıs'a yayıldı. Bu çalışmada, Kıbrıs tarihinde "1963 olayları" veya "Kanlı Noel" olarak anılan söz konusu olayların, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) ve Cumhuriyet Senatosunda nasıl ele alındığı, Türk Hükümeti'nin ve diğer partilerin görüşlerinin neler olduğu, TBMM Arşivi'ndeki Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu tutanakları incelenerek ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: TBMM, Cumhuriyet Senatosu, Kanlı Noel, Kıbrıs

Abstract

In the early hours of Saturday December 21st, in Tahtakale which was one of the Turkish districts in Nicosia, Greek force supporters (these soldiers were organized by Interior Minister Yorgacis by relying on to the Republic of Cyprus which was founded in 1960) wanted to control two Turkish Cypriots' identity cards who were coming back to home from Kyrenia. Turks suspected from the behaviors of Greeks who introduced themselves as police and ask them to show the documents, which prove that they are police. Therefore, armed Greeks commanded them to get out of the car. The discussion was occurred between the Greeks and the Turks because Turks did not let the Greeks to check women in the car by hand. At this moment, one of the women had realized that one of the Greeks was a football player who played in Olympiacos Football Club named as Yanni. Since the woman started to scream, the Greeks began to fire and Cemaliye Emir Ali ve Zeki Halil Karabülük were killed and other four were injured. In the following days, Greek offensive had started to take place especially towards the Turkish districts in Dereboyu, Nicosia and spread out all over the Cyprus. In the present study, it is aimed to point out how Turkey Grand National Assembly (Parliament) and the Senate of the Turkish Republic in Turkey handled this issue and the views of Turkish Government and other parties about the issue that referred as "1963 Events" or "Bloody Christmas" by examining the archives of Parliament in the National Assembly and Senate of the Republic in Turkey.

Keywords: Parliament, the Senate of the Republic, Bloody Christmas, Cyprus

GİRİŞ

Akritas Planı'nı yürürlüğe koyan ve aktif harekete tüm ada sathında geçerek Ada'daki Türk nüfusu ortadan kaldırmak için seferber olan Rumların (Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi-BCA.030.01.64.394.29), Aralık 1963'teki bu saldırıları, elbette bir haftada karar verilip uygulanmış olaylar değildi. Planlı bir geçmiş vardı. Başpiskopos Makarios ve Rumların çoğunluğu, henüz Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulması aşamasında cumhuriyeti nasıl Rumların tam egemenliğine dönüştüreceklerinin hesaplarını yapmaya başlamışlardı. Cumhuriyet ilanını geçici bir aşama ve Enosis'e giden yolda bir atlama taşı olarak gördüğünü her fırsatta açıkça ifade eden Makarios, zaman geçirmeden hazırlıklara girişmişti. Bu hazırlıkların neler olduğunu, o dönemde Kıbrıs Ordusu'nda görevli bulunan Yunanlı General George Karayannis'in açıklamalarından öğreniyoruz. Karayannis'in, Atina'daki Ethnikos Kryx gazetesinde, 13 Haziran 1965 tarihinde yayınlanan açıklamasındaki ifadelerinden kolaylıkla anlayabiliyoruz. Şöyle ki:

"Makarios, 1960 yılının Ağustos ayında (Antlaşmaların imzalandığı günlerde) aşağıdakileri uygulama kararı aldı: Kıbrıslı Rumları muharebeye hazırlık amacıyla gizlice silahlandırmak, Anayasa'da değişiklik yaparak Cumhurbaşkanı Muavininin veto yetkisini ortadan kaldırmak, muharebeye hazırlanmak için gizli bir plan hazırlatmak. Kıbrıslı Rumlar böylece muharebeye hazırlandılar ve kurulan gizli örgütün adı daha sonra 'Rum Milli Muhafız Ordusu' adını aldı. Türklerin Anayasa'da değişiklik yapılmasını reddetmeleri üzerine, Makarios gizli planını yürürlüğe koydu ve Rumların Türklere karşı saldırıları, Aralık 1963'de başlatıldı."

(Güler, Efeğil, 2001: IX)

Kıbrıs'ta artık hiçbir şeyin eskisi gibi olamayacağını yansımasını oluşturan Kanlı Noel, doğaldır ki Ankara'da, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde (TBMM) de etkili bir şekilde yankılandı.

Bu çalışmada, Kıbrıs tarihinde "1963 Olayları" veya "Kanlı Noel" olarak anılan olayların, TBMM

ve Cumhuriyet Senatosu'nda ele alınış biçimi, Türk Hükümeti'nin ve diğer partilerin görüşleri, TBMM Arşivi'ndeki Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu tutanakları incelenerek ortaya konulmaya çalışıldı. Tutanaklardan yansıyanlar, Kıbrıs Türk toplum tarihinde önemli bir dönemi, belgeler eşliğinde ve de farklı bir noktadan görmeyi sağlamış bulundu.

Millet Meclisi'nin Dışişleri Bakanı Tarafından Bilgilendirilmesi

Ada'da Rumların 21 Aralık 1963 gecesi başlattıkları olaylar, TBMM'nin gündemine ilk kez üç gün sonra, 24 Aralık'ta geliyordu. Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkin'in Kıbrıs'ta son günlerde Türk Toplumuna karşı işlenen ve can kayıplarına sebep olan kanlı olaylar karşısında hükümetçe alınan siyasi tedbirler ile ilgili Millet Meclisi'ne bilgi vermek maksadıyla yaptığı konuşmada, konunun ayrıntıları milletvekillerinin bilgisine sunuluyordu. Gelişmeleri, 30 Kasım'da Cumhurbaşkanı Makarios'un Dr. Küçük'e, Lefkoşa'daki Türkiye ve Yunanistan Büyükelçileri ile İngiltere Yüksek Komiseri'ne verdiği muhtıralardan başlayarak anlatan Erkin, Başpiskopos Makarios'un, Devlet'in işleyişinde güçlükler doğurduğu iddiası ile kaldırılmasını istediği Anayasa hükümlerinin hemen hepsinin, Kıbrıslı Türklerin hak ve menfaatlerinin temel teminatını teşkil eden ve Zürih Antlaşması'ndan Kıbrıs Anayasası'na aktarılmış bulunan ve Anayasa'nın 182 nci maddesinde, hiçbir şekilde kaldırılamayacağı veya değiştirilemeyeceği vurgulanan temel hükümler olduğunu, Anayasa garantisinden yoksun kaldığı takdirde Kıbrıs Türk Cemaati'nin, niyetleri malum bulunan Rum Cemaati'nin ve liderlerinin tamamıyla takdir ve lütfuna bırakılmış alelade bir azınlık duruma indirilmiş olacağını, böyle bir girişimin de hiçbir Türk hükümetince kabulüne asla imkan olmadığını ifade ediyordu.

Üç yıldan beri Kıbrıs'ta devlet yönetiminde ortaya çıkan güçlüklerin karşı tarafın iddia ettiği gibi Anayasa'nın uygulamasından değil, Anayasa ve antlaşmalar hükümlerinin Rumlar tarafından kasıtlı olarak uygulanmamasından veya kötü

uygulanmasından doğduğunu, Cumhurbaşkanı Makarios'un sahip olduğu Cumhurbaşkanlığı sıfatının gereklerini ve tarafsızlığını unutarak Rum Cemaati'ni antlaşmalara cephe almaya ve Türk Cemaati'ne karşı tahrik etmeye devamlı şekilde çalıştığını belirten Erkin, Kıbrıs'taki güçlüklerin asıl sebeplerinin de bunlar olduğunu vurguluyordu. Erkin, bu düşünceyle 6 Aralık günü Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin Makarios'un tekliflerini reddetme karar verdiğini ve bunu aynı gün bir bildiri ile kamuoyuna açıklayarak, yanıtlarının 16 Aralık günü Lefkoşa Büyükelçisi tarafından bizzat Makarios'a gönderildiğini, Makarios'un, Türk Hükümeti'nin yanıtını alıp inceledikten birkaç saat sonra, kapalı bir zarf içinde ve zarfın içeriğini bilmediğini söyleyen Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri aracılığıyla Büyükelçiliğe geri gönderdiğini, zarfın içinden çıkan gayri resmi bir kağıda, Türk Hükümeti'nin yanıtının Kıbrıs'ın iç işlerine müdahale mahiyetinde görüldüğü ileri sürülerek kabul edilemeyeceği yazıldığını, bu davranışın uluslararası ilişkilerdeki teamül ve usullere tamamıyla aykırı olduğunu söylüyordu. Son günlerde NATO Konseyi, Avrupa Konseyi ve Kıbrıs İttifak Antlaşması Bakanlar Toplantıları vesilesiyle Paris'te, İngiltere ve Yunanistan Dışişleri Bakanları ile yaptığı görüşmelerde, Kıbrıslı Rumların çok tehlikeli bir yolda olduklarını, Kıbrıs Anayasası'nın temel maddelerinin değiştirilmesini Türkiye'nin asla kabul edemeyeceğini, Kıbrıslı Rumlar antlaşmalara dayanan bugünkü Anayasa rejimini yıkmaya teşebbüs ederlerse, bütün Kıbrıs meselesinin yakın geçmişteki çeşitli mahzurları ile geri getirilmiş olacağını belirttiğini ifade eden Dışişleri Bakanı Erkin, diplomatik yollarla Kıbrıs'taki güçlükleri çözmeye çabaladıkları bir sırada, 20 Aralık gününü 21 Aralık'a bağlayan gece meydana gelen olayları anlatarak konuşmasına devam ediyordu. Bu gelişmeler üzerine 23 Aralık 1963 tarihinde Yunanistan, İngiltere ve ABD Büyükelçilerini davet ederek, Kıbrıs'taki son olayları Türk Milleti'nin ve Hükümeti'nin son derece ciddi kabul ettiğini ve büyük bir hassasiyetle izlediğini anlattığını belirten Erkin, Kıbrıslı Rumların tecavüz ve tahriklerinin derhal durdurulması için hükümetlerinin ellerindeki bütün

imkanları seferber etmelerini talep ettiğini, İngiliz Büyükelçisi'nin Kıbrıs Dışişleri Bakanı'na, herhangi bir gelişmenin ilk şartının Ada'da nizam ve asayişin korunmasına bağlı olduğunu bildirdiğini ve Ada'da gerginliği giderecek, asayışı koruyacak tedbirlerin alınması için Cumhurbaşkanı Makarios'a müştereken müracaat edilmesi hususunda İngiltere'nin Türkiye'ye ve Yunanistan'a katılmaya hazır bulunduğunu açıkladığını aktarıyor, Yunanistan Dışişleri Bakanı'nın da Yunan Parlamentosu'nda yaptığı konuşmada, Kıbrıs halkını aralarındaki anlaşmazlıklara uzlaşıcı bir zihniyet içerisinde barışçı hal çareleri aramaya davet ettiğini ve Türkiye ile Yunanistan arasındaki iyi münasebetleri Kıbrıs'ta da kurmak için Yunan Hükümeti'nin elinden geleni yapacağını beyan ettiğini dile getiriyordu.

Erkin konuşmasında, Lefkoşa'daki Türkiye, Yunanistan ve İngiltere temsilcilerinin Başkan Makarios ile Dr. Küçük nezdinde ortak girişim yaparak çarpışmaların derhal durdurulmasını istemeleri konusunda üç devletin mutabık kaldığını belirterek, Müttefik İngiltere ve Yunanistan hükümetlerinin, Türkiye için hayati olan bu konuda yüksek ortak çıkarların ve ortak garanti sözleşmelerinin emrettiği şekilde Türkiye ile yakın işbirliği yapmalarını istediklerini ve beklediklerini açıklıyordu. Cumhurbaşkanı Makarios ile Cumhurbaşkanı Yardımcısı Dr. Küçük'ün 23 Aralık'ta bir araya gelerek, her iki cemaate hitaben, sükûnet tavsiye eden ortak bir çağrı yayınlanmasını, asayişin iadesini teminen Kıbrıslı Rum ve Türk polislerden oluşan karma polis devriyelerinin görevlendirilmesini ve diğer bazı tedbirlerin alınmasını da kararlaştırdıklarını belirten Erkin, buna karşın silahlı çarpışmaların hala devam ettiğini öğrendiklerini, hukuki alanda başarı elde edemeyeceklerini anlayan Kıbrıs Rumları'nın işi bu defa fiili tecavüze dökerek Kıbrıs Türkleri'ni ve Türkiye'yi tahrik edip karşı harekete sevk etmeyi amaçladıklarını değerlendirdiklerini ifade ediyordu. Silahlı çatışmaların derhal durdurulmasını sağlamak amacıyla diplomatik yollardan girişimlerini devam ettirdiklerini, olayların her türlü gelişimine karşı gerekli bütün çalışmaları da hükümetinin yapmakta olduğunu bildiren Dışişleri Bakanı, akıl ve sağduyunun ilgililere hakim olmasını ümit ettiklerini,

buna karşın Rum Toplumunu yöneticilerinin gerekli sağduyuyu göstermedikleri takdirde bundan doğacak bütün sonuçların sorumluluğunun Rum yöneticilerde olacağını belirterek konuşmasını tamamlıyordu (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 24-12-1963: 509-511).

Şehitlere Saygı Duruşu ve Diğer Partilerin Olaylara Tepkileri

Aynı tarihteki oturumda, Adalet Partisi (AP) Milletvekili Ertuğrul Akça'nın önergesi üzerine TBMM'nde bulunan milletvekilleri, Kıbrıs'ta Rumlar tarafından şehit edilen Türkler için ayakta üç dakikalık saygı duruşunda bulunuyorlardı (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 24-12-1963:511-512). 26 Aralık'ta da Cumhuriyet Senatosu'nun tabii üyeleri Kadri Kaplan, Mucip Ataklı ve Mehmet Özgüneş'in, 'Kıbrıslı Rum idarecilerin alçakça tertipleri neticesinde Kıbrıs'ta, hürriyet uğrunda hayatlarını feda eden kardeşlerimiz ve aynı uğurda canlarını veren şanlı ordumuzun şerefli mensuplarının aziz ruhları önünde Cumhuriyet Senatosu'nun 3 dakikalık saygı duruşunda bulunmasını' öngören önergeleri üzerine Senato Genel Kurulunda üç dakikalık saygı duruşu icra ediliyordu (Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, 26-12-1963: 4).

Saygı duruşunun ardından, Kıbrıs'ta Türk Toplumuna karşı işlenen ve can kayıplarına sebep olan kanlı olaylar hakkında Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP) Grubu adına Sivas Milletvekili Cevad Odyakmaz'ın konuştuğunu görüyoruz. Odyakmaz, Türk Milleti'ni derin bir üzüntü ve endişe içinde bırakan birtakım fesatçı ve düşman unsurların Zürih ve Londra Antlaşmalarına aykırı olan bu hareketlerinin hiçbir suretle mazur gösterilemeyeceğini belirterek başladığı konuşmasına, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin halen üç devletin garantisi altında olduğunu ve bu garantinin, devletler adına olduğu kadar, insanlık adına da verildiğini ve bu hareketin insanlığa karşı bir cinayet olduğunu belirterek sürdürüyordu. Rum yöneticilerin ve hatta bizzat Kıbrıs Cumhurbaşkanı'nın komitecileri tahrik ettiği, ateşi körüklediği bir ortamda, Kıbrıs'ta can ve mal emniyetine, insan haklarına tecavüz edenlerin

gayesinin Enosis olduğunu vurgulayan Odyakmaz, Kıbrıs'ta dökülen her damla Türk kanının intikamının icap ederse bütün Türk Milleti'nin kanını akıtmak pahasına mutlaka alınacağını da altını çiziyordu. Türkiye'deki 30 milyon Türk'ün kalbinin, Kıbrıs'taki 120 000 Türk'ün kalbi ile beraber çarptığını, bu sebeple Kıbrıs'ta bir Türk'ün bağına sıkılan kurşunun, 30 milyon Türk'ün bağına sıkılmış bir kurşun olduğunu artık Rumların ve bütün dünyanın bilmesi gerektiğini belirterek, Türk Milleti'nin taahhütlerine daima bağlı kaldığını ve diğer milletlerden de sadece bunu istediğini, ama sonsuz kadar bu duruma sabredemeyeceklerini ifade eden Odyakmaz, Kıbrıs'taki olayların engellenmesi için garanti vermiş olan devletlerin derhal müdahale etmelerinin zorunlu olduğunu ve hükümetten de enerjik hareket etmesini istediklerini, Kıbrıs'ta uluslararası hukuk ve ahlak kurallarının ahlaksızca ve alçakça çiğnenmesine Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin asla müsaade etmeyeceğine inandıklarını söyleyerek, Kıbrıs'ta can veren ve yaralanan soydaşların acılarına ortak olduklarının ve hainlerin cezasız kalmayacaklarının altını çiziyordu (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 24-12-1963: 512).

Odyakmaz'dan sonra söz alan ve aynı konuda AP Grubu adına konuşan Konya Milletvekili Faruk Sükan da, Kıbrıs Davası'nın Türk ulusu için yıllarca emek ve gayret sarf edilen milli bir dava karakteri taşıdığını, bu nedenle konuyu tamamen partiler üstü bir konu olarak değerlendirdiklerini, iç politika konuları üzerindeki anlaşmazlık ve çekişmeler ne kadar şiddetli olursa olsun, iktidarlar için değişmeyen ve değişmeyecek olan ve milli bir hüviyet taşıyan dış politika esasları üzerinde TBMM'de temsil edilen bütün siyasi partilerin bağlaşıklık ve mutabık olduklarını belirterek, ana muhalefet partisi olarak bu fırsattan istifade ederek istifa etmiş bulunan bir hükümetin durumundan faydalanmayı düşünmediklerini, ancak, hükümetin istifa etmiş olmasına karşın sorumluluk yüklenmekten geri kalamayacağını, Türkiye Cumhuriyeti hükümetlerinin hangi parti veya görüşe bağlı olurlarsa olsunlar, başlıca dış politika konularında bütün partilerin kuvvetli desteğine güvenebileceğini belirtiyordu. Gelişen olayların, hükümetin şimdiye

kadar kendilerinin yapmış oldukları eleştiri ve uyarıları dikkate almadığını gösterdiğine işaret eden Sükan, hükümetin tereddütlü, çekingen ve pasif bir politika yerine aktif ve cesur bir politika takip etmesi durumunda mevcut olayların gerçekleşmeyeceği iddiasında bulunuyordu. Sükan, Dışişleri Bakanlığı'nın geçen yıldan beri Kıbrıs konusunda ne gibi karar ve önlemler aldığını ve bunları ne ölçüde uygulamaya koyduğunu bilmediklerini ve Dışişleri Bakanı'nın bugünkü konuşmasında da bu önlemler hakkında tatminkar cevap vermediği eleştirisinde bulunarak, Kıbrıs'ta meydana gelen olayların çok önceden düzenlenmiş bir plan dahilinde yürütülmekte olduğunu ve bunun altında Enosis'in başı olduğuna hiç kimsenin şüphesi olmayan bugünkü Kıbrıslı Rum yöneticilerin bulunduğunu ifade ediyordu. Sükan, Kıbrıs'taki bugünkü iç çatışmaların kısa bir zaman sonra uluslararası bir konu haline getirilmek için düzenlendiği düşüncesinde olduklarını, aslında Kıbrıs Cumhurbaşkanı Makarios'un, daha Zürih ve Londra Anlaşmaları'ndan ve Kıbrıs Anayasası'nın yürürlüğe girmesinden çok kısa bir zaman sonra bu yönde açık şekilde faaliyetlere başladığını ve zaman zaman yaptığı açıklamalarla takip ettiği planın ana hatlarını ortaya koyduğunu, sonunda 30 Kasım'da Kıbrıslı Türk liderlere anlaşmaların değiştirilmesi ve Kıbrıs Anayasası'nın tadili ile ilgili olmak üzere 13 maddelik bir muhtıra vererek, bir azınlık statüsü kurmak ve ilhak etmek istikametine olduğunu açıkça gösterdiğini, hatta Türk Hükümeti'nin 16 Aralık 1963 tarihli cevabi notasını diplomatik kural ve nezaketin dışında bir tutumla reddetmek cesaretini de kendisinde gördüğünü anlatıyordu. Bu konularda, gerekli önlemleri aldığını iddia eden hükümetin bu önlemlerin içeriğinden parlamentoyu haberdar etmediğini, Anayasa'nın pervasızca ihlal edildiği ve antlaşma esaslarına uyulmadığı bu durum karşısında hükümetin açık ve kesin kararlar alması gerekliliğini ortaya koyuyor ve normal diplomatik görüşmelerle hiçbir sonuç sağlanamadığı ve sağlanamayacağı saptamasını yapıyordu.

Faruk Sükan'a göre, Garanti Antlaşması çerçevesinde Kıbrıs Anayasası, Türkiye, Yunanistan ve İngiltere'nin teminatı altında olup, Anayasa'nın

ihlali halinde Zürih ve Londra Antlaşmalarının uygulanmadığı durumda bu üç devlet ortak veya tek başına müdahale hakkına sahip bulunmaktadırlar. Bugüne kadar gerçekleşen gelişmeler karşısında hükümetin bu anlamda ne gibi bir önlem aldığı veya almayı düşündüğünün belli olmadığını altını çizen Sükan, AP olarak esaslarında mutabık buldukları dış politikanın gerçek anlamda milli bir dış politika kimliğini barındırabilmesi için hükümetlerin bu gibi konularda mutlaka muhalefetle işbirliği içinde bulunmak zorunda olduklarını hatırlatarak, ancak bu zorunlu görevi, iktidarda bulunan hükümetin yerine getirmediğini belirtiyordu. Kıbrıs davasının Türk'ün müşterek davası olduğunu anlatan Sükan, bu konuda Türk'ün haklarını çiğnetmeyecek olan her hükümetin kendilerinden samimi yardım ve desteği göreceğini söyleyerek, Kıbrıs'ta meydana gelen bu üzücü gelişmeler karşısında hükümetten azimli ve cesaretli karar ve hareketleri beklemekte olduklarını ifade ediyordu (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 24-12-1963: 512-514).

Kıbrıs'taki kanlı olaylar hakkında Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) Grubu adına söz alan İstanbul Milletvekili Cihad Baban ise konuşmasına öncelikle, Kıbrıs'ta hürriyet içinde ve insanca yaşama uğrunda hayatlarını feda etmiş olan soydaşlarının aziz hatıralarına karşı duydukları sonsuz saygıyı belirterek, onları bu büyük mücadelede unutmayacaklarını ifade ediyor, Kıbrıs'ta yaşayan 120 bin Türk'ün yanında olduklarını bütün dünyaya bir kere daha açıkladıklarını vurgulayarak başlıyordu. Kıbrıs Devleti Başkanı Makarios'un Kıbrıs Anayasası'na başkaldırmış olduğu için Kıbrıs'taki Türklerin aylardır gece yataklarında huzur içinde uyuyamadıklarını, aylardan beri Ada'nın üzerinde bir felaket rüzgarı estiğini, Türk Cemaati'ne karşı girişilen bu tehdit ve tecavüz yüzünden de Türk kamuoyunun büyük üzüntü içinde olduğunu belirterek konuşmasını sürdüren Baban, Makarios ve onun izinde gidenlerin Londra ve Zürih Antlaşmaları'nı kendi emellerine kavuşmak için geçici bir adım olarak gördüklerinin ve ortaya fırsat çıktığı zaman Enosis'e ulaşmak amacıyla bir adım daha atma girişiminde bulduklarının açıkça görüldüğünü belirtiyordu.

Türkiye'nin daha önce bu kötü niyeti sezdiği için, Türk belediyeleri konusunda olduğu gibi, Kıbrıs Devleti'nin dikkatini çektiğini ve Türk haklarının çiğnendiği günden beri aralıksız öneri ve uyarılara rağmen son iki gün içinde meydana gelen ve insanlığa utanç veren cinayetlere engel olamadığını ifade eden Baban, Kıbrıs'ta soydaşlarının öldürülüp yavruların üzerine ateş açıldığı ve Yeşil Ada'daki insanların korkunç kabuslar içinde yaşatmaya mahkum edildikleri zaman, bu insanlığa yakışmayan tutum karşısında Türkiye'de ayrı ayrı düşünecek, ayrı ayrı istikametlere yönelecek bir parti olmadığı gerçeğini EOKA'cı Kıbrıs Rumlarına duyurmak istediklerini söylüyordu. Baban, Türkiye'nin büyük kuvvetinin bu birlikte bulunduğunu vurgulayarak, Kıbrıs hakkındaki görüşlerini açıklamaya devam ediyordu. Kıbrıs'ın Türkiye ile Yunanistan arasında Büyük Atatürk'le Venizelos'un kurmuş oldukları dostluğu kuvvetlendiren bir unsur olmasını istediklerini belirten Cihat Baban, Zürih Antlaşması'na imza atarken, Ada 'da birbirine yan gözle bakan insanların bir gün en büyük dostluk duygusu içinde, bir Devlet yapısı altında, tek bayrağa saygı göstererek, birbirlerine yaklaşabileceklerini ve o Devletin başına geçen kişinin din ve soy farkı gözetmeksizin bu dostluğun mimarı olmak şerefini kazanacağını düşündüklerini, oysa o kişinin, yani Makarios'un bu şerefi elinin tersiyle ittiğini, dostluğun mimarı olacağına düşmanlığın ve fesatçı bir politikanın yolcusu olduğunu ifade ediyordu.

Türkiye ile birlikte Kıbrıs'ın bağımsızlığını teminat altına alan İngiltere ve Yunanistan'ın, Makarios'un tarafsız bir devlet reisi olması lazım gelirken, Anayasa'yı ihlal ederek Türk halkının karşısına dikilip EOKA'cıları harekete geçirdiğinden asla şüphe etmediklerine inanmak istediklerini açıklayan Baban, Makarios'un işe önce Anayasa Mahkemesi Başkanı'nı kaçırmakla başladığını, Türk belediyeleri konusunda Anayasa'yı ihlal ettiğini, Ankara'ya geldiği zaman yüzüne de söylediklerini, buna karşın görevinin gerektirdiği dürüstlüğe dönmediğini gördüklerini ifade ediyordu. Dolayısıyla, Anayasa'yı bile bile çiğneyen bir Devlet Reisi'ne, Türkiye'nin, Yunanistan ve İngiltere'nin söyleyecek ciddi sözleri olması

gerektiğini, İngiltere ve Yunanistan'ın da Türkiye gibi aynı sorumluluk duyguları içinde görevlerini yapmakta olduklarına inanmak istediklerini dile getiriyordu. Yeşil Ada'nın siyasi ufkunu kızartan Türk şehitlerinin taze kanının kendilerine bir gerçeği hatırlatmakta olduğunu, kendilerinin kötülükten bir şey çıkmayacağına inanan ve bu inançla hakkını uygarlık ve hukuk kavramından alan bir toplum olduklarını, bunun karşısına Makarios'un rahipliğe, komitacılığın bayağı usullerini bulaştırmaktan kendisini alamamış bir insan olarak çıktığını, kan dökülmeye başlayınca bu felaketin nerede duracağını ve nasıl biteceğini kimsenin tahmin edemeyeceğini, fakat kimsenin tahmin edemeyeceği bir sonucun içinde ilahi bir gerçek saklı olduğunu, o kanı dökeni kanın mutlaka bir gün boğacağını anlatarak, kan dökülmesini istemediklerini, Kıbrıs'ta iki cemaatin Türk, Yunan dostluğuna kuvvet kazandırarak kardeşçe yaşayıp gelişmesini arzuladıklarını ifade ediyordu.

Baban, Avrupa uluslarının birleşip kaynaştığı bir devirde, Yunanistan'la NATO içinde kader birliği yapıldığı bir zamanda Makarios'un bu dostluğu sabote etmek istemesini Yunanistan'ın da onaylamayacağına emin olduklarını söyleyerek, CHP adına ve bu halde bütün partilere ve ülkeye tercüman olmaktan korkmadan Türk Milleti'nin müşterek davası olan Kıbrıs Anayasası'nı koruma ve savunma yolunda hiçbir fedakârlıktan kaçınmayacaklarını ilan ediyor, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin de bir bütün olarak bu düşünce ve kararı onayladığına inancını dile getiriyordu. İmzaladığı Anayasa'ya saygısızlık ederek kendisini ve makamını yasa dışı bir hale sokan bu komitacının, Kıbrıs'ta dökülen kanlardan kişisel olarak sorumlu olduğunu belirten Baban, şayet Makarios'un kendi eliyle imzaladığı Anayasa'yı hiçe sayarak bu Anayasa'nın tanıdığı iki milletin beraber yaşama prensibini ve bu prensibin Türk Cemaati'ne tanıdığı hak ve menfaatleri ihlal etmekte devam ederse, Türkiye'nin de antlaşmaların imzasından evvelki taleplerini yeniden canlandırabileceği, yani Ada'nın taksimini isteyecekleri uyarısını yapıyordu (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 24-12-1963: 514-516).

Yeni Türkiye Partisi (YTP) Grubu adına Sam-

sun Milletvekili Kamuran Evliyaoğlu da Kıbrıs'ta meydana gelen son olaylarla ilgili olarak yaptığı konuşmada, Kıbrıs'ın cumhuriyet rejimine kavuşmasından önceki olayların acısının henüz çıkmadan cumhuriyetin ilanını takip eden günlerden beri huzursuzluğun ortadan kalkmadığının bir gerçek olduğunu vurgulayarak, birkaç günden beri Kıbrıs'ta Türk Toplumuna karşı, Rumlar tarafından yapılan adı ve hunharca tecavüzleri de yeni bir EOKA zihniyetinin alçakça örnekleri olarak gösteriyordu. Kıbrıs Türkleri'nin hiçbir zaman yalnız olmadıklarını ve olmayacaklarını belirten Evliyaoğlu, onların arkasında devleti, hükümeti ve asil varlığı ile Türk Milleti'nin mevcut olduğunu, hükümetin uluslararası kurallara ve Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası'na uygun olarak gerekli önlemleri alacağına şüpheleri olmadığını belirtiyordu (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 24-12-1963: 516).

Evliyaoğlu'ndan sonra söz alarak Millet Partisi (MP) Grubu adına konuşan İstanbul Milletvekili Zekai Dorman ise, Kıbrıs Rumları'nın Türklere karşı giriştikleri kanlı tedhiş hareketlerini bütün Türk Milleti'nin derin bir elem ve nefretle karşıladığını, Türk Toplumunun hak ve hayatını korumak için hükümetçe alınacak önlemleri MP Meclis Grubu olarak desteklemeye hazır olduklarını, böylesi konularda parti anlaşmazlıklarının bir kenara koyulacağını ifade ediyordu (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 24-12-1963: 516).

Aynı gün yapılan görüşmelerde İstanbul Milletvekili Sabri Vardarlı'nın önergesi üzerine, "Kıbrıs Türkleri'nin yalnız olmadıklarını, Türk Milleti'nin yanı başında bulunduğunu ispat etmek bakımından, büyük Türk Milleti'ni temsil etmek üzere 10 kişilik bir Millet Meclisi Heyeti'nin tüm masrafları kendilerine ait olmak şartıyla derhal Kıbrıs'a gönderilmesine" ittifakla karar veriliyordu (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 24-12-1963: 516). Cumhuriyet Senatosu'nda da Tabii Üyeler Kadri Kaplan, Mucip Ataklı ve Mehmet Özgüneş'in 26 Aralık 1963 tarihinde verdikleri "Kıbrıs'taki kardeşlerimizin maruz buldukları vahşiyane tecavüzü Türk Milleti adına, yerinde incelemek üzere bir Senato Heyeti'nin Kıbrıs'a gönderilmesinin kabul buyurulması" konulu önergelerinin kabulü ile Senato'dan da beş kişilik heyetin Kıbrıs'a gitmesi karar altına alınıyordu (Cumhuriyet

Senatosu Tutanak Dergisi, 26-12-1963: 5).

Kıbrıs'ta Türk Toplumuna karşı işlenen ve can kayıplarına sebep olan kanlı olaylar hakkındaki görüşmelere TBMM'nde 25 Aralık'ta da devam edildi. AP Aydın Milletvekili Hilmi Aydınçer, Kıbrıs'taki kargaşalıklar ve Türk Cemaati'ne yapılagelmekte olan kanlı tecavüzler konusunda ancak radyo ve gazetelerden bilgi aldıklarını, konu ile ilgili olarak hükümet yetkililerinin ayrıntılı bilgi vermelerini ve soruları yanıtlamalarını isteyen 15 imzalı önerge verdiklerini belirtiyordu (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 25-12-1963: 6-7). Bunun üzerine söz alan Başbakan Yardımcısı Ekrem Alican da hükümetin bu açıklamayı yapmaya hazır olduğunu, ancak bunun zamanını seçme imkanının yine hükümete bırakılmasını istiyordu (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 25-12-1963: 7).

Başbakan İsmet İnönü'nün Konuşması

Daha sonra yeni kurduğu hükümetin programını açıklamak üzere söz alan Başbakan İsmet İnönü, hükümetinin uluslararası düzeni çiğneyen her türlü davranışı önlemek üzere her önleme başvurmakta devam edeceğini vurguladığı bir konuşma yaparak, hükümetin Kıbrıs'taki olaylar hakkında gerekli olan önlemleri süratle alarak uygulayacağını ve TBMM'ni de bilgilendireceğini aktarıyordu. İnönü, son gelişmelerle ilgili olarak üç garantör devlet Türkiye, Yunanistan ve İngiltere arasında ortak bir girişim için görüşmeler yapıldığını, böyle bir ortak görüşme ve girişimi kendilerinin teklif ettiğini ve görüşmeler sonucunda anlaşmanın verdiği tek taraflı girişim hakkını kullanmaya başladıklarını ilan ediyordu. Garantör devletlerin bu yasa dışı tecavüzlerin durdurulması için el birliği ile ve ciddiyetle çalıştıklarını ve çalışmakta olduklarını ifade eden İnönü, buna karşın tecavüz edenleri yola getirmenin mümkün olmadığını itiraf ederek, her şeye karşın Kıbrıs'ta yaşayan ırkdaşlarına karşı yüklenmiş oldukları sorumlulukları yerine getireceklerini belirtiyor ve bugün (25 Aralık 1963) Türk uçaklarının Kıbrıs'a giderek ilk ihtarı yaptıklarını açıklıyor ve devlet olarak her konuda, iç işlerde olduğu gibi, dış ilişkilerde de yasal düzene bağlı olan bir devlet ve millet olduklarını, kend-

ilerine de yasal düzen dışında muamele ve tecavüz yapmak isteyenlere karşı kuvvetlerinin ve iradelerinin sarsılmaz bir şekilde etkisini göstereceğini duyuruyordu (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 25-12-1963: 7-28).

Türk Kamuoyunun Tepkilerini Dile Getiren Telgrafların Meclis'te Okunması

Aynı gün yapılan oturumda, İzmir Belediye Başkanı Osman Kibar'ın, İzmir Belediye Meclisi adına Kıbrıs'taki esef verici olaylar sırasında ölen ve yaralanan Türklerin ve ailelerinin acılarını paylaştıkları, Kıbrıs Türkleri'nin can ve mal emniyetlerinin, hürriyet ve saadetlerinin korunması konusunda son çareye dahi başvurulmasını istedikleri ve bu isteğin Kıbrıs Türk Cemaati liderlerine de ulaştırılması rica ve temennisini belirten telgrafi Meclis'te okunuyordu. Ayrıca 25 Aralık'taki oturumda, Meclis'e gönderilmiş olan Mamak Askeri Cezaevi'nden 21 Mayıs tutukluları adına İlhan Başın'ın, Kıbrıs olaylarına dair alınacak her türlü karardan huzur duyacaklarına dair telgrafi, Posof Öğretmenler Derneği'nin, Kıbrıs olaylarına dair alınacak her türlü önleme hazır olduklarına dair telgrafi, Kişililar'ın Kıbrıs'taki mütecevizlere karşı fedai olacaklarına dair telgrafi, Giresun Ceza ve Tevkif evi Müdür, memur ve mahkumlarının Kıbrıs olaylarını protesto ettiklerine dair telgrafi, Honaz halkı adına Murat İnce'nin Kıbrıs olayları hakkında TBMM'nin tutumuna içten katıldıklarına dair telgrafi, Elazığ 21 Mayıs olayı mahkumlarının, Kıbrıs olayları karşısında kendilerine görev verilmesi hakkında telgrafi, Zehra Karşılıların, Kıbrıs olayları karşısında binlerce gönüllü Karlı'nın vazife beklediklerine dair telgrafi, Konya Millet Partisi İl Teşkilatı'nın Kıbrıs olayları karşısında Yüce Meclis'in tutumunu onayladıklarına dair telgrafi okunuyordu (Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 25-12-1963: 28).

Cumhuriyet Senatosu'ndaki Görüşmeler ve İnönü'nün Konuşması

Meclis'teki bu görüşmelerle milletvekillerinin ve kamuoyunun, Kıbrıs'ta 21 Aralık ve sonrasında meydana gelen olaylardan haberdar edilmesinin

ardından, konu 26 Aralık 1963'den itibaren Cumhuriyet Senatosu'nda gündeme geliyordu. 24 Aralık'ta Senato'da Tunceli Senatörü Mehmet Ali Demir'in, Kıbrıs'ta meydana gelen son olaylar hakkında Başbakan veya Dışişleri Bakanı'nın Senato'ya açıklama yapması isteğini içeren bir önerge vermesinden sonra 26 Aralık'ta Başbakan İsmet İnönü bir konuşma yaparak Senato'yu bilgilendiriyor ve Kıbrıs'taki son gelişmeleri kamuoyuna açıklıyordu (Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, 24-12-1963: 464). Bir gün önce Millet Meclisi'nde yaptığı konuşmadan sonra yeni gelişmelerin meydana geldiğini belirten İnönü, bir gün önce diğer garantör devletlerle ortak girişim talebinde bulduklarını, ancak çabalarının diplomatik sahada kalması üzerine kendilerinin tek başına girişim haklarını kullanmak zorunda kaldıklarını, ancak bugün diğer garantörlerin de ortak girişimi kabul ettiklerini söyleyerek, bu yeni durumun dün gece ateş kesme kararını getirdiğini ve İngiliz General'in komutasında yerel komutanların durumu değerlendirmeye başladıklarını ifade ediyor ve Türk kamuoyunun hassasiyetini şöyle dile getiriyordu:

“Muhterem arkadaşlarım, bu 8-10 gündən beri Kıbrıs'ta olan hadiseler, bilhassa son günlerdeki çok acıklı vakalar milletimizi tahmin edemeyeceğimiz kadar heyecana düşürmüştür. Gece sabahlara kadar bize uyku uyutmuyorlar. Memleketin her tarafında, tahmin edemediğiniz herhangi bir köyden veya kasabadan, cemiyetin herhangi bir tabakasından vatandaşlar uyandırılıyor, Kıbrıs'tan bilgi istiyorlar ve tahmin edemeyeceğiniz acı kelimelerle iç huzursuzlukları ifade ediyorlar”

(Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, 26-12-1963: 6)

Türk Uçakları Kıbrıs Semalarında

Aynı gün Senato'da konuşan Dışişleri Bakanı F.C. Erkin, 24 Aralık'ta Millet Meclisi'nde aktarmış olduğu bilgileri burada da yineliyor, ayrıca o günden sonraki gelişmeleri de ekliyordu. Lefkoşa'daki uç devlet temsilcisinin 24 Aralık öğleden sonra, önce

Makarios'u, daha sonra Dr. Küçük'ü ziyaret ederek, üç garantör devletin ortak bildirisinde ifade edilen esaslar dahilinde girişimde bulunmalarından sonra da Makarios'un ve Rumların hareketlerinde olumlu bir gelişme olmadığını, aksine 24 Aralık'ı 25 Aralık'a bağlayan gece, Rumların ağır makinalı tüfek, havan topu, hafif makinalı tüfek ve tabanca gibi tesirli ateşli silahlarla Türk mahallelerine hücum ettiklerini ve girebildikleri bazı Türk mahallelerinde, mesela Küçük Kaymaklı'da, kadın, erkek, çocuk ayırt etmeksizin silahsız Türk halkına insafsızca ateş ettiklerini anlatan Erkin, bu gelişmeler üzerine aynı gece Başbakan, Genelkurmay Başkanı, İkinci Başkanı, Dışişleri Bakanlığı ve Genelkurmay'ın ilgili personelinin katılımıyla bir toplantı yaparak, Kıbrıs Hükümeti'ne yapılan ortak çağrının beklenen sonucu sağlamadığını, bu çok vahim duruma derhal son verilmesi için Üçlü Çağrı gereğince iki toplum lideri tarafından ateş kesilmesinin sağlanamamasının devamı halinde, Garanti Antlaşması uyarınca, Ada'da bulunan üç devlet askeri kuvvetleri tarafından süratle ve filen gerçekleştirilmesi için İngiltere ve Yunanistan hükümetleri nezdinde derhal gerekli girişimlerin yapılmasını kararlaştırdıklarını ve yine aynı gece İngiltere Büyükelçisi ve Yunanistan Büyükelçisi'ne konunun tarafından bildirildiğini dile getiriyordu. Erkin, 25 Aralık sabahı Kıbrıs'tan gelen haberlerin çok ciddi boyut alması üzerine, tek başına girişim kararı aldıklarını ve harekete geçtiklerini aşağıdaki ifadeleriyle açıklıyordu.

“Tepeden turnağa kadar silahlandırılmış ve evvelce hazırlanmış bir plan dahilinde hareket ettikleri anlaşılan gözleri dönmüş Kıbrıslı Rum çetecilerin günlerden beri Kıbrıs Türkleri'ne karşı giriştikleri inha hareketini durdurmak için hükümetimiz'in yaptığı çeşitli uzlaştırıcı teşebbüslerin müspet bir netice vermemesi üzerine ve Garanti Antlaşması'nın münferiden harekete geçmek hususunda bize verdiği hakka dayanarak, Türk Hava Kuvvetleri'ne mensup jet uçaklarına dün saat on dörtten itibaren, Lefkoşa üzerinde çarpışmaların durdurulması amacını güden ibtar uçuşları yapmaları emri verilmiştir. Aynı saatte de Kıbrıs'taki

Türk Alayı, Kıbrıslı kardeşlerimizi korumak amacıyla, Garnizonundan hareketle münasip savunma mevzilerine intikal etmiştir. Bu ibtar uçuşlarının, temenni ettiğimiz müspet neticeyi istihsale kafi gelmemesi halinde, Kıbrıslı kardeşlerimizin hayatlarını korumak amacıyla, gerekli diğer bütün tedbirler de alınmıştır”

(Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, 26-12-1963: 9)

Erkin, bu girişimin akabinde Makarios'un ateşkesine razı olduğunu belirterek, Kıbrıs Temsilciler Meclisi Başkanı Klerides ve Kıbrıs Savunma Bakanı Osman Örek'in de katılımıyla Lefkoşa'daki İngiliz Yüksek Komiseri'nin bürosunda ateşkes anlaşmasının imzalandığını aktarıyordu. Dışişleri Bakanı Erkin'in ifadelerine göre, İngiltere, Ada'da muhtelif ateşkes çabalarının sonuç vermediğine kanaat getirerek, Türkiye'nin önerisi olan Garanti Antlaşması'na taraf olan üç devletin askeri müdahalede bulunmalarından başka çözüm yolu kalmadığını belirtiyor ve Yunanistan ile Türkiye'nin de bu görüşü kabul etmelerini müteakip, Lefkoşa'daki İngiliz Yüksek Komiseri ile Türkiye ve Yunanistan Büyükelçileri hep birlikte 25-26 Aralık gece yarısı Kıbrıs Hükümeti'ne, Kıbrıs Hükümeti'nin Rum ve Türk temsilcileri de dahil olmak üzere, Garanti Antlaşması gereğince ilgili üç devletin Ada'da nizamı iade için müdahaleye hazır olduklarını bildiriyorlardı. Bu girişim gereği bugün, İngiliz General'in başkanlığında Lefkoşa'da bir toplantı yapılmakta olduğunu açıklayan Erkin, hükümetinin Kıbrıs'la ilgili olarak şimdiye kadar gereken önlemleri aldığını, bundan sonra da almaya devam edeceğini belirterek konuşmasını tamamlıyordu (Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, 26-12-1963: 7-10).

Cumhuriyet Senatosu'nda Muhalefet Parti Senatörlerinin Görüşleri

Dışişleri Bakanı'ndan sonra CKMP Grubu adına Afyon Karahisar Senatörü Celal Tefrik Karasapan Kıbrıs hakkındaki görüşlerini aktarıyordu. Karasapan, Kıbrıs'taki Türklerin başına gelebilecek en ufak bir olayın Türkiye'yi de ilgilendireceğini belirterek,

Kıbrıs'ta asıl kötülüğün kaynağının Makarios ve Rum idaresinin kötü niyetleri olduğunu, bunların Londra ve Zürih Antlaşmalarını mutlaka bozmak kararında olduklarını söylüyor ve bu nedenle Kıbrıs konusunu hükümetin daha yakından takip etmesini, olaylar olmadan önce gereken her tedbiri almalarını istiyor, Kıbrıs ile Türkiye'nin bir ilymiş gibi ilgilenilmesi ve her olayın önceden önlenmeye çalışılması gerekliliği üzerinde duruyordu (Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, 26-12-1963: 10-11).

AP Grubu adına Samsun Senatörü Fethi Tevetoğlu da konuşmasında, şimdiye kadar muhalefet partisi olarak her zaman dış politikada hükümetleri desteklemenin, hükümetlerin yanında bulunmanın en büyük bir şeref ve görev kabul edildiğini belirttiklerini, hükümetlerin bir hükümete, bir partiye değil, bütün bir millete ait olan bu büyük milli davada daha uyanık, daha aktif hareket etmesini belirttiğini anlatarak, Zürih ve Londra Antlaşmalarının imzalarının mürekkebi kurumadan, yeryüzünde ve dünya tarihinde bir benzeri daha gösterilemeyecek şekilde politikayı dine, dini politikaya karıştıran kara cüppeli bir papazın fırladıkları ile anlaşmaları hiçe sayan davranışlarıyla çığnemeye başladığını, kara cüppeli papazın Ankaradan döner dönmez verdiği beyanat, davranışlar ve yaptığı hukuk dışı işlerin aşağı yukarı on iki aya yakın bir zamandan beri tekrarlanarak geldiğini ve kendilerinin bunlar karşısında kardeşlerinin şehit olmalarını bekleyinceye kadar pasif ve uyuşuk durduklarını ifade ediyordu. Tevetoğlu, Zürih Antlaşması'nın 4. maddesindeki 'Müstakilen Müdahale' hakkını Türkiye'nin 48 saat önce kullanmış olması halinde tek Türk'ün burnunun kanamayacağını iddia ediyordu. Makarios'un bir takım çıkışlar yaptığı tarihlere bakıldığında bunların daima Türkiye'de bir iç meselenin söz konusu olduğu zamanları seçtiğini görüleceğini, bu düşünce sahiplerinin Türkiye'yi bir hükümet buhranı içinde zannederek planları uygulamaya koyduklarını, ancak hükümetin ve Türk Ordusu'nun gereken yanıtı verdiklerini anlatan Tevetoğlu, Makarios'un ateşkesi kabul etmesi konusuna gönderme yaparak, verilen sözlerle hele sözünü tutmayan insanların yeni garantileriyle sonuca gidilemeyeceğini, Makarios orada Cumhurbaşkanı

kaldıkça, mevcut statünün çiğnenmesine daima devam olunacağını dile getiriyordu. Dışişleri'nden kesin kayıplar hakkında bilgi talebinde bulun Tevetoğlu, bu kayıpların hesabının da en kısa zamanda sorulmasını, hükümetin her milli konuda olumlu davranışları karşısında, kendilerinden vatanperverane yardım, kardeşlik ve beraberlik göreceklarını vurgulayarak konuşmasını tamamlıyordu (Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, 26-12-1963: 11-12).

Tevetoğlu'ndan sonra söz alan Urfa Senatörü Esat Mahmut Karakurt, CHP Grubu adına Kıbrıs hakkındaki görüşlerini hamasi ifadelerle belirtirken, daha önce bir konuşmasında, mukadderatın Türk ve Yunan milletlerini Balkan Yarımadası üzerinde birleşmeye, beraber olmaya ve geleceklerini temin edebilmek için bir millet gibi, kardeş gibi hareket etmeye mecbur kıldığını, Türk ve Yunan ordularının, Türk ve Yunan milletlerinin geleceğinin bekçisi olacağını söylemiş olduğunu hatırlatıyor ve bir gün Yunanistan'a hücum edecek düşmanın önüne dikilmek, Yunan topraklarının üzerinde yaşayan Rumların hayatını korumak için, belki kendi hayatını feda etmeye hazırlanmış Türk Ordusu'nu, şimdi Türklerin hayatını Rumlardan kurtarmak için Kıbrıs'a gönderdiklerini belirtiyordu. Kıbrıs Adası'nın Türklerin ve Rumların müşterek malı olduğunu, Ada'nın her karış toprağı üzerinde Rumların sahip olduğu her hakka Türklerin de sahip olduğunu ve bu hakkın savunmasının Türkiye, Yunanistan ve İngiltere hükümetlerinin garantisi altında bulunduğunu, şimdi hukuku çiğneyerek, insan hak ve hürriyetlerini hiçe sayarak bir takım vahşi, kanlı usullerle Ada'ya yalnızca sahip olacaklarını zannedenlerin, büyük bir gaffet içinde bulunacaklarını, eğer ısrar ederlerse, tarihin göstereceğini, Türk Milleti'nin vatan savunmasında, şeref ve haysiyetinin söz konusu olduğu her yerde, nasıl şahlanabileceğini belki Brezilyalıları anlatmanın zor olacağını, ama bunu Kıbrıs Rumları'nın bilmemesinin insanı hayrete düşürdüğünü, tarihleri boyunca zulüm ve haksızlığa boyun eğmemiş olan Türklerin Kıbrıs faciasında da eğemeyeceklerini hamasi bir dille anlatıyordu. Hükümetin son hareketini parti olarak onayladıklarını ve desteklediklerini belirterek, bir haftadan beri Kıbrıs'ta meydana gelen

bu vahşi saldırışın bir kere daha tekrarlandığı anda kendi damarlarından akacak kanda boğulacağını, can vereceğini altını çizerek Kıbrıslı yöneticileri uyarıyor ve; “Kıbrıs Adası, dünyada bir ada olarak kalmaya devam ettiği müddetçe, Türkler de Ada'nın üzerinde kalmaya devam edecek, şeref ve haysiyetleri ile ebediyete kadar yaşayacaklardır. Dokunmayın uyuyan arslana!” ifadeleriyle konuşmasını bitiriyordu (Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, 26-12-1963: 12-13).

YTP Grubu adına Sakarya Senatörü Turhan Kapanlı da konuşmasında, Türkiye'nin Ada'da ırkdaşlarına Anayasa'nın ve 19 Şubat 1959 tarihli antlaşmanın uygulanmasından başka bir istekte bulunmadığını, çirkin ve nefret verici olayların başladığı günden bu yana Türk Milleti'nin serinkanlılığını kaybetmediğini vurgulayarak, insanlığı utandıran tedhiş hareketi karşısında Türkleri hayasızca katleden insanlık düşmanlarını bir anda yok etmek kuvvetine sahip bulunulmasına karşın antlaşmanın 4. maddesinin uygulanmasını bekleyen hükümetin hukuk, ahlak ve nizamı saygı gösterdiğini, yine hukuka saygısının ifadesi olarak tek başına müdahale için orduya tarihi emrini verdiğini söyleyerek, olayların gelişiminden memnun olduklarını, milletçe el ele verildiğinde yenilemeyecek bir güçlüğün bulunmadığını ifade ediyordu (Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, 26-12-1963: 13).

Ankara Senatörü Mansur Ulusoy da Millet Partisi (MP) Grubu adına yaptığı konuşmasında, Kıbrıs'taki Türklerle karşı girişilen tedhiş hareketinin, bütün Türk Milleti'ni kalbinden yaraladığını, Kıbrıs gibi sadece Türk Milleti'ni değil, müttefikler İngiltere ve Yunanistan'ı da çok yakından ilgilendiren bir davada, bütün dış bağlantıları bir tarafa iterek, tek taraflı davranmaya olanak olmadığını, Kıbrıs davasındaki davranışları ile Türkler aleyhine kampanya açmış olan Makarios'un Garanti Antlaşması'nı tanımak istememesinin uluslararası hukuk alanında hiçbir öneminin bulunmadığını dile getiriyordu. Politikanın uluslararası diploması sınırları içinde yürütülürken anlaşmalara karşı olan bağlılığı, enerjik davranışları durdurucu ve frenleyici hale getirmek gibi yanlış

tutulardan kaçınmak zorunda olduklarının altını çizen Ulusoy, günümüzde artık dış politikanın sadece dışişleri bakanlığının çatısı altında değil, ulusların bütün aktif kuruluş ve kurumlarından kuvvet ve hız alarak, hatta gerektiği zaman kamuoyu arkaya alınarak yürütüldüğünü belirtiyordu. Makarios'un bu tutumu ile Yunan Hükümeti'nin tutumuna da karşı koyarak, Ada'yı tamamen Rumlara mal etmek emelinde olduğunu, ancak bu hedefine ulaşmasına Türkiye'nin asla müsaade etmeyeceğini, Makarios'un bu davranışı ile konuyu BM'ye getirme hazırlıkları yapmakta olduğunu, EOKA'cılarının metotları ile Kıbrıs Türkleri'nin harekete geçmesini ve adayı BM'nin el koyacağı bir iç savaş alanı haline getirmeyi düşündüğünü ifade eden Ulusoy, böyle bir durumda Ada'daki Türk Alayı'nın derhal harekete geçmesinin ve Türk azınlığının haklarını korumasının doğal olduğunu, ancak bunun en son başvurulacak önlem olması gerektiğini anlatıyordu. Hükümetin bu konuda almış olduğu mütecavizlerin cesaretini kırarak nitelikte olan bütün önlemlerinin Millet Partisine desteklendiğini sözlerine ekleyen Ulusoy, Yunan Hükümeti'nin hala Enosis peşinde olduğuna dair emareler bulunduğunu, Yunan Hükümeti'yle birlikte, Ortadoğu ve Yakındoğu'da çıkarı olanların da Makarios'u desteklemekte ve hatta cesaret vermekte olduklarını ifade ediyordu (Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, 26-12-1963: 13-15).

Tabii Senatör Sıtkı Ulay ise, yaptığı değerlendirmede, Ada statüsünde artık Yunanistan'la kesin bir sonuca varmak zorunluluğunun olduğunu, Türklerin daima kanunlara, nizamla, hükümetlere ve emirlerine bağlı bir millet olduğundan bu anlaşmalara sadakatle ve hüsnüniyetle bağlandıklarını, karşı tarafın ise, bu anlaşmaları, kendisi için zaman kazandırıcı bir bağlantı kabul ederek kalbinde Enosis yatan bir ihtiyarı, Cumhurbaşkanlığı'na aday yaptırmak, çeteci Grivas'ın talimatları ile Ada'da geniş bir yer altı faaliyetini hazırlamak ve desteklemek yoluna koyulduğunu, Türkiye'de bir iç parti çekişmesi ile hükümet kurulamadığını ve bir ekonomik sıkıntı olduğunu görünce, Yunanlılarca düğmeye basma zamanının geldiği düşünüldüğünü, ancak Türk'ün

dış tehlikeler karşısında her türlü anlaşmazlığı bertaraf edip müşterek düşmana karşı birleşen özelliğini hesap edemediklerini ifade ediyordu. Ulay konuşmasının sonunda hükümete, öncelikle sorunlara kesinlik ve cesaretle el atması, Kıbrıs Anayasası ihlal edilmiş olmasından dolayı durumun düzeltilmesi için yeterli bir süre verilmesini, müteakiben harekete geçilmesini ve bu hareketi asla Kıbrıs'ı işgale yönelik bir çıkarma düşüncesi ile değil, orada bozulan ve kasten bozulan nizam ve asayişin temin yolunda kullanılması, Ada'yı şimdilik ikiye taksimin zorunlu olduğunu gerekçeleri ile birlikte ile ilgili devletler ve gerekirse BM'ye intikal ettirilmesi, çarpışmalar dolayısıyla Ada'da vatandaşların aç kalma ihtimallerini de dikkate alıp Kızılay tarafından havadan ve denizden yiyecek maddelerinin sevkiyatının hazırlığının yapılmasını öneri olarak iletliyordu (Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, 26-12-1963: 15-17).

Tabii Senatör Ahmet Yıldız Kıbrıs hakkındaki konuşmasına, son günlerde Ada'da yaşananların çağdaş düzen ile değil, bir kabile devrinin bile onurunu kırarak niteliğiyle, herkesi inciten bir tepki yarattığını ifade ederek başlıyor ve devamında hükümetin şu ana kadar anlaşma ve uluslararası saygıyı zedelememek suretiyle cesaretli ve umut verici bir tutum benimsediğini, ancak bunun gelecek için yeterli olmadığını ifade ediyordu. Rumların pervasızlığının, 20. Yüzyılın bir yüz karası sayılması gerektiğini, bütün devletler için herkesin dünyaca kurulmasına çalıştığı meşru düzenlere karşı bir serdergenin ayaklanmasına verilebilecek cesaretin, her türlü ileri görüş, anlayış, devlet düzeni ile bağdaştırılamayacağını belirten Yıldız, Rumların pervasızlıklarını aşağıdaki sözleriyle açıklıyordu.

“Müdahalemizi küçümseyen yayınları, Kıbrıs hükümeti yayınlarını başka kaynaklardan dinledik, ‘Bazı uçaklar uçmuş, hüviyeti meçhul uçaklar, Kıbrıs semasında. Sonra öğrendik ki bunlar Türk uçakları imiş.’ diyorlar Kıbrıs sorumluları. Tasavvur ediniz olayların gelişmesine, uçaklar uçtuğu zaman neredeyse dehşet içinde kalmalarına rağmen, dalga (hava akımı) geçer geçmez, ‘meçhul uçaklar uçuyordu, sonra öğrendik ki Türk uçakları imiş’ diyor;

daha ileri gidiyor, insanlık haysiyetini rencide eden bu cinayet, bu hunharlık, bu katliama girişenlerin temsilcisi, BM'ye müracaat ediyor. Yavuz hırsız misalini de çok geride bırakıyor”

(Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, 26-12-1963: 18)

Yıldız, her buhranı bir yankesici kurnazlığı ile sömürmek isteyen insanlar karşısında bulduklarından, adadaki savunma olanaklarının işleyişini bu yankesicilere karşı etkili olacak durumda görmüyordu. Bu bakımdan, hükümetin yaşadığı ortamı, karşılaştığı insanların seviyesini iyice hesap ederek uyanık bulunması gerektiğini, Rum çetecilerin içinde, Yunan askeri üniformaları giymiş insanların bulunduğuyunun tespit edildiğini, polisi, ordusu ve çetecisi ve resmi Yunan silahları ile donatılmış organize bir teşkilatlanma ve ayaklanmanın var olduğunu, eğer müdahale edilmez, saldırgan çetelere hadleri bildirilmezse, Türk unsurunun Kıbrıs'ta yaşamasının çok güçleşeceğini, Rumların baskı ve yıldırma ile Türk halkını azaltmak, başka yerlere göç ettirmek yöntemini uyguladıklarını açıklıyordu. Bu arada, kendilerinin ve hükümetin bilgisi dışında Ankara Radyosu'nda bir yayın olduğunu Kıbrıs Türkleri'nden duyduğunu, bu yayında “yapılan cinayetler aydınlatıldıktan sonra, Türk askeri, subayı ve memuruna bir şey olmadığı” gibi bir ifade kullanıldığını, bunu söyleyenin kastı olmasa bile bunun yanlış bir ifade olduğunu, Kıbrıs'ta bulunan her Türk subayını, her Türk erini, bir Kıbrıslı Türk'ün kendi kardeşi saydığı gibi, kendilerinin de Kıbrıs Türkü'nü kardeşleri saydığını, onun için verilen her kaybın ister bir Türk memurundan olsun, ister Türk askerinden olsun, ister Kıbrıslı soydaşlardan olsun kalpleri derinden sızlatacağını açıklayan Yıldız, değerlendirmesinin sonunda bazı önerilerini aktarıyordu. Kıbrıs için 4 çözüm düşünülebileceğini söyleyen Yıldız, birincisinin Türkleri çoğunluğa teslim eden sistemin, hunharcılığı, çeteciliği, eşkıyalığı meslek edinmiş bir insafsızın takdirine Türkleri teslim etmenin bir cinayet olacağını ve bunun bir çözüm olarak bile söylenemeyeceğini, ikinci yolun bugünkü statüyü devam ettirmek olduğunu, Kıbrıslı Rumların bugüne kadarki tutumlarının bu durumu

daima kötüye götüreceklerine kesin delil olduğundan bu statünün de çalışmadığını, üçüncüsünün anayurt parçasını hakkı olduğu esas statüye ulaştırmak olduğunu, bu da olmazsa o takdirde Taksim'den başka çarenin bulunmadığını ifade ediyordu (Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, 26-12-1963: 17-19).

26 Aralık'ta Senato'daki görüşmelerde Kıbrıs ile ilgili olarak son söz alan Tabii Senatör Mucip Ataklı da konuşmasına, Kıbrıs'ta yaşanan son cinayetlerin sorumlusunun Kıbrıslı Rum yöneticiler olduğunu vurgulayarak başlıyordu. Rum yöneticilerinin, Kıbrıs'ı barış dünyasının bir çıbanbaşı haline getirmek isteyen çabalarına ve emellerine son verme zamanı geldiğini, dış politikanın ortak sahibi bütün partilerin Kıbrıs Türkleri'ni huzur ve güvenliğe kavuşturacak, Anavatan'ın bir parçası haline getirecek kesin bir hal çaresini bulmada hükümete bütün güçleriyle destek olacaklarına emin olduğunu belirten Ataklı, hükümetin müdahale kararını uygulamasının Kıbrıs konusunu kökünden çözecek bir yönde yürütülmezse, gelecekte benzeri olaylarla karşılaşmanın kaçınılmaz olacağını, mevcut statünün ümit edilen barış ve huzuru getireceğine inanmadığını ve Kıbrıs'ın taksim edilerek Anavatan'a bağlanmasının yegane hal tarzı olduğunu dile getiriyordu (Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, 26-12-1963: 19-20).

Cumhuriyet Senatosu'nun 27 Aralık 1963'deki oturumunda söz alan Ankara Senatörü Niyazi Ağırnaslı, İşçi Partisi grubu adına görüşlerini aktarırken, hükümetin ve ordunun belki biraz gecikmiş olarak değerlendirdiği hareketlerini tebrik ediyor ve hükümetin bu konuda enerjik ve cesur davranışlarının devamını, dış politikada daha kişilikli ve onurlu, daha bağımsız ve uzak görüşlü olması dileklerini dile getiriyordu (Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, 27-12-1963: 71).

Millîet Meclisi'ndeki Son Değerlendirmeler

TBMM'nin 30 Aralık 1963 tarihindeki oturumunda AP Grubu adına kürsüye gelen Balıkesir Milletvekili Gökhan Evliyaoglu konuşmasını, Kıbrıslı Rum çetesi tarafından Kıbrıs Anayasası'nın ihlaline ve buna

karşı Türk unsurunun korunması bakımından tek taraflı müdahale olanağının mevcut olmasına karşın önlem alınmasında gecikmeler olduğu ve tereddütlü açıklamalar yapıldığı ana fikri üzerine oturtmuştu. Kıbrıs Anayasası'nın, Ada'daki Rum tedhişçiler tarafından ihlali ve Türkler aleyhine geniş çapta bir katliam hareketine girişilmesi karşısında, hükümetin tamamen hukuki yetkilerini kullanmak suretiyle tek başına müdahaleye karar vermiş olmasına karşın, bu kararın uygulanmasındaki aksaklıklar ve gecikmeler yüzünden Kıbrıs'taki katliamın devam ettiğini, antlaşmanın birinci maddesinin ihlali münasebetiyle, dördüncü maddedeki müdahale hakkının kullanılacağı yolunda hükümetin aldığı kararın, Türk Milleti'nin ve TBMM'nin ittifakla onayına mazhar olmasına karşın, hükümetin bu hakkı kullanmakta gösterdiği tereddüt ve ihmaller yüzünden Kıbrıs'ta durumun Türk azınlığı aleyhinde gelişme gösterdiğini anlatan Evliyaoglu, gazetelerin devam eden katliama ait facia resimleri ile dolu olduğunu, inisiyatifin kendisine bırakıldığını İngiliz General'in de bu gibi olayları önlemekte yetersiz kaldığını ifade ediyordu. Müdahale kararının zamanında, süratle ve kararlılıkla uygulanmadığının ve hükümetin bu yeni safhadaki Kıbrıs politikasında da, bu olaydan önceki safhada olduğu gibi bir acz içinde olduğunun altını çizen Evliyaoglu, resmi veya yarı resmi açıklamalarda anlaşılmaz bir tereddüt havası görüldüğünü söyleyerek aşağıdaki sözleriyle de hükümeti eleştirmeye devam ediyordu.

“Eğer doğru ise Sayın Başbakan bir beyanatında ‘Kıbrıs'ta bir papaz, beni yedi düvelle dövüştürmek istiyor’ demiştir. Kıbrıs'ta bir papazın, yedi düveli bizimle dövüştürmeye muktedir olduğunu iddia etmek, hükümetimizin yedi düvel karşısında itibarını kaybetmiş olduğunu bizim, hükümet olarak devletler hukuku müesseselerini ikna kudretimizi kaybetmiş olduğumuz şeklinde yorumlanırsa, bunun mesuliyeti kime ait olacaktır?”

(Millîet Meclisi Tutanak Dergisi, 30-12-1963: 33-35)

Başbakan İsmet İnönü ise, Bakanlar Kurulunun programını milletvekillerine arz ederken konuya değiniyor ve şu cevabi konuşmayı yapıyordu:

“... Türkiye Cumhuriyeti dış politikasının devamlı undeleri arasında ahitlere sadakat başta gelir. Bildiğiniz gibi, Kıbrıs Cumhuriyeti ile aramızda özel bağlar kurulmuştur. Bu Cumhuriyetin, imzalamış olduğu anlaşmaları iyi niyetle tatbik ederek bütün vatandaşlarını refah ve saadete ulaştırmasını daima temenni etmişizdir. Fakat bir bütün teşkil eden Londra ve Zürih anlaşmaları yersiz ve mesnetsiz teşebbüslerle ortadan kaldırılmaya çalışılmış, bu konuda tarafımızdan yapılan birçok uyarımlar Kıbrıslı Rum idarecilerce kaale alınmamış ve son günlerde bildiğiniz kanlı maceraya girişilmiştir. Adada cereyan etmiş olan fecayi bize büyük elem vermiştir. Birkaç gün evvel arz ettiğim gibi, Türkiye kendisinin ahitlere gösterdiği sadakati ve riayeti başkalarında da aynı şekilde bekler. Sorumsuzlukla girilen hareket karşısında memleketimiz bir bütün olarak Kıbrıslı kardeşlerimizin hukukunun korunması ve ahitlere riayet olunması hususundaki iradesini katiyetle izhar etmiştir.

Bu cümleden olarak, bütün barışçı yolları sonuna kadar iyi niyetle, sabırla fakat azmimizden zerre kadar inhinaf etmeksizin denedikten sonra, son çare olarak Garanti Andlaşmasının bize verdiği münferit müdahale hakkımızı kullanmak üzere harekete geçeceğimizi bildirdik. Bu kati tutumumuz sonucunda Türkiye, İngiltere ve Yunanistan Adada ateş kesilmesini ve nizamın iadesini temin için müştereken teklifte bulundular ve teklif malum olduğu üzere Kıbrıs Hükümetince kabul edildi. Şimdi, teminatçı üç Devletin askeri birlikleri bir İngiliz generalin idaresi altında vazifeye başlamış bulunmaktadır. Hükümetimiz bu millî tutumun her türlü icaplarını da ahdi vazifeye ve ahdi haklarına uygun olarak yerine getirmeye aynı azimle devam edecektir...”

(Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 30-12-1963: 44)

Müteakiben, Eskişehir Milletvekili Seyfi Öztürk'ün Kıbrıs'taki gelişmeler hakkında bilgi verilmesini istediği önergeye yanıt veren Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkin ise konuşmasını şu sözlerle sonlandırıyor:

“...Muhterem arkadaşlar, son hadiseler şimdiye kadar Kıbrıs'ta tatbik mevkiinde olan rejim ile bundan böyle Kıbrıs'ta yaşayan kardeşlerimizin Kıbrıslı Rumların ellerine bırakılmayacağını kati surette ispat etmiş bulunmaktadır. Bugün ve bundan sonra Hükümetinizin bütün düşünceleri, gayretleri ve teşebbüsleri, Kıbrıslı kardeşlerimizin artık Kıbrıs'ta her türlü korku ve can endişesinden, mal kaybından tamamiyle masun, refah içerisinde ve mesut yaşamalarını temin edecek bir ortamın tesisine müteveccih olacaktır. Bu sahada en büyük gayretleri sarf edeceğimizden emin olabilirsiniz”

(Millet Meclisi Tutanak Dergisi, 30-12-1963: 46-47)

Aynı gün, Trabzon Milletvekili Ali Rıza Uzuner ile Tunceli Milletvekili Fethi Ülkü'nün, Kıbrıs'ta yaralanan ve halen Ankara Hastanesinde tedavi görmekte bulunan gazilerin, Millet Meclisi adına her partiden ve bağımsızlardan seçilecek ikişer milletvekilinden oluşacak bir heyet marifetiyle ziyaret edilmelerine dair bir önerge verdiklerini ve bunun da yapılan oylama sonucunda kabul edildiğini görüyoruz. Ayrıca bu önerge üzerine Meclis Başkanı'nın yaptığı açıklama ile 29 Aralık akşamı Meclis Başkanlığınca Ankara Hastanesine gidilerek Kıbrıs'tan gelmiş olan yaralı gazilerin ziyaret edildiklerini de öğreniyoruz.

SONUÇ

Görüldüğü gibi Kanlı Noel olayları TBMM'nde gündeme geldiği 24 Aralık'tan itibaren yüksek dozda yankı yapıyor ve aslında iç politikada birbirlerine gösterdikleri düşük oranlı tolerans katsayısı da böyle önemli bir millî davayı içeren dış politika konusunda yükseliyor ve hamaset yönünden muhalefet ile iktidar tek vücutmuş gibi bir görüntü sergiliyor-

du. Ancak Meclis ve Senato'da yapılan konuşmaları ayrıntılı olarak incelediğimizde bunun pek de böyle olmadığını görebiliyoruz. Hükümet, gerek Başbakan ve Dışişleri Bakanı gerekse iktidar partisi adına söz alan milletvekilleri ve senatörlerin konuşmalarıyla, bugüne kadar uyguladığı Kıbrıs politikasının doğruluğu ve 21 Aralık'ta meydana gelen olaylar karşısında gösterdiği çalışmaların etkinliği konusunda ısrarını sürdürüyordu. Muhalefet ise, genel olarak hükümetlerin hangi parti ve görüşe bağlı olurlarsa olsunlar dış politika konusunda muhalefet de dahil olmak üzere bütün partilerin desteğini alacaklarını belirtmekle birlikte, hükümetin bugüne kadar kendilerinin yaptıkları eleştiri ve uyarıları dikkate almadığı, tereddütlü, çekingen ve pasif bir politika izlediği için bugünlerin yaşandığının üzerinde duruyordu. Hatta bugüne kadar meydana gelen gelişmeler karşısında hükümetin ne gibi bir önlem aldığına veya almayı düşündüğünün bile belli olmadığı ve bu konularda Parlamento'nun yeterince bilgilendirilmediği ve Zürih Antlaşması'nın 4. maddesindeki "Müstakilen Müdahale" hakkının kullanılmasında hükümetin tereddüt ve ihmali bulunduğu, bu hakkın 48 saat önce kullanılmış olması halinde Kıbrıs'ta hiçbir Türk'ün zarar görmeyecekleri iddiasıyla hükümet eleştiriliyordu. Anlaşma ve uluslararası kurallara uymanın yeterli olmayacağı ve hükümetin daha aktif, hızlı, enerjik davranması ve daha şahsiyetli, haysiyetli, öngörülül bir dış politika izlemesi gereğinin altı çiziliyordu.

Nitekim meydana gelen olayları ve bu olaylar karşısında Ankara'nın gösterdiği politik tepkileri gözlemlediğimizde, kararlı politikaların ne kadar etkili sonuç yarattığını da ortaya koyabiliyoruz. Türkiye'nin klasik girişimleri karşısında Makarios'un gösterdiği tepkisizlik ve ilgisizlik ile 25 Aralık tarihinde Türk jetlerinin Lefkoşa üzerinde alçak uçuş yapmasının ardından ateşkesin derhal kabul edilmesi bunun en güzel örneği olsa gerek.

Kaynakça

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA.)
030.01.64.394.29.
Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi

Millet Meclisi Tutanak Dergisi

Güler İ. K., Efeğil E. (2001), Avrupa Birliği Kıskaçında Kıbrıs Meselesi (Bugünü ve Yarını), Ankara,.

Otobiyografik Öz

Dr. Turgay Bülent Göktürk, 1961 yılında İzmir'de doğdu. Kara Harp Okulu, Kara Harp Akademisi ve Silahlı Kuvvetler Akademisi'nde eğitim gördü. Kurmay subay olarak TSK'nın çeşitli birliklerinde karargah subayı ve komutanlık görevlerinde bulundu. Kara Harp Akademisi (İstanbul) ve Azerbaycan Harp Akademisi'nde (Baku) Öğretim Görevlisi olarak çalıştı. Kıbrıs'ta Kurmay Albay olarak 28. Tümen Kurmay Başkanlığı ve KKTC Güvenlik Kuvvetleri 1. Alay Komutanlığı görevlerini yapmayı müteakip, 2007 yılında kendi isteği ile TSK'dan emekli oldu.

İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi'nde tamamladığı doktora eğitiminde, tez çalışmasını "1974 öncesi Türkiye'nin Kıbrıs politikalarındaki vizyonu ve uygulamaları" konusunda yaptı. 2009 yılında merhum Rauf R. Denktaş'ın önsözünü yazdığı, "Enosis'in Doğuşu ve Düşünceden Eyleme Geçişi-1931 İsyanı" isimli kitabını yayınladı. Muhtelif makale ve bildirileri bulunan Dr. Göktürk, 2008 yılından beri Doğu Akdeniz Üniversitesi Atatürk Araştırma ve Uygulama Merkezi Başkanlığı'nda öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Atatürk Araştırma Ve Uygulama Merkezi, Atatürk İlkeleri Ve İnkılap Tarihi Öğretim Üyesi Doğu Akdeniz Üniversitesi, Gazimagusa / KKTC E-mail: turgay.gokturk@emu.edu.tr

Biographical Sketch

Dr. Turgay Bülent Göktürk, was born in 1961 in İzmir. Educated in Land War School, Land War Academy ve Turkish Armed Forces Academy. As a staff officer, he worked on certain positions in the Turkish Armed Forces both commander and HQ officer. Also worked as faculty member in Land War Academy (İstanbul) and Azerbaijan War Academy (Baku). Worked as 28. Regiment Chief of Staff in Cyprus with the rank a Staff Colonel and later on assigned to TRNC Security Forces 1. Regiment Com-

mander. In 2007, he retired from his active military duty by his own will.

He has received Ph.D degree from Izmir Dokuz Eylül University, focused on the topic of “Turkey’s Cyprus Politics, Visions and Applications of Pre-1974” in 2009. His first book of which introduction was written by the first and founding president of the TRNC R. Rauf Denktash, is entitled with “Rise of Enosis and Transition from Opinion to Action, Rebellion of 1931”. He has also other publications and articles. Currently, he is working as a faculty member in the Eastern Mediterranean University, Atatürk Research Center since 2008.

Book Review/ Kitap Tanıtım

The Cyprus Crisis

Examining the Role of the British and American Governments During 1974

(Andreas Constandinos, Devon, PL48AA, UK, 2012, University of Plymouth Press, 407 Pages)

Hakkı Atun

The book is the product of a five year archival work that was carried out between 2005 and 2010. It is indeed an admirable research based solely upon government records found in both the British and American National Archives.

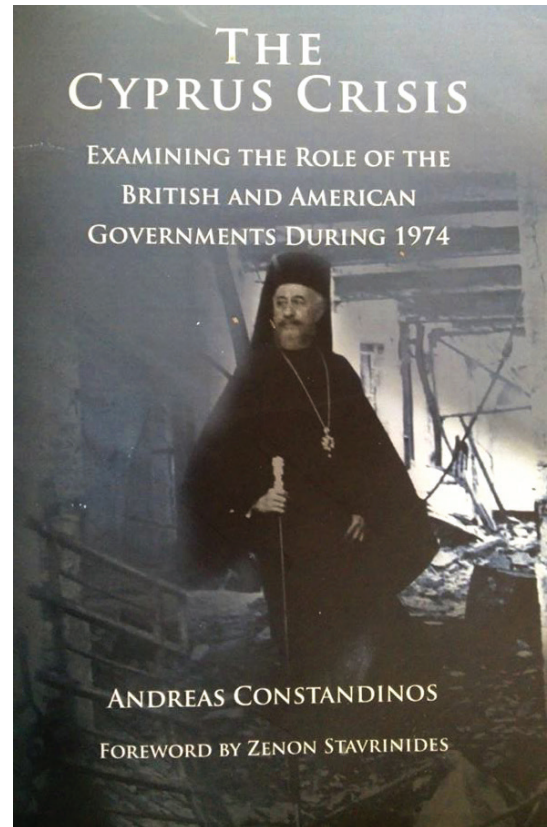
The main objective that led the author Andreas Constandinos to give his own account of the Cyprus Crisis was the death of academic research currently available, which is based on convincing and relevant historical facts and events as given in the recently released the British and American documents.

Andreas Constandinos, with this clear opinion of his embarks on this academic research which involves a keen look into the details of the events of the period under study. In his book, in short, Andreas attempts to ascertain whether Whitehall and Washington were responsible for what happened in 1974 by virtue of acts of omission or commission. In other words the author tries to find an answer to the following question: “Was Cyprus the victim of a calculated conspiracy or a foreign policy failure?”

This is how Dr. Zenon Stavrinides from the School of Law, University of Leeds, describes the book:

“this book is one of a very small body of historical works, which attempts to provide accounts of various aspects of the Cyprus Crisis of 1974 based, as far as possible, on properly attested historical evidence concerning the background, the course and effects and long-term consequences of the coup d’etat by the National Guard against President Makarios and the Turkish invasion that followed it”.

Stavrinides goes on to say that works of evidence based history are a scarce commodity in Cypriot studies, and arguably they are more often than not received with suspicion and –when they

challenge entrenched prejudices- indignation by conventionally minded readers. Dr. Stavrinides is actually accepted as an academic and writer who looks at the Cyprus Question with a moderate perspective. His general evaluation here about several studies and books on Cyprus is absolutely correct and he deserves a creditable respect for his admission. He praises the author for his herculean effort to find, study and evaluate a wide range of primary material- mostly diplomatic documents- in archives in both sides of the Atlantic.

The book consists of 407 pages and 9 chapters. A short history of Cyprus is given in a rather long introduction. For the Ottoman period the author mentions very briefly that the two communities were never geographically separated and that there was 'considerable intermingling' and a harmoniously way of living together. *This state of affairs was of course due to the freedom and tolerance given to the Greek Cypriots by the Ottoman administration under the millet system.*

The author goes on to argue that both communities regarded the Zurich/London agreement as a transitory place, and had in place contingency plans; the Greek Cypriots still wanting ENOSIS and the Turkish Cypriots advocating a 'Cyprus Republic outside Zurich agreements'.

As far as I know the Turkish Cypriot side had no such contingency plan other than insisting on the implementation of the articles of the constitution and the reuse of veto right of the vice-president. For instance the Greek Cypriot side never put into practice the Greek Communal Chamber like the Turkish side did. About the inter-communal talks that began in 1968 between Mr. Denktas and Mr. Clerides, the author argues that despite moments where a breakthrough seemed likely, by 1974, the talks had reached deadlock. *But somehow he refrains from giving the reason of deadlock. Mr. Clerides in his four volume book, named "My Deposition" explains why a deadlock was reached. Actually the two negotiators had agreed on a semi-cantonal structure, but Makarios vetoed the set-up with the excuse that the rights given to the Turkish Community were beyond minority right.*

In the ensuing nine chapters, the author embarks on the discussion and analysis of events that took place in Cyprus together with Greece and Turkey, trying to pinpoint the role of Britain and America in the development of events, with a consistent suspicion of an American accomplice.

He puts forward the arrangement that the Cyprus crisis of 1974 is associated by many with Turkish invasion and subsequent occupation of the island. However, he bluntly admits that it was an anti-Makarios Greek coup that triggered the crisis. *But somehow he does not realistically explain the root of the crisis. It was the sinister approach of President himself to the very young partnership state, with always the vision of 'Enosis' in his mind.* The author hints at the possibility of a CIA involvement in the coup and he argues that declassified documents reveal that the US government was aware of the possibility of coup being launched in Greece. He goes further to say that many Greeks believe the US sponsored the coup. But eventually he concludes that the leader of the coup Colonel George Papadopoulos acted without warning and launched the coup d'état by modifying a NATO contingency plan named "Prometheus", which had been designed in case of a Communist takeover.

In his research work after dealing with the American relationship with Greece and Turkey in 1960s and the American interest over Cyprus, the author brings Grivas into picture, who he says, felt betrayed by both Makarios and the Greek Government by accepting the Zurich/London agreements. From then on Grivas became a pivotal figure in Cyprus affairs between Makarios and the Greek Government until 1974. He kept the Cyprus crisis boiling by initiating military attacks against Turkish Cypriots and later against Makarios himself by his militias under EOKA B. In the meantime America carried out the role of pacifying reactions from Turkey toward Greece. US Government's primary concern has always been to prevent any conflict between the two NATO allies and to keep the Soviet Union outside Cyprus. The author carries on his evaluation of events and comes to a conclusion

where he points out that Washington should have realized that both Greece and Turkey would not prioritize the cohesion of NATO over their national prestige, a mistake, which the Americans repeated a decade later.

The historical statement of Makarios towards 1970s was the turning point in his sensitive relations with the military government in Greece and his former EOKA aides like his interior minister Georkadjis. The statement read as follows: *“A solution by necessity must be sought within the limits of what is feasible, what does not always coincide with the limits of what is desirable”*.

This statement, the author says, was interpreted as a betrayal by all Emotists (followers of ENOSIS). The first attempt on his life was on 8 March 1970, when shots were fired at his helicopter. Both Washington and Whitehall concluded that assassination attempt had been planned by Junta.

The sequence of events is discussed in more detail in the following chapters. In Chapter 1- the Junta, Cyprus and the United States- Greco-Turkish relations, during the rule of Junta leader Col. Papadopoulos are described as friendly and positive. Both sides took care to avoid any conflict. But later relations between the two motherlands were to change to reach a dangerous level, after Dimitrios Ioannides replaced the Colonel by a bloodless coup.

In **Chapter 2-Dramatis Personae-** policy of Washington and Whitehall towards Greece under Ioannides and Turkey in discussed within which certain scenarios including the partition of the island are put on the table. The author gives the first hint of the deteriorating relations between Makarios and Ioannides who, while serving in Cyprus in early sixties, suggested Makarios to eliminate the Turkish Cypriots once and for all, was refused causing animosity between the two since then.

During the inter-communal talks between 1968 and 1974 Kissinger and Callaghan are involved in the negotiations process. The author is of the opinion that they were both after their own country's interests. He goes further to claim that Kissinger had little interest as what solution was reached on

Cyprus, provided it did not threaten NATO and was agreeable to both Greece and Turkey.

Chapter 3- An unavoidable Coup?- reviews the relation between Athens-Washington-Nicosia. Both Britain and America were privy to considerable evidence corroborating that Grivas had returned to Cyprus to prevent an inter-communal settlement that would preclude ENOSIS. With the EOKA B terrorist actions against rule of law and order in the country, the relationship between Grivas and Makarios reached an all time low. The Greek Cypriot eminently became as divided as ever. Both Makarios and Clerides believed that Cyprus now faced a greater threat from Athens than it did from Ankara.

This disturbing situation eventually led Makarios to write his famous letter on 2 July 1974 to General Gizikis, the President of Greece, demanding the withdrawal of all Greek officers serving in Cyprus. Apparently, this letter was the beginning of the end of Makarios and the cause of all developments that followed. But despite increasingly available warning signs, including warning from the U.S, Makarios continued to reject the idea that the Junta might be planning a coup. The inevitable coup took place on 15th July 1974, but Makarios luckily escaped to Malta with the help of the British. The coup against Makarios was greeted by wild Jubilations in Athens, but led Ankara to invade (intervene) to the expectations of all parties except Ioannides, who always estimated that Turkey would not react to that extend.

Andreas all through this chapter tries to investigate if the events took place in Cyprus and elsewhere could be prevented by Washington and Whitehall. Because the mindset in Greece was that the US via CIA had colluded with Junta in executing the coup against Makarios.

In **Chapter 4-The coup-** the tragic events of the coup against Makarios and the reaction of the British and US governments, and the steps taken afterwards are given in great detail. The preoccupation of both governments was to call for restraint from Greece and Turkey. Their main

concern was that Greece and Turkey might go into war, which might be detrimental to NATO.

Chapter 5- Turkey Invades- is about the Turkish invasion (intervention) of Cyprus. The author is persistently after finding any sign of collusion or cooperation of Kissinger with the Prime Minister Ecevit. He seeks an answer to the question of "Why America did not intervene as Johnson did with his threatening letter to Inonu in 1960s.

Chapter 6- First Geneva Conference and **Chapter 7- Second Geneva Conference-** are about the first and second Geneva Conference, where an immediate solution to the Cyprus conflict was hotly discussed but could not be reached. Callaghan undertook effective role in these two consecutive conferences between the four parties. The conference were called by the UNSC Resolution 353. *It is interesting to note that during the second conference after the parties were given time to think over, the Turkish Delegation accepted a cantonal federal solution, but met once again with the refusal of the Greek Delegation.* The deadlock once again led to the second phase of Turkish military operation, which ended with the capture of about one third of the island in the North.

The author summarizes the situation in Geneva by the following words:

"Progress could only be made via compromise and a prerequisite for compromise in international diplomacy was negotiating from a strong and unified position. Realistically, neither Greece nor Turkey could do this at the time".

Whereas the cantonal solution supported even by Kissinger then although accepted by the Turkish side, was refused by the Greek side, the consequence of which was the complete geographical partition of the island. Under the present circumstances, with no sign of a solution to the problem, the Greek side must be blaming themselves for not accepting the cantonal structure proposed in Geneva.

Chapter 8- Makarios- sets out the flow of event in Cyprus just before and after the return of Makarios. It covers the period between 1975 and

1977. The most significant event of this period is of course the first High Level Agreement between Makarios and Denktas on a bi-zonal, bi-communal federation. After the death of Makarios on 3rd August 1977, the British High Commissioner to Cyprus, Donald McDonald Gordon, would comment in the following fashion:

"Whilst Makarios had been regarded by many as a major obstacle, he now appears to represent the best of hope of realizing a settlement of the Cyprus problem".

The author directly points out that before Makarios died he had publicly declared that there was no evidence that the U.S had supported the Junta in their attempt to murder him. So Makarios himself sheds light on the facts and evidence, which this book has been after. In this chapter Andreas finally gives a high credit to Makarios by saying that in his abandonment of the goal of ENOSIS and his acceptance of the "four points" for a Cyprus settlement, he displayed a considerable measure of statesmanship. He goes on to say that even Kissinger acknowledges that along with Makarios the best of hope for settlement had died. *But there are historians who claim that he died because of his grief for signing the agreement with Denktas.*

In **Chapter 9- Lessons learnt-** Andreas discusses the 'lessons learnt' by quoting Literary Critic Ivor Armstrong Richards, who says that: *"History is simply a record of things, which ought not to have happened".*

But don't we learn from history that once a mistake was made, as in the case of Cyprus, dangerous and harmful repercussions will follow sometime with fatal results. This was exactly the case in the Cyprus Crisis and the consequences were multiple. After first years an acceptable solution to both sides is not still in sight. A Turkish proverb is a most appropriate simile to the Cyprus Question: A fool comes along and throws a stone into a well, but one hundred wise men are unable to bring it out.

In conclusion to this book Andreas puts blame partly on Whitehall and Washington for

not formulating a coordinated Cyprus policy as a consequence of which the whole people of Cyprus suffered and the island had been brutally partitioned in two.

Once again he reminds us that the intention of the book was to establish whether the British and American government had been responsible by virtue of omission or commission for these disastrous ramifications. He carries on to claim that in 1964 there existed a definite attempt to solve the Cyprus problem by dividing the island between Greece and Turkey, thereby eliminating any possible communist threat, which had caused 'clear concern' in both Whitehall and Washington. He goes on to claim that instead of partitioning the island the independence formula in a way imposed on Cyprus by a loquacious triglomerate of treaties, which gave Cyprus the ignominious honour of being the only member – state to have limitations. He continues to add that many years later, Whitehall recognized that the Zurich/London agreements 'would have presented a sever challenge for even the most sophisticated and experienced political community', whilst Kissinger described them, 'doomed from the start'. *But is this really the case when we very well know that Makarios, after his return from London in 1960 to the island, declared, before the ink of his signature was dry, that Cyprus was a Hellene island and the agreements were only a stepping stone to ENOSIS totally disregarding the existence and legitimate rights of the Turkish Cypriots, who were the co-partners of the new independent state.*

Andreas concludes that the action of the Greek Junta led directly to the Turkish invasion. *It is rather ironic that Court of Athens decided afterwards that the Turkish invasion was legitimate when certain families brought a case against the Greek Government for the loss of their sons during the war.*

Finally the findings of the author show that there is no evidence whatsoever that Turkey would have invaded Cyprus, had Ioannides not given Turkey the pretext Ankara sought under article IV of the Treaty of Guarantee.

The author Andreas Constandinos finishes

his book with the following words:

What this book hoped to achieve was to answer some of the questions and confirm and/or dispel some of the myths that surrounded and plagued the history of Cyprus for the past thirty six years. Its intention was to show that conspiracy theories can prevent and hinder serious and accurate appraisal of history and that until both Cypriot communities are able to take responsibility for the events of 1974 and accept the roles played by their respective motherlands, the prospect of the two communities peacefully co-existing in a unified island will continue to look bleak.

Hakkı Atun
Director, Center for Strategic Studies,
Eastern Mediterranean University
Fmr. Prime Minister and Speaker of the TRNC

Kıbrıs Krizi

İngiliz ve Amerikan Hükümetleri'nin 1974'deki Rolünün İncelenmesi

(Andreas Constandinos, Devon, PL48AA, Birleşik Krallık, 2012, Plymouth Üniversitesi Yayını, 407 Sayfa)

Ali Fikret Atun

Rum-Yunan ikilisi, dünya kamuoyuna, ısrarla ve inatla, Kıbrıs meselesinin 1974'de Türkiye'nin aday işgal etmesi ile başladığını ve meselenin bir işgal sorunu olduğunu kabul ettirme gayreti içindedir. Halbuki gerçek onların anlattıkları gibi değildir.

Kıbrıs sorunu, Rum-Yunan ikilisinin Megali İdea'nın öngördüğü hedeflerden biri olan Kıbrıs'ı Yunanistan'a ilhak etmek istemesinin ve adada yaşayan fakat Yunanistan'ın bir parçası olmak istemeyen Kıbrıs Türk halkını azınlık olarak görmesinin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bu nedenle, adada bugüne kadar yaşanan olaylardan, dökülen kandan, çekilen acılardan, doğrudan doğruya Rum-Yunan ikilisi sorumludur. Şimdi, Rum-Yunan ikilisi bu sorumluluktan kurtulmanın arayışı içindedir. Geçmiş, 1821 Yunan İhtilali'ne kadar uzanan Kıbrıs sorununa, Rum-Yunan ikilisi 1955'de adada EOKA yer altı teşkilatını kurarak ENOSİS Savaşı'nı başlatarak; o tarihe kadar siyasi ve diplomatik alanlarda sürdürdüğü ENOSİS savaşına bir de askeri boyut getirmişti. Bu durumda, adadaki varlıklarını tehdit altında gören ve Rum-Yunan ikilisinin silahlı saldırıları ile karşı karşıya kalan Türkler meşru müdafaaya geçmişlerdi.

Andreas Constandinos, "The Cyprus Crisis" adlı kitabında, Kıbrıs sorununun, yukarıda kısaca arz etmeye çalıştığım özüne değinmekten özenle kaçınmakta; dünya kamuoyunun dikkatlerini Türkiye'nin, 1974'de Kıbrıs'a asker çıkarması ile başladığı olayı üzerine çekmeye çalışmaktadır.

Bilindiği üzere, Akritas Planı, Türkiye'nin adaya asker çıkarması engellenemezse, Rum-Yunan ikilisinin dünya milletleri nezdinde "Türkiye adayı işgal etti" mücadelesini başlatmayı öngörüyordu. Dikkat edilirse, Andreas Constandinos kitabında Rum-Yunan ikilisinin planlı amaçlarına hizmet eden bir davranış sergilemektedir. Kıbrıs'ta, 1974 öncesinde Rum-Yunan ikilisinin Kıbrıs Türk halkına yapmış olduğu mezalimi –bütün gerçekler belgeleri ile ortadayken-hatırlamaması ve kitabında o sürece hiç değinmemesi çok ilginçtir. Kısaca Andreas Constandinos, 200 yıllık bir geçmiş olan Kıbrıs sorununun, maksatlı olarak, sadece 1974'e ait kesitini ele almış; Rumları aklamak için Yunanistan'daki Askeri İdare'yi günah keçisi ilan ederek, Rumlar'ın Kıbrıs'ta işledikleri bütün günahları ona yüklemiştir.

Rum-Yunan ikilisi Kıbrıs'ta sürdürdüğü ENOSİS Savaşı'nda üç siyasi ve stratejik yanlış yapmıştır. Askeri alanda yapmış oldukları yanlış bunların başında gelmektedir. Cumhurbaşkanı Makarios ile Yunanistan anlaşarak 1963'de, Kıbrıs Türkleri'ni ortağı buldukları devletten dışlayarak Kıbrıs Cumhuriyeti'ni silah zoru ile ele geçirmişlerdi. Bununla yetinmeyen Yunanistan, mevcut milli gücü ile Kıbrıs'ı elinde tutması mümkün olmadığı halde adaya, Akritas Planı'nın öngördüğü şekilde, yasa dışı yollardan ve gizlice takviyeli bir tümenini sızdırmış; harp ilan etmeden, kurnazca, sesiz sedasız Kıbrıs'ı fiilen işgal etmişti. Ayrıca, Yunanistan, altına imza

koyduğu Zürih-Londra Antlaşmaları ile Garanti ve İttifak Antlaşmaları'nı dikkate almadan Kıbrıs'ı işgale kalkışmakla telafisi imkansız bir siyasi hataya düşmüştü.

Ünlü Alman askeri düşünürlerinden Clausewitz "politikada yapılan bir hatayı strateji; stratejide yapılan bir hatayı taktik düzeltmez" der. Yunanistan'nın, Garanti Antlaşması'nın Türkiye'ye tanıdığı müdahale hakkını ve Türkiye'nin bölgesinde sahip olduğu askeri, ekonomik ve siyasi gücünü hesaba katmadan bir tümenen fazla askeri bir kuvveti, hava ve donanma desteği veremeyeceğini ve ona yeterli ikmal sağlayamayacağını bile bile, ana karadan 800 km., Giri'ten 555 km.; Türkiye'nin güney sahillerinden sadece 70 km. uzakta bulunan Kıbrıs'a göndermesi anılan tümeni kendi kaderine terk etmekten başka bir şey değildi.

Burada konuya açıklık getirmek istiyorum. Yunanistan'ın, bu çağda, hiçbir askeri ve siyasi kurala sığmayan Akritas Planı ile Kıbrıs'ı topraklarına katmak için adayı işgale kalkışması zannettikleri kadar basit ve kolay bir hareket değildi. Rum-Yunan ikilisi gerçeklerle hayalleri birbirine karıştırmıştı. Görüldüğü üzere, Rum-Yunan ikilisinin başlattığı Kıbrıs'ı işgal hareketi askeri kurallar; sevk ve idare prensipleri; komutanlık/liderlik nitelikleri ile bağdaşmadığı gibi, diplomasinin temel taşı olan "ahde vefa" prensibini de ayaklar altına almıştır. Bu durumda, Rum-Yunan ikilisi Kıbrıs'ta başlattığı ENOSİS Savaşı'nı daha en başında kaybetmişti.

Rum-Yunan ikilisinin yaptığı, anlaşılması çok zor olan, siyasi ve askeri stratejik yanlışlar Kıbrıs sorununun odak noktası olup; sorunu içinden çıkılmaz hale getiren en önemli faktördür. Andreas Constandinos kitabında bu konuya değinmeden doğrudan doğruya Türkiye'nin adaya asker çıkarmasından bahsederek, egemen bir devletin topraklarını işgal etmekle suçlamaktadır. Halbuki, Türkiye adaya asker çıkarmadan on bir sene önce Yunanistan, Rumlar ile anlaşarak Kıbrıs'ı işgal etmişti. Bu durumda, Türkiye'nin 20 Temmuz 1974'de adaya askeri müdahalede bulunması bir işgal değil, Yunanistan'ın işgali altında bulunan Türk topraklarının kurtarılması ve

uluslararası antlaşmalarla Kıbrıs Türkü'ne tanınan, fakat Rum-Yunan ikilisi tarafından gasp edilen hakların ve özgürlüklerin Türkler'e iadesi hareketından başka bir şey değildir. Bu konu, üzerinde önemle durulacak bir konudur.

Rum-Yunan ikilisinin, Kıbrıs'ta sürdürdükleri ENOSİS sürecinde yaptıkları stratejik yanlışlardan biri de Rum-Yunan ikilisinin 15 Temmuz 1974'de Cumhurbaşkanı Makarios'a karşı yaptıkları hükümet darbesidir. Bundan daha vahim olanı, Rumlar'ın 2004'de yapılan halk oylamasında (Referandum) Annan Planı'na hayır oyu kullanmalarıdır. Bunlar, Rum-Yunan ikilisinin nedenlerini halkından sakladıkları konulardır. Bunlara hiç değinmeden Kıbrıs sorununu anlatmak eksik olur. Rum-Yunan ikilisi, Yunan Juntası'nı ve Türkiye'yi suçlayarak geçmişte Türkler'e yaptıkları mezalimi unutturabilirler mi? Onu zaman gösterecek.

AB, ABD ve İngiltere'nin Kıbrıs üzerinde stratejik çıkarları bulunduğu bir gerçektir. Bununla beraber, Andreas Constandinos'un kitabında ABD'nin İngiltere ile anlaşarak, Türkiye'nin adaya asker çıkarmasına engel olmadığına ilişkin düşüncesi mesnetsiz bir iddiadan öteye geçemez.

Sonuç

1. Yunanlılar ve Rumlar dünyanın neresinde olurlarsa olsunlar Kıbrıs meselesinin gidişatından haberdardırlar ve kendilerini Kıbrıs davasına hizmet etmekle yükümlü sayarlar. Aldıkları direktifle Kıbrıs meselesi hakkında dünya kamuoyunu, ulusal görüşleri doğrultusunda şekillendirmeye çalışırlar. Ayrıca, Kıbrıs meselesini, gerçekleri çarpıtarak sürekli dünya kamuoyunun dikkatine getirmek ve gündemde tutmak için her yolu denerler ve her vasıtayı kullanırlar.

Kıbrıs meselesinin üzerinden elli yıl geçmesine rağmen sorun henüz çözülememiştir. Bu süre zarfında, Türklerin önemsemediği, fakat Rum-Yunan ikilisinin büyük önem verdiği adı geçen kitap ve benzeri çalışmalar semeresini vermiş; dünyada, Kıbrıs sorununa ilişkin, Rum-Yunan ikilisinin lehine kamuoyu oluşmuştur. Bunun yanı sıra, Rum-Yunan ikilisinin Kıbrıs Türk

halkına yaptıkları zulüm, ve uyguladıkları soykırım bu şekilde dünya kamuoyuna unutturulmuştur.

2. Batılı büyük devletlerin yardımları ve destekleri ile Edirne Muahedesi (1829) ve Berlin Protokolü (1830) hükümleri ile egemen bir devlet olarak tarih sahnesine çıkan Yunanistan, o tarihten günümüze kadar her zaman bahse konu devletlerin desteklerine ve yardımlarına mazhar olmuştur. Rum-Yunan ikilisi, söz konusu tarihi geleneksel desteğe güvenerek 1955'den sonra ve özellikle de 1963'de, Kıbrıs'ta, açıkça, askeri harekate girişmişlerdir. Kıbrıs'ın bir Helen adası ve Yunanistan'ın bir parçası olduğu düşüncesi Rum-Yunan ikilisinde bir saplantı haline gelmiştir. Bu nedenle, Rumlar ve Yunanlılar Kıbrıs meselesine hep bu açıdan bakmayı kötü bir alışkanlık haline getirmişlerdir.

Andreas Costantinos da, Kıbrıs meselesine bu gözle bakmış ve Rum-Yunan ikilisinin yaptıkları askeri ve siyasi stratejik yanlışları göz ardı ederek, adada sürdürdükleri ENOSİS Savaşı'na destek vermedikleri ve Türkiye'nin adaya asker çıkarmasına engel olmadıkları için açıkça ABD'ni suçlamakta ve Kıbrıs'a ENOSİS'in ABD'nin ihanetine uğradığını ima etmektedir. Kitabın yazarı, lafi, örtülü bir şekilde ve Yunanlı kurnazlığı ile "Yunanistan Hıristiyan ailesinin bir parçasıdır. Hıristiyan aleminin büyük, küçük her ülkesi Yunanistan'a yardım etmekle yükümlüdür. Hıristiyan dünyasının yardımları ve destekleri sayesinde Türk Silahlı Kuvvetleri'ni adadan atacak ve Kıbrıs Cumhuriyeti'nin hükümlerini Kıbrıs'ın kuzeyinde de hakim kılacağı" noktasına getirmek istemektedir. Rum-Yunan ikilisi, hala, bu beklenti içinde olduklarından toplumlar arası görüşmelerde bugüne kadar bir uzlaşya varılamamıştır.

3. Son zamanlarda Rumlar, Kıbrıs'ta Türkler'e yaptıkları kötülüklerin günahlarını başkalarına yükleyerek aklanmaya çalıştıklarına; Kıbrıs Türk halkını suçsuz ve günahsız olduklarına inandırmaya çalıştıklarına ve bu amaçla Güney Kıbrıs'ta Rumca yazılan ve Rumların görüşlerini yansıtan kitapların Türkçe'ye çevrilerek Kuzey Kıbrıs'ta satıldığına şahit oluyoruz. Hedefleri, Kıbrıs Türklerine yaptıkları kötülükleri unutturmak ve Kıbrıs Türkü'nün adadaki

geleceğini ipotek altına almaktır. Bu nedenle, Rumlar bütün gayretlerini, kendilerini zor durumda bırakan geçmişlerini unutturma üzerinde yoğunlaştırmışlardır. Bu amaçla, yumuşak gücün bir aracı olan "fikir üretme merkezlerini" kullanmaktadırlar. Bu bağlamda, Andreas Constandinos'un "The Cyprus Crisis" adlı kitabı Rumların geçmişlerini unutturma gayretlerinin bir ürünü olarak değerlendirilmektedir.

Çağdaş dünyada, artık, kendi başına hareket etmek geçerliliğini yitirmiş, yerini birlikte hareket etmeye, işbirliği yapmaya ve dayanışma içinde bulunmaya bırakmıştır. Bu durum muvacehesinde, Doğu Akdeniz Üniversitesi Kıbrıs Araştırmaları Merkezi münferit çalışma yapma yerine, Doğu Akdeniz Üniversitesi çatısı altında kurulan ve aynı amaca hizmet eden Doğu Akdeniz Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi ile birlikte hareket etmesi ve eşgüdüm içinde bulunması çalışmaları daha etkili ve güçlü kılacaktır. Aynı çatı altında bulunan ve ortak hedeflere yönelmiş iki fikir üretme merkezinin Kıbrıs Türk halkının ada üzerindeki haklarına ve hukukuna ilişkin bilgileri dantel işleyen genç bir kızın sabrı ve titizliği ile belgelere dayalı olarak, birlikte, ortaya çıkarması; Kıbrıs Türk gençliği ile dünya kamuoyunun dikkatine getirmesi ve Rum-Yunan ikilisinin sözü edilen "unutturma" çabalarını boşa çıkarması en başta gelen görevlerinden biridir.

Bunun yanı sıra, Kuzey Kıbrıs'ta faaliyet gösteren üniversiteler, stratejik araştırma merkezleri, bilimsel çalışmalar yapan sivil toplum kuruluşları ve bilim adamları üretecekleri Kıbrıs meselesine ilişkin fikirlerle Kıbrıs Türkü'nün ada üzerindeki hak ve menfaatlerini savunan ulusal ortak görüşün şekillenmesinde ve izlenecek politika ile stratejinin belirlenmesinde kilit rol oynayabilirler.

Ali Fikret Atun
E. Tümgeneral
Ankara

Eastern Mediterranean University Center for Cyprus Studies

Director: Prof. Dr. Naciye Doratlı

Members of the Executive Committee: Prof. Dr. Turgut Turhan, Prof. Dr. Salih Katırcıoğlu, Assoc. Prof. Dr. Netice Yıldız, Assoc. Prof. Dr. Mustafa Besim, Assoc. Prof. Dr. Sibel Dinçyürek, Ahmet Tolgay

Center for Cyprus Studies has been established in 1995 at the Eastern Mediterranean University with an aim to make research or encourage and support scholarly research on Cyprus in a wide range of diversified fields such as: archaeology, anthropology, architecture, cultural heritage, history, art, art history, language, literature, music, law, economy, sociology, folklore, gender studies, psychology, politics, international relations, and environment. The Centre is also working to develop documentation centre on all aspects of the history of Cyprus. Also, as part of its mission, performs some collaborative projects aimed at the development and preservation of the historical and cultural heritage of the island. The centre also is fostering close contacts with other institutions involved in related research areas. As the Centre grows, its resources will include online bibliographical services, audiovisual facilities and archives such as videotapes, dia-positives, photographs and microfilm of rare book and manuscript collections. Currently the art archive project of TRNC artists is one of these which have a rich collection of documentation for the researchers. The Centre for Cyprus Studies coordinates research projects and hosts scholars in fields of study relevant to its mission. The Centre also organizes a congress and seminars on Cyprus-related studies, and issues the biannual Journal of Cyprus Studies, JCS.

Doğu Akdeniz Üniversitesi Kıbrıs Araştırmaları Merkezi

Başkan: Prof. Dr. Naciye Doratlı

Yönetim Kurulu Üyeleri: Prof. Dr. Turgut Turhan, Prof. Dr. Salih Katırcıoğlu, Doç. Dr. Netice Yıldız, Doç. Dr. Mustafa Besim, Doç. Dr. Sibel Dinçyürek, Ahmet Tolgay

Kıbrıs Araştırmaları Merkezi 1995 yılında Doğu Akdeniz Üniversitesi çatısı altında, Kıbrıs'a ilişkin, Arkeoloji, Antropoloji, Mimarlık, Kültürel Miras, Tarih, Sanat, Sanat Tarihi, Dil, Edebiyat, Müzik, Hukuk, Ekonomi, Sosyoloji, Halk Bilimi, Cinsiyet Araştırmaları, Psikoloji, Politika, Uluslararası İlişkiler, Çevre vb. konularda araştırmalar yapmak, araştırmaları desteklemek ve teşvik etmek amacıyla kurulmuştur. Merkez çatısı altında kongre, sempozyum, panel ve sergi düzenlemek; kongre, sempozyum bildiri kitapları ve dergi yayınlamak; görsel sanatlar arşivi oluşturmak vb. etkinlikler gerçekleştirilmekte olup, 1996 yılından bu yana her iki yılda bir Uluslararası Kıbrıs Araştırmaları Kongresi ve biyografi ve sosyal tarih alanında yeni bilgiler sunma hedefi ile İz Bırakmış Kıbrıslı Türkler Sempozyumunu dönüşümlü olarak düzenlenmektedir. Kıbrıs Araştırmaları Merkezi'nin yayın organı olan *Kıbrıs Araştırmaları Dergisi*, Kıbrıs ile ilgili disiplinlerarası Türkçe veya İngilizce özgün ve evrensel boyutta çalışmalarına yer veren hakemli bir dergi olup yılda iki kez yayımlanmaktadır.

JCS Notes for Contributors

The Journal of Cyprus Studies publishes articles in English and Turkish, and in accordance with the principles defined in its Editorial Policy. It is understood that manuscripts submitted to the *JCS* for consideration have not been published previously, in part or in whole, and are not simultaneously under consideration for publication elsewhere. The ideas and opinions expressed in articles published in the *JCS* are the sole responsibility of the author(s), and do not reflect the views and policies of the Centre for Cyprus Studies or Eastern Mediterranean University. Responsibility for copyright permissions rests with the author(s).

Submission of Manuscripts: Manuscripts must be sent to the editor-in-chief either on a CD or DVD as a Microsoft Word (or a Word compatible) document; or as an e-mail word attachment including cover page, abstracts, sources, figures and the list of figures. The manuscript must be prepared for blind review. The author's name and institutional affiliation will be indicated on the cover page but not in the main body of the manuscript. The followings must be included in the body of the cover page as well as e-mail: title of the paper (not more than 10-12 words), name, institutional affiliation, and postal address of the author(s), telephone and fax numbers (if available). Abstract not exceeding 250 words, preferably in both language (English and Turkish) must be included as a separate document. Please provide, under the abstract, between 3 and 8 keywords for your manuscript, within the possibility both in English and Turkish.

Manuscript Length: There is no strict word limit for articles, but we prefer to publish articles that are between 5,000 and 10,000 words (including notes). Articles less than 2500 words will be treated as short notes.

Manuscript Layout: The manuscript must be properly formatted. The entire manuscript (including notes

and formulae) must be double-spaced, text in Adobe Garamond or Times New Roman font 12pt while quoted passages more than three lines as a spare paragraph, 10pt (0.5 indented on both sides, with no quotation mark). Use double quotation marks for quoted material run into the text, and for irony and other literary purposes. All pages must be numbered. Illustrations must have captions and numbers and they must be indicated in the text as (Table 1), (Fig. 1). The captions of the tables must be written on the top, and references and explanations related to the diagrams and pictures must be written below.

Illustrations: Illustrations must be submitted on separate pages at the end of the manuscript or in separate image files. All pictures, maps and graphs must be in JPG format and not less than 300 dpi. Photos should be scanned as multi-color (8 bit color). The width of the pictures is at least 14.5 cm, the height is free. All tables, graphs and line drawings should be in rich text form or .doc format using Word or Excel original programs. Please only use gray scale (no color).

References: The references quoted or referred in the manuscript must be listed in alphabetical order. Accordingly, author's name followed by the year in bracket, the title of the reference in italics and the source or publisher references should be set out as follows:

Book

Jennings, Ronald C. (1993). *Christians and Muslims in Ottoman Cyprus, 1570-1640*. New York: New York University Press.

Journal article

Malamid, Alexander (1956). The Geographical Distribution of Communities in Cyprus. *Geographical Review*, (46)3: 355-374.

Article in a book

Arbel, Benjamin (1992). Cyprus on the Eve of the Ottoman Conquest. In Michalis N. Michael, Mathias Kappler and Eftios Gavriel (Eds.), *Ottoman Cyprus, A Collection of Studies on History and Culture*, Near East Monographs 4, (pp. 37-48). Wiesbaden: Harrassowitz Verlag.

The citation format in the body of the text must have the author's name followed by the year in brackets e.g (Jennings, 1993). Where a specific page or pages are being referred to then the page number or numbers must be cited after the author's name and year e.g (Jennings, 1993: 31-42). For other matters not mentioned here please refer to Publication Manual of the American Psychological Association (APA), 6th edition as the main guide for the format of the manuscript.

Yazı Göndermek İsteyen Yazarların Dikkatine

Kıbrıs Araştırmaları Dergisi (JCS), Derginin Amacı bölümünde belirtilen ilkeler doğrultusunda Türkçe ve İngilizce makaleler yayınlar. JCS'de basılacak yazı ve makalelerin içeriğinin özgün olması, daha önce hiçbir yerde yayımlanmamış, ya da başka bir dergide değerlendirme aşamasında olmaması ve yayın haklarının verilmemiş olması hususunu yazar kabul etmiş sayılmaktadır. JCS'de yayınlanan makalelerde ifade edilen inanç, görüş ve fikirler tamamen yazar(lar)a ait olup, Kıbrıs Araştırmaları Merkezi veya Doğu Akdeniz Üniversitesi'nin görüşlerini ve genel politikasını yansıtmaz. Yazının içeriğinde kullanılan tüm bilgi ve görseller ile ilgili telif haklarının sağlanması yazar(lar)ın sorumluluğundadır.

Yazı Teslim formatı: Yazılar editöre ya Microsoft Word, ya da Microsoft Word uyumlu bir programda yazılmış olarak CD veya DVD üzerinde, ya da e-posta ekli belge olarak ön kapak, özetler, kaynaklar, şekiller ve şekil listesi ile birlikte gönderilmelidir. Değerlendirmeye alınan çalışmaların yazar(lar)ının ve hakemlerin karşılıklı olarak isimleri gizli tutulur. Yazarın ismi ve çalıştığı kurum değerlendirmede gizlilik esas olduğu için makalede geçmemelidir. Bu bilgiler sadece gönderilen elektronik posta mektubunda ve ön kapakta yer almalıdır. Bu bağlamda, yazar(lar) kişisel bilgilerini (isim, akademik unvan, çalıştıkları kurum, yazışma adresi, telefon ve faks numaralarını ve e-posta adresleri gibi) e-posta gönderilerinde ve ayrıca yazının ön kapağında yazıdan bağımsız olarak göndermelidirler. Bununla birlikte 250 kelimeyi aşmayacak şekilde İngilizce ve Türkçe (mümkünse) özetler, 3-8 kelimedenden oluşan anahtar kelimeler yazının başına eklenmelidir.

Yazı uzunluğu: Kesin bir sözcük kısıtlaması olmasa da metin ve notların 5000-10000 sözcük arası olması tercih edilmektedir. Sözcük sayısı 2500'ün altında olan yazılar kısa not olarak değerlendirilecektir.

Yazı formatı: Değerlendirmeye gönderilen yazılar belirtilen format ölçütlerine uygun olmalıdır. Buna göre, ana metin 12 punto, “Adobe Garamond” veya “Times New Roman” karakterde, iki (2) satır aralık ile yazılmalı, 3 satırı geçen alıntılarda her iki kenardan 0.5 cm içeri alınarak ayrı paragraf halinde 10 punto karakter ile yazılmalı ve tırnak işareti konulmamalıdır. Alıntı ironi ve diğer edebi amaçlar için çift tırnak işareti kullanılmalı, tek tırnak işareti alıntının içinde alıntı varsa ve dilbilimsel terminoloji için gerekiyorsa konulmalıdır. Bütün sayfalar numaralandırılmalıdır. Açıklama ve numarası olan tüm çizim, resim ve tablolar yazı içerisinde (Tablo 1), (Şekil 1) gibi belirtilmelidir. Tabloların açıklamaları üstte, çizim ve resimlerin açıklamaları altına verilmelidir.

Şekiller: Tüm çizim, resim ve tablolar yazının en sonunda ayrı sayfalarda ya da ayrı dijital dosyalarda verilmelidirler. Resimler, haritalar ve grafikler JPG dosyası olarak kaydedilmeli ve 300 dpi’den düşük olmamalıdır. Resimler çok-renkli olarak taranmalıdır. Yükseklik sınırlaması olmayan resimlerde genişlik en az 14,5 cm olmalıdır. Tüm tablo, grafik ve çizimler orijinal Word veya Excel programlarında renksiz olarak hazırlanıp rich text veya .doc dosyaları olarak kaydedilmelidirler.

Atıflar: Kaynaklara atıflar ve alıntılar alfabetik sıra ile sunulmalıdır. Yazar ismi, parantez içerisindeki yıl, italik verilecek olan kaynak ismi ve yayıncı kuruluş bilgileri örneklerdeki gibi düzenlenmelidir.

Kitap

Jennings, Ronald C. (1993). *Christians and Muslims in Ottoman Cyprus, 1570-1640*. New York: New York University Press.

Sürelî Yayın

Malamid, Alexander (1956). The Geographical Distribution of Communities in Cyprus. *Geographical Review*, (46)3: 355-374.

Kitap içinde makale

Arbel, Benjamin (1992). Cyprus on the Eve of the Ottoman Conquest. Michalis N. Michael, Mathias Kappler and Eftios Gavriel (Der.), *Ottoman Cyprus, A Collection of Studies on History and Culture*, Near East Monographs 4, (s.37-48). Wiesbaden: Harrassowitz Verlag.

Yazı içerisinde atıf ve alıntılar parantez içerisinde yazar ismi ve yılı (Jennings, 1993) olarak verilmelidir. Kaynağın belirli sayfa ya da sayfalarına atıfların ya da alıntılarının olduğu durumlarda ise sayfa numaraları (Jennings, 1993: 31-42) görülmekte olan örnekteki gibi düzenlenmelidirler. Söz konusu konularda, daha detaylı bilgi için *Publication Manual of the American Psychological Association (APA)*’nın 6. baskısına bakılması tavsiye edilir.

Indexing and Databases / Derginin Tarandığı Bilimsel Dizinler ve eritabanları: CSA Sociological Abstracts, Social Services Abstracts, Linguistics and Language Behaviour Abstracts, ASSIA, Worldwide Political Science Abstracts, Info Trac Custom, Info Trac One File, Expanded Academic Index and History RC: Modern World, International Political Science Abstracts, ABC-Clio Historical Abstracts, America: History and Life.

JCS, Volume 18, Spring 2014

KAD, Cilt 18, Bahar 2014

42

Articles / Makaleler

Türk Bankası ve Kıbrıs Türk Toplumundaki Rolü

Ali Efdal Özkul, Yurdagül Akcansoy

Proper Taxation Policy for Enhanced Competitiveness:
The Case of a Micro Economy

Mustafa Besim

Associations Between Independent Self-Constual,
Gender-Role Orientation,
and Cyber-bullying / Cyber-victimization: Findings
from a University Student Sample in North Cyprus

Fatih Bayraktar, Lenka Dedkova
Hana Machackova

Reading and Documentation of Traditional
Rural Olive Oil Mills in Cyprus

Cemaliye Eken, Gökhan Varol

Kıbrıs'ta 1963 Olayları'nın Türkiye Büyük Millet
Meclisi'ndeki Yansımaları

Turgay Bülent Göktürk

Book Review / Kitap Tanıtımı

The Cyprus Crisis:
Examining the Role of the British and American
Governments During 1974

Hakkı Atun

Kıbrıs KriziŞ
İngiliz ve Amerikan Hükümetleri'nin 1974'deki
Rolünün İncelenmesi

Ali Fikret Atun

emupress

ISSN 1303-2925